

SADRI ERTEM

DÜŞKÜNLER

YERLİ ROMAN

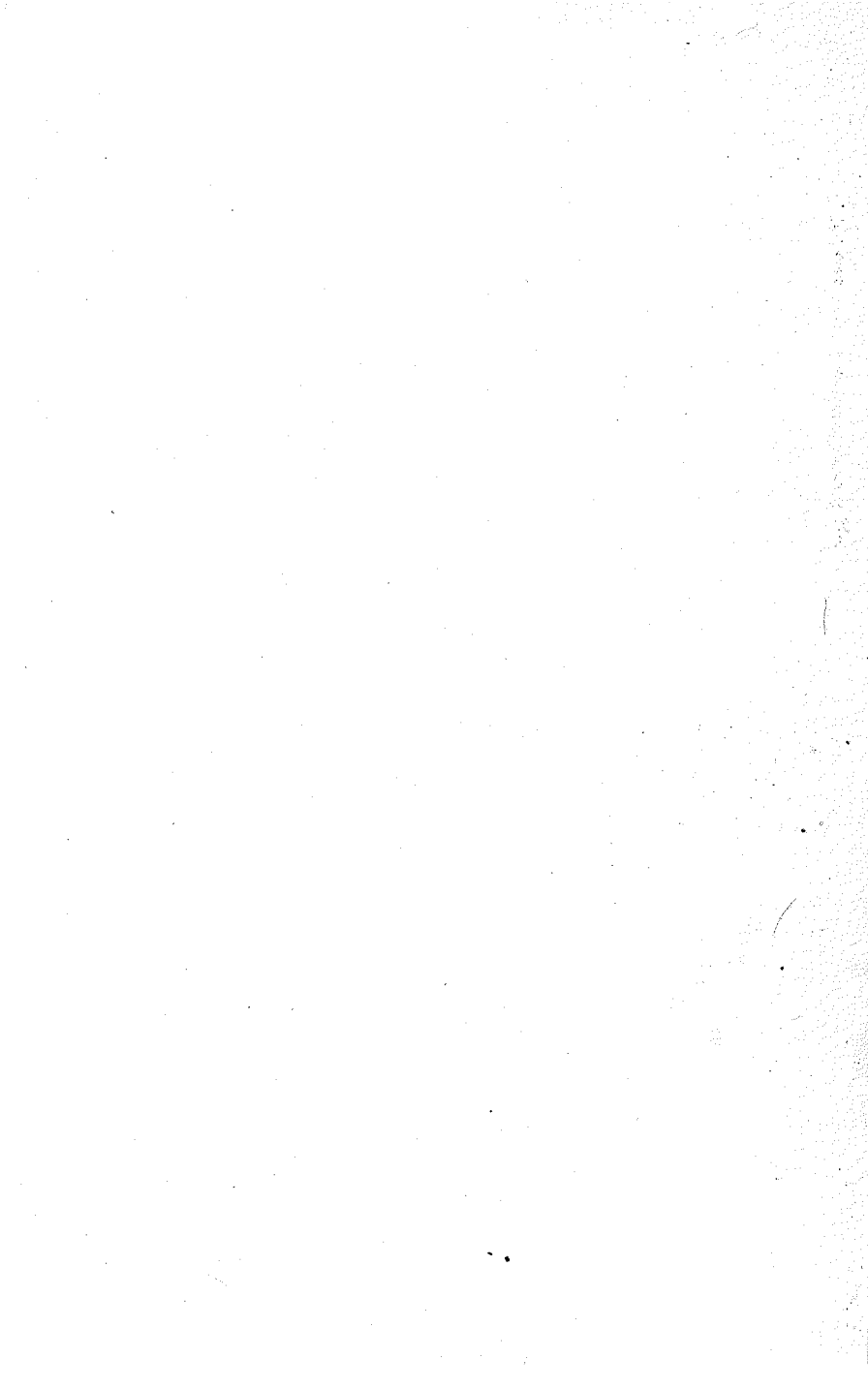

Basan ve Satan :

RESİMLİ AY BASİMEVİ T. L. S.

İSTANBUL 1935

Magdalen
65-

BAŞLAMAZDAN ÖNCE

“Düşkünler,, Tanzimatın ortaya attığı takma, uydurma aristokrasinin otopsi masasından alınmış fotoğraflarıdır. Onda: canlının güzelliği değil; ölümün, hastalığın neşter altındaki soluk benizli kâdâvraları gülümser, konuşur.

Şadri Ertem

I

Beyefendi hazretleri

Üç büyük demir kapı arka arkaya kapandı.

Üç büyük kilit demirlerle mermer duvarları birbirne kenetledi.

Artık hapisanede gece başlıyor demektir. Mahpusların birçoğu ellerindeki kapkara tayınları, önlerinde diz çöken kenarları küflü konserve kutularına batırıyorlar. Bu kutuların içinde bulanık duran terkos suyudur. Ekmeği suya batırdıktan sonra gazete parçalarına sarılmış tuzbiberden bir tutam alıyorlar ve ekmeğin üstüne sürüyorlar. Yağ gibi, reçel gibi, havyar gibi. Bir köşede yemek yiyenlerin arasında bir ağız şapırtısıdır gidiyor. Şu köşede biraz daha hali vakti yerinde olanlar gaz ocaklarının başında fıkırdıyan tencerelerini karıştırıyorlar, teneke sahanlar tıkırdıyor.

Koğuşun sol köşesinde dört arkadaş iskambil oynuyor. Bir beşinci gardiyanı gözetlemekte.. Sağ tarafta ot minderin üstünde sarı benizli, düşük bıyıklı gözü dumanlı bir delikanlı, korka korka çift kâğıt bir sigara sarıyor. Yavaş yavaş söyleniyor :

Martinim atılmıyor..

Martinim atılmıyor..

Pahalıdır satılmıyor.

Pahalıdır satılmıyor..

Merdiven başından bir ses geldi :

«— Mehmet Bey hani benim tayınım.,.

Kara posbıyıklı iriyarı bir adam cevap verdi :

«— Paşa zadem... Ay başı parası yine aralığa kaçtı.. Ver çeyreği al tayınını..

«— Vallahi yok.. İki gözüm kör olsun ki meteliğim yok...

«— Aç karnına yatarsın azağı. Aklın başına gelir Paşa zadem. Ne çare taksirat... Be yahu...

«— Öğleyin de bir şeycikler yemedim.

«— Aybaşı parası vermezsen tayını yiyemezsin.. Amma belki yarını da geçirirsen alışsın Paşazadem. Alışsın.

Mal memuru iken ihtilâsından dolayı mahkûm olan tıknaz, irice göbekli zatın yüreği bu sözler önünde yufkalaştı. Meydancı ile aralarını bulmak için :

«— Ağabey!.. dedi, acizane bir fikrim var, arzede-yim şu felâketzede de kurtulsun. «Şinâver» Bey angar-yaya gitsin. Ay parasını öyle ödesin..

Meydancı Aygır Mehmet :

«— Bey abey.. dedi, angarya diyip te geçme.. Bu zibidi onu kıvrabilir mi ?

Paşazade ellerini kavuşturdu :

«— Yaparım efendim, yaparım mingayrı haddin.. Bey biraderimizi mahcup bırakmam efendim.. dedi; Aygırın karşısında boynu bükük dikildi yavaşça :

«— Lûtfen Beyim, lûtfen tayini himmet buyurun.. Diye yalvardı.

Mehmet bıyıklarını burdu :

«— Ulan be.. dedi ne de kırıtıyorsun. Aygır yanındaki

beyliğin üstünden bir tayın aldı ; Şinavere doğru fırlattı ve seslendi :

«— Aport Paşazadem.. Yere düşürme bakayım..

Ekmek pat diye yere düştü Şinaver Beyin avuçları havada açık kaldı. Ekmeği tutuyorum diye avuçları şappadak birbirine çarptı, Aygır :

— Yuh, dedi.. Şu yerdeki tayını al..

Kapkara ve bayat tayın yere düşer düşmez param parça olmuştu. Şinaver Bey ekmek parçalarını topladı. Aygır :

«— Yolları çabuk süpür.. abdesthaneleri bir güzel temizle. Gelip göreceğim..

Şinaver Bey avuçları!.. ekmek parçalarile dolu:

«— Hay hay efendimi yapıştırdı, sonra anlatmaya başladı :

«— Peder merhumun zamanında şöyle bir zaman ressamlığa çalışmıştık; fırça tutmasını öğrenmiştik; şimdi de süpürge.. Birşey değil, süpürge de büyücek fırça sayılır..

«— Sen temizle de, istersen yala.. Bana ne..

Şinaver aşağıya indikten yarım saat sonra Aygır Mehmet de sallana sallana aşağı indi ve söylendi :

«—Ulan be.. sen burada temizlik yapmamışsın; paşa babanın öğrettiği resimleri yapmışsın.. yedi ceddin de mi ressamdı be..

Bas şu tulumbayı, al şu kovaları yaptığın iş bir şeye benzesin !..

Şinaver Bey epey zamandır iki büklüm olmuş bir türlü yanını belini alamıyordu. Aygır bir asıldı tulum-baya.. Kol gibi su, güldür güldür akmağa başladı. Şinaver kovaları aldı. Aygır cebinden tabakasını çıkardı bir cigara sardı. Şinaverin ağzı sulanır gibi oldu, dudakları kıpırdadı, aygırın dudaklarındaki cigara içini çeke çeke baktı.

Aygır bir cigara da ona sardı :

«— Paşazadem, malûm a... Sizler bizlerden iğrenirsiniz... Cigaramın ucunu kendin tükürükle.

Şinayer Bey uğraştı, uğraştı cigarayı dudaklarının arasında evirdi, çevirdi bir türlü yapıştıramadı.

Aygır :

«— Ulan bel!.. dedi.. Senin elinden ne gelir.. Yuu!.. herifçi oğluna bak.. Kovayı da kaldıramıyor.. Beee.

«— Ah efendim göbeğim çatlar diye korkuyorum, küçükken sedirden atlarken fıtığım çıkmış da..

«— Paşazadem ben de seni bir adam sanıyordum.. Anam babam elin tutmaz ayağın tutmaz..

Haydi pılıyı pırtıyı topla da Darülacezeye... yollan.

«— Merhamet ediniz... Efendim, merhamet.. Bendenizi bu hali pür melâlde görüp te, esafilden addetmeyiniz.. Şinaver kendine bir çeki düzen verdi ve nutuk söyler gibi bir tavur aldı, söze başladı :

— Yedi göbeğe kadar ecdadımı sayabilirim hepsi de vezir vüzeradır Beyim.

Saadeti ezeli kabili zeval olmaz,

Güneş yer üstüne düşmekle paymal olmaz.

— Tozda dumanda ferman okunmaz imanım... Al şu kovaları...

Şinaver Bey ıhlıya oflıya kovayı kaldırdı döktü. Çaldı süpürgeyi, çaldı süpürgeyi... Şinaver kendi kendine yine söylenmeye başladı :

— Lâyık mı Beyim, lâyük mı, bu hal... Yedi göbek vezir zadeye...

Aygır güldü :

— Sekizinci ceddin kimmiş.. Onu bilmiyor musun?..

— Bilmiyorum amma o da sütbesüt asildir...

Akrabalarımın hepsi asildir. En âdisi ulâ sanisi rütbesini taşırlar. İşte efendim bendeniz böyle bir aileye intisapla müftehirim.. Aygır :

— Öhhö... Öhhö...

Bir süpürge daha çal... İmanım... Bir kova daha su dök... Hele...

Şinaver tulumbayı çekti kovaları doldurdu, şar diye döktü.. Aygıra döndü :

— Bendenizin yarınki tayınını da, himmet buyuracaksınız değil mi efendim ?

— Hele bakalım yarın olsun !.

— Efendim, sayei risalette, atlı arabalı bir konakta kademnihadei âlem oldum. Yalıda büyüdüm. Dadılar, tayalar, ecanipten sureti mahsusada celp edilen mürebbiyelerle terbiye edildim...

— Limonile yumurtası az gelmiş düdüğüm...

— İstihza buyuruyorsunuz... Efendim pek küçük yaşta iken mahalle mektebinde, öbür çocuklarınkından daha yüksek mindere oturdum; utandırmıyan Allah utandırmadı. Şehzadelerle diz dize bulundum efendim; merhum paşa peder bendenizi sefir yapmak azminde idi.

Fransızcayı su gibi öğrendim.. Bir zamanlar hari-ciye ve şurayı devlete devam ettim. Şüphesiz efendim ikisi de devletin şanlı şerefli vazifesi idi. Şanı devlete lâayık bir şekilde ifayı vazife ettim.

— Kitap mı okuyorsun.. acaip kertenkele..

— Müsaade buyurun efendim de şu acizin hüviyeti hakkında bastı malûmat edeyim..

— Anladım sa arap olayım.. Sonra bana zulmediyor dersin, haydi sana hürriyet söyle istediğini...

— İşte efendim bu minval üzere eyyamı şebabı geçirdik efendim, pek nezih ve pek asilâne...

— İllâllah çıldıracağım..

— Vaitte bulunmuştunuz...

Aygır cevap vermedi :

Şinaver Bey :

— Sükût, dedi, tastiktir efendim... Bendenizi dinlemekle taltif buyuracaksınız..

— Ay boğazıma kılçık kaçtı...

Öhö, öhö...

— Derken efendim bizim Paşa peder sizlere ömür... Rahmeti rahmana kavuştu..

— Allah bizlere ömür versin !

— Bağ bahçe, han, hamam sürü sepet hepsi acizin uhtesine intikal etti...

— «Ölüm hak miras helâl...,»

Bizim moruk ensesindeki tebeşiri silmeden cavlağı çekti, hâlâ borcunu ödüyoruz...

Sen bakalım kubbeli hamamları, hanları yalıları nasıl yiyip kül ettin ?

— Efendim, felâket felâketi takib etti. 324 senesinde çarhı felek şöyle döndü. Şurayı devletten kadro harici kaldık. Derken efendim bir yangın felâketidir başladı. İstanbulda bizim hanlar, hamamlar, dükkânlar, evler mahalle pür nar oldu. Valde merhum "Ya Hafız,, sigortasından başka bir sigortaya inanmazdı. Bir hayli harap olduk. Kalanları idare edelim dedik... Saikai merakla kendimizi vurduk harabathğa, verdik kafayı rakıya.

— Aferin be... Sen adam olacaksın... Al bir cigara.. daha.

" — Teşekkür ederim efendim. Rakı iptilâsı kâfi gelmiyormuş gibi bir de aşka giriftar oldum; fakat bu pek lâhutî idi. Beni pek derunu dilden sardı, mahvû harap etti. Nihayet efendim, dımdızlak iki elimiz böğrümüzde kaldı... Yaş kırk beş dedi dayandı; ne iş tutayım yarabbi, düşündüm taşındım... Kırktan sonra hangi sazi çalsam daha kolay olur diye hayli düşündüm, uğraştım, bir dükkân açayım dedim. Meşrutiyetten sonra memlekette böyle bir moda çıkmıştı, fena

değildi. Bu dükkân, bakkal dükkânı olsun, der gibi oldum, keşke demeseydim. Üç gece üstüste paşa peder merhum rüyamda göründü: "beni önümde yağlı önlükle görmeğe tahammülü olmadığını,, zar, zar feryat ederek anlattı.

— Peder merhum pek yufka yürekli imiş be. Kibar ölüsü başka olur. Bizimkinin mezar taşını kaldırdım okuttum da bana hişt bile demedi...

— Benim yüreğim cızetti. Derhal karardan caydım. Pederin haysiyeti, ailenin namusu mevzu bahisti beyefendi, insan şerefile yaşamalı efendim...

Ailemiz şerefini muhafaza etmiştir.

— Cart kaba kâğıt...

— Bakallıktan sonra tuhafiyeci olmayı kurdum. Bu daha temiz, daha ehven geldi. Tam sermayeyi yatıracığım vakit bizim hanım karşıma çıka geldi:

— Evvelâ beni boşa ondan sonra sen ne halt-
edersen et.

Sen tuhafiyeye dükkânı açıyorsun diye zamparalık edeceksin demesin mi?

— Öp babanın elini..

— Aman hanım etme dedim dinlemedi, canım etme dedim dinlemedi ayak diredi:

— Benimle nikâhlı iken sana böyle haltlar ettirmem, saçını sakalını yolarım herif. Koca papaz oldun, çoluk çocuk sahibi oldun diye çıkıştı durdu.

— İmanım muhallebi çocuğu..

— Zaten efendim bir şey üstünde fazla duramam. Durdum mu o iş hikmeti hûda bir çıkmaza girer.. Küçüklüğümdenberi tecrübe ettim, olsun dediğim, ısrar ettiğim şeyler olmuyor. Velhasıl, efendim bir iş tutayım diye karar verinceye kadar elde kalan servet tuzla buz oldu. Bir de baktım ki : Kala, kala 350 lira kalmış..

Eğer bunda da çok düşünürsem sonra muhakkak cayacağım, düşünmeden bir işe gireyim dedim. Bir sabah gazete okurken gözüme bir ilân ilişti, bu ilân satılık bir köşke dairdi. Okudum, okudukça aklım yattı, nihayet zihnim yerli yerine geldi. Beynimde dehaya benzer bir şimşek çaktı..

“— Ulan -aygır bağırdı- bir havlu getir, pamuk getir ustura suratımı kesti.. insaf be paşa zadem.

Şinaver birşey anlamamış gibi gene sözüne devam etti :

“— Derhal karar verdim. Gider, bu satılık köşklere birine pey sürerim, dedim. Şöyle düşünüyordum. Bu köşkleri satanlar sıkıntıda oldukları için mallarını elden çıkarıyorlar. Erenköyde bir köşk sahibi olmak, yazdan yaza para kırmak demektir. Ben buna derhal karar verdim. Ferağ muamelesini yaparken köşkü karşılık gösterir evin parasını öderim, bir kısmını da kiraya veririm. Buna peder de kızmaz, valde de mezarında rahatsız olmaz.. Onlar da zamanlarında kira alırlardı. İki senelik kira evi baştan satın alır.. dedim.

Böyle düşünce ile zaman geçirmeden derhal açık arttırmaya girdim, sakın caymıyayım diye saniye kaybetmedim. Açık arttırmada 3800 liradan başladı, arttırdım 5000 lirada köşk üstümde kaldı.

Üç yüz lira pey akçası vermiştim. Paranın üstünü bulmak için, peder merhumun yetiştirmelerinden bir sarraf vardı, hemen ona baş vurdum. Dedim ki :

“— Erenköyünde bir köşk satın alıyorum mükemmel, enfes bir yerde, iki yaz köşkün bir bölümünü kiraya verdim mi artık yokluktan kurtulurum. Bütün İstanbul Haydarpaşa ile Pendik arasına taşınıyor; vapurlarda, tirenlerde, yollarda iğne atsan düşecek yer yok, her yer tıklım, tıklım adam dolu. Bir odada on beş kişi adeta kucak kucağa oturuyorlar,

yatıyorlar, kalkıyorlar. Bizim köşk denize de yakın, plâj burnunun dibinde. Değme keyfine, gelecek sene bir de sandal uydururum, geçeriz seninle mehtapta karşıkarşıya... Kekâ mı kekâ... İşte ben sana bu köşkü rehin vereceğim, sen de bana derhal beşbin lira bulacaksın. Sarraf:

— Peki Beyefendi, dedi; bir kere de beraber gidip şu köşkü görelim.

— Hay, hay dedim, beraberce çıktık yola. Uzun lâfın kıyası gideceğimiz yere vardık. Ne görsek beğenirsiniz. Az daha yüreğime iniyordu. Şarkadak düşüp bayılmışım. Nasıl bayılmıyayım.. Köşkü, Caddelerin iskelesine yakın diye sağlık vermişlerdi; halbuki az gittik uz gittik.. dere tepe düz gittik, tam birer paket cigara içtik; belki buradan kolay gider dedik sağa saptık. Şuradan daha yakın olsa gerek dedik sola saptık. Kestirme olsun dedik hendeklere girdik. Bataklıklara saplandık. Çukurdan atladık tellere takıldık, kanter içinde kaldık. Gözü kör olasıca yer bir türlü meydana çıkmadı. Tam üç çeyrek taban teptik, nihayet elâ gözlüm çıktı karşımıza, köşk diye ortada dört harap kârgir duvar vardı. Ne çatıda kiremit ne pencerede cam, çerçeve, ne de kapı yerinde kapı vardı. Koskocaman bir arsa; kuş uçup kervan geçmez bir yer. Sarraf beni ayılttıktan sonra:

— Bey, dedi, sen şu pey akçasına kıy da, şu berbat işin içinden kurtul.. demem, size para vermem demek değil haşa.. Ben peder merhumun yüzünden bugünkü halimi buldum. Yani demek isterim ki, benden alacağınız beşbin lira ile burası adam da olmaz, halâ yola gelmez. Bir de üstelik bana faiz vereceksiniz, ne hacet beyim al paraları Sarayburnundan balıklara at..

Doğru söze ne denir.. Peki çorbacı!.. dedim. Ve pey

akçasına kıydım, kıydım ama bizdeki paralar da suyunu çekti...

Şimdi kaldık mı Beyim adamakıllı dımdızlak. İp ipill h sivri k ll h.. Başladık öteden al beş lira ödünç, beriden al on lira borç...

Gelsin depo bakkalından veresiye şeker kahve, pirinç, battık mı Beyim g rtlağa kadar borca..  ıkabilene aşkolsun..

“ — Yuf enayi! düşünecek ne var.. Borç bini geçince kebab ye bel..

“ — Yiyemedik... Bey yiyemedik, alacaklılar yapıştır boynumuza.. Kapıdan icra memuru ayrılmaz oldu; bu hale karşı düşünmekten başka çare yoktu.

Agobun kazı gibi düşün; bir çıkar yolu yok.. Bizim Hanıma dedim ki : Ayol sen ut falan bilirsin, piyano çalarsın,  alđı ustalđı yap.. Ben de bir iş tutayım..

Hanım şöyle böyle işe başladı..

Ben bir şeyler bulamadım. Kahveye devama başladım.

Sabahleyin evden kaleme gider gibi kahveye, gece vazifeden döner gibi kahveden eve gidip gelmiye başladık. Artık mahalle kahvesinde çoluk çocukla ufaktan, ufaktan oyun oynuyorduk. Tavla, ıskambil, poker, bakara gibi oyunlardan... Allah eksik etmesin günde bir iki liracık doğrultuyordum. Hani şaka maka halimiz de biraz düzelir gibi oldu idi. Eh evde de bir ben, bir de refika cariyeleri kalmıştık. Mahtum kendi başına buyruk. Bizim kız bizi bağenmiyor, izinli günlerinde halalarına gece yatısına gidiyordu. Zaten halası onu Fransız mektebine kaydettirdi. Yavrucağının hakkı da vardı ya.. Biz onu ne bolluklar içinde yetiştirmiştik. Şimdi birşey yapamıyorduk; onun için yavrucuk halasını bize tercih ediyor. Bir Ayvaz bir Köroğlu, bir de dul baldızım şöyle böyle yaşıyorduk..

Birgün bizim hanımda bir haller belirmeğe başladı, meğer aç eriyormuş!

Bana :

“— Ayol ben gebeyim!.. deyince, cinlerim perilerim başıma vurdu.

Aygır :

“ — Yolcuyu... Yola çıkarmasaydın.

“ — Bir kerre olmuş beyim.

“ — Çocuk sana benziyor mu idi...

“ — Bilmem beyim... Daha çocuk doğmadan bu işin önüne geçelim diye karı koca başbaşa verdik, düşün baba düşün... Nihayet ilâçla çocuğu düşürmeye karar verdik. Hanım ilâcı içti. Rahmetli bir günde fırladı gitti... Bizi de karısının katili diye yakaladılar.. Buraya tıktılar.

“ — Ulan be... Sen de mi katilsin... Vay canına, onun da namusu kalmadı artık.. Gözüm görmesin haydi defol... karşımdan... Git zıbar... Yoksa elimden bir kaza çıkacak.

Şinaver yorgun argın, belini tuta tuta merdivenden yukarıya çıktı. Kovuşta, mangal üstünde mısır patlar gibi, sesler çıtırdadı: Paşazadeye voyvo... voyvo...

II

Hanımefendi hazretleri

Ferhat paşa, ihtiyar süt gibi sakallı seksenlik bir pinpondur. Öksürür aksırır, aksırır öksürür bütün ömrü, mendilini ve çakşırını ıslatmakla geçer. Konakta

iki cariye'nin kolunda odadan odaya geçer; kollarından iki kişi tutmazsa, minderden kalkamaz, kanapeye oturamaz, karyolaya yine aynı şekilde yatırır, aynı şekilde yataktan çıkarırlar, giydirirler kuşatırlar..

Paşanın dizleri tutmaz, midesi yok gibidir. Gözleri pertavsızla bile görmez.. Ferhat paşa böyle bir Ferhat paşadır.

Bana diyeceksiniz ki, ayol bu pinponu niye anlatıyorsun. İhtiyar demek yetişmez mi? Biz anlamaz mıyız?

— Hayır efendim, hayır... Ferhat paşa herkesten başka, herkesten ayrı bir adamdır. Yaşı seksendir amma.. dört karısının yaşları sekseni bulmaz.. dört tane aygır gibi kadın ve on sekiz odalık, kendi kavlince vız geliyormuş. Konağın kadın kadrosu -boşananlar, azat edilenler başka - bu kadardır. Günahı boynuna kabahat benim değil onun. Ferhat paşa :

— Biz, derdi, biz eski demiriz, nice, nice gençlere taş çıkartırız... Elhamdülillâh bu sene çocuklarım seksen oldu.. seksen lâfını işidip te Ferhat paşanın çıldırdığına hükmetmeyiniz, ona değil bana inanınız, Ferhat paşa hazretlerinin seksen tane çocuğu vardır.

Beyaz mı?.. Çekik kaşlı mı, sivri burunlu mu istiyorsunuz; esmer mi aradınız, tıknaz mı, yeşil gözlü mü? Elâ mı, siyah mı, tahrilli mi. Dal gibi ince boylu mu, kütük gibi kantal mı, bodur mu, orta mı, eciş bücüş mü, cüce mi? Ne isterseniz. Cins cins, biçim biçim, renk renk, çeşit çeşit çocuk. Ferhat paşanın konağında, günde bin otomobil çıkaran Fort fabrikasından daha süratla, çocuk yetişir. Yüzüme bakmayınız, gözlerinizi kırpmayınız.. Neme lâzım.. size yalan söylemeğe hiç mi hiç borcum yok!.. Seksen çocuğun nüfus kâğıdı Ferhat paşa namına kayıtlıdır. Konakta uşak varmış, ayvaz varmış, arnavut bahçıvan

varmış, seyis varmış, ahçı yamağı varmış, kâhya varmış, bana ne.. Az daha unutuyordum. Ferhat paşanın konağında erkekler varmış, unutabilirim.. Fakat iki tanesini unutursam, hatırlarınız kalır, bana gücenirsiniz.. Bazıları :

— İşleri amma da üstün körü görüyor bu adam derler...

Bahsettiğim iki adamdan biri Ferhat paşanın konağında her ay dört beyaz mecdiye maaş alan nikâhçı imamdır. Nikâh sözünü işitip te benim konağa yeni bir adam kayırmak istediğimi zannetmeyiniz... Rica ederim böyle bir iddiada değilim.. ben sade olanı yazıyorum. Ferhat paşa küçükten beri pek asabîdir. Evlendiği gece, evlendiği kadına ilk söz olarak şunu söylerdi :

— Hanım nikâhımız yüz liradır... Al şu doksan dokuz lira doksan dokuz kuruşu...

Bir çil kuruşu da bir canfes parçasına sarıp yeleğinin cebine indirir :

— Talâk olursa borçlu kalmıyayım.. belki ödeyemem. Borcum bir kuruş olsun.. Sen de ben de rahat yaşayalım.

Ferhat paşa, söz gelimi birine yolda kızdı mı hiddetini konağında alırdı. Oğün hoşuna gitmiyen kadınlardan birini çağırır :

— Hanım al şu kuruşu da, bohçanı topla!.. Der miydi!.. derdi amma, ertesi gün de cayardı, bu sefer de başlardı "ah,,a, "of,, a.. Ben bu kadın olmazsa edemem. Yaşıyamam, illâ ki karımı isterim diye tuttururdu. Tabîî hanıma haberler gönderirler, nikâh tazelenirdi. Eh dünya bu.. her zaman insanın canını sıkacak birşey olabilir. Komşusunun oğlu karşısındaki çitlenbik ağacına çıkmış, pancurları kapalı bir pencereye gözü ilişmiş.. amma çocuk dört kurşun atımı ötede imiş, ne çıkar

Ferhat paşa hazretleri için kızmak mukadderdir, kızar.. Anladınız zannederim Ferhat paşanın nasıl cinleri bol bir adam olduğunu. Onun için Allahın günü konakta (telâk) eksik olmazmış.. Ferhat paşanın babası bakmış her gün nikâh için bir hayli para veriliyor, mahallenin imamını çağırmış :

— İmam efendi demiş seni konağa nikâkçı tayin ettim... Her ay dört beyaz mecidiye al... İmam Tanrının günü konaktan ayrılmazdı. Çünkü her gün nikâh tazelenirdi.

İkinci adam... Mahallenin kör dilencisidir.

Diyeceksiniz ki.. Paşa konağında kör dilencinin ne işi vardır? Aman Beyim zannetmeyiniz ki kör dilenci konağın sığıntısıdır. Ne münasebet?

Hayır Beyim hayır, kör dilenci konakta Ferhat paşadan sonra resmî ikinci damattır..

Telâklar üçü aşınca imam efendinin işi biter, hüllecininki başlardı. O da maaşıdır... Anladınız ya... Bu iki mühim adamın da Ferhat paşanın çocuklarına babalık edeceğini tahmin edemezsiniz.

Ben muziplik ederek, size mutlaka bir ailenin aleyhine münafıklık edecek olsam sizler, hemen kulağımı çekip :

— Dedikodu yapar dersiniz... Ben de size diyorum ki hepimiz ciddî adamlarız.. Hem Beyim ben-deniz resmî vesikalara göre hikâyeye yazıyorum. Yalan yok... Tekrar ediyorum seksen çocuğun hepsi de, nüfus kaydına nazaran Ferhat paşa zadedir. İşte efendim, öksüz Hasan paşanın torunu.. kuyruksuz Ahmet paşanın oğlu Ferhat paşanın böyle seksen çocuğu vardı. Ölenleri, doğmadan düşenleri hesap ederseniz, Allah bilir a çocukların sayısı yüz elliyi bulur. Hikâyemize gelelim : Bu seksen çocuk büyüdü

erkekler hikmeti hüda, Paşa, Beyefendi oldular. Kızlar Hanımefendi hazretleri oldular.

*
* *

Şinaver Beyin karısı Şemsa Hanım da, bu seksen çocuktan biri idi. Annesi Düzçeli bir Çerkez halayıktı. Ferhat paşa çocuk doğar doğmaz halayığı nikâhladı, kadın bir sene kadar konakta kaldı; sonra Düzçeye akrabalarının yanına gönderdi. Bu suretle Ferhat paşa bir kadın daha istibdal etmiş oluyordu. «Şemsa» Düzcede, kamış çatılı kulübelerde mısır unuyla yapılmış kaçamak yiyerek büyüdü. İnce belli ve kıvrak bedenli delikanlılarla birlikte ata bindi, dağ tepe dolaştı.

Daha on yaşında iken, at hırsızlığını öğrenmek için can atan erkek çocuklara sokulur, kocaman kocaman keçe parçaları bulur getirir; çocuklara :

«— Bunları, derdi, atın ayaklarına sardık mı kimsecikler bir şeyler duymaz.. Atı kaçıırız.» Şemsa böyle afacan, böyle yaramaz bir kızdı.

On iki yaşına geldiği zaman Ferhat paşanın neredense aklına bir evlât sevgisi düştü.

Şemsacığı isterim de isterim diye tutturdu.

Anasile birlikte bu sarışın yaramaz konağa getirildi.

Şemsa konakta paşanın erkek çocuklarını bile susta durdurdu.

Konağın bahçesindeki kocaman kocaman ağaçların üstünden hiç inmezdi.

Ağaç dalından at yapmak ona mahsustu, konakdaki hamamın kubbesi yanında, firdolayı koşa koşa dolaşmak, ondan başka kimsenin haddi değildi...

Ona kaç defa nasihat ettiler :

«— Hanım hanımcık ol... Uslu edepli otur; sen kız-

sın... Bu ne hal?» dediler. Bütün bu nasihatlar ona vız geldi.. Öbür kardeşleri beş yaşında endam aynası karşısına geçip dudaklarına ruj sürmeğe, başlarına krep bağlamağa çabalarken o; toz toprak içinde ağız iğri, göz şası rasgeldiğile itişir kakıştırdı. Ferhat paşa Şemsadan hiç hoşnut değildi. Annesi onu... beğenmiyordu. Bütün konak halkı da yaka silkiyordu...

Şemsa Hanım böylece büyüdü.. onbeş yaşına geldiği zaman ne uçuk benizli bir genç kız, ne incecik baldırlı bir Hanım oldu. İri dalyanlar gibi bir şey. O yanık yüzlü, kolu budu yerinde, bir kadındı.. Şemsa yüzünün hatları, göğsünün sert ve dik görünüşü, belinin altında birdenbire kalınlaşan kalçaları ile bir kısraktı... Rüzgârları koklıyan aygır kokusu arıyan bir kısrak...

On altısına girmeden evleniversin dediler, ve bizim kısrak Hanım, Şinaverle evlendi..

Kısrak zannediordu ki evlenmek, çocukluktaki haylâzlığın, yaramazlığın, gürültünün patırdımın uzayıp gitmesidir; ve bu gürültü içinde koca denen şey tepişilecek bir «aygır» dır.

«Şemsa» «Şinaver» Beyi ilk gördüğü zaman pek pısırik buldu.

Şinaver Bey adeta korka korka yürüyor, öksürmekten, aksırmaktan, yüksek sesle lâf etmekten çekiniyordu.

Şinaver Bey ilk geceden itibaren ona gülünç bir oyuncak oldu. Bakınız nasıl:

Düğün gecesi Şinaver Bey «güvey,, namazı kılmak için ellerini kulaklarına götürdüğü zaman, seccadenin «kible,, sinde kıvrılan kara kedi, karşısında sivrilen bir adam görünce gerindi, bir deve gibi belini yukarı kaldırdı... Diyeceksiniz ki her kedi böyle ayağa kalkar, bunu burada söylemekten ne çıkar.. Evet efendim,

bana göre, size göre, hatta herkese göre mesele böyledir. Kedi bahsini anlatmakta mana yoktur. Fakat bir de siz bunu Şinaver Beyin gözüyle görün... O zaman bana:

“— Kedinin kalkışını neden yazdın ?.. demiyeceksiniz.

Şinaver Bey namaza durup ta:

— Allahüekber dediği zaman, gözüne ilişen kap kara bir şey onun içini titretti; bir anda kafasında demir kapılar, kilitli tımarhaneler boşandı... Kara cinler, kara periler, kara kedi suretinde hoplıyarak, zıplıyarak seccadenin etrafını sardılar.. Küçümencik acaip cüceler sipsivri külâhlarını oynattılar... Kıvrılan kara kedinin başı masallardaki cinlere ne kadar benziyordu!.. Bu korkunç manzarayı görmemek için gözünü kapamak istedi. Fakat karşısına sipsivri, çivi gibi batan keskin iki göz, burgu gibi gözünün aralığından girdi... Şinaver Bey bunun üzerine yerinde yıkıldı kaldı. Beti benzi attı:

“— Aman efendim kalkamıyorum, biraz su... Haclemeze bir afet çöktü,, diye söylendi... Şemsa ilerledi ve kedinin sırtından sıvazladı, ensesinden tuttu ve dışarı çıkardı.

Şinaver Bey küçüktenberi kara kediden korkardı.. Şemsa on yaşında at çalan, at sırtında dolaşan adamlarla Şiaver Beyi hayalinde yan yana getirdi. Kediye görüp dizinin bağı çözülen adam, onun için biraz daha zibidi göründü.

Şemsanın, pat diye kapıyı vurup dışarıya çıkmak aklına esti amma... bu kadarına cesaret edemedi.. Kocasına bir bardak su verdi.

Şemsa, kocasını ayılttıktan sonra, sözde konuşmağa başladılar... Sözde diyorum çünkü bu bir taraflı bir konuşma idi, Şinaver Bey :

“— Ey nuhbei amalim!.. dedi, Hudayı lemyezele, zati âlileri gibi bir ferîşteyi bi bedeli bana lûtfü ihsanından dolayı ne kadar hamdü sena eylesem azdır. Namı şerifinizi lûtf eder misiniz, mabudei ruhum...

Şemsa, bundan bir şey anlamadı, sustu... Şinaver Bey tekrar söze başladı :

“ — Kusur mu eyledim acep.. Şinaver bendene namı şerifini bağışla... Perestidei ruhum..

O gece sabaha kadar, Şinaver Bey insan şeklinde bir kitaptan sahifeler okur gibi anlatıyordu. Hani bazı kitaplar vardır. Can sıkar, insanı cendereye girmiş gibi bir hale koyar, Şinaver Bey de tıpkı böyle idi. Yalnız bu kadar olsa ne ise; bir de üstelik Şinaver Beyin yapmacıkları kadını ilk gece çileden çıkardı. Halbuki kadın bambaşka bir erkek düşünüyordu. Fakat siz gelin bir de bakın Şinaver Beye... Adamcağız Şemsayı öpmek için bile eziliyor, büzülüyor, korkuyordu. Bütün bir gece içinde ancak dudaklarının kenarından, bir öpücüğün rüzgârını alabildi.. Halbuki kadın, erkek dudağının tadını kocasından tatmak istiyordu. Fakat Şinaver Bey o yollarda değildi. Şinaver Bey gün geçtikçe daha ziyade açıldı. İçindeki derdi döktü.. Yani ona sabahlara kadar aşıkane gazeller okudu, şiirler söyledi. Ve yalnız kalpten, gönülden, dertten söz açtı. İlk aylar böyle geçti...

Erkek melekleştikçe, kadın aygırlaştı. Şinaver Beyle Şemsa Hanım işte böyle bir aile kurdular. Uzun kanatlı, yüzü tüylü, hantal bir melek; aygır hangi yolda beraber yürüyebilir ?

Şinaver Beyin konağında geçen günler gittikçe tahammül edilemez bir hal almağa başladı. Bunun ilk alâmeti akşam yemeğinden sonra karı kocanın, daha yassı okunmadan esnemeğe başlamalarıyla kendini

gösterdi. Şinaver Bey geceleri yeni tarhettiği gazeli veznine uydura uydura okur. Ve gazelindeki sanayii lâfziyeden, cinaslardan bahsederdi. Sonradan sorardı:

“ — Perestidei ruhum enfes bir şiir değil mi?

Çok geç, Şemsa ona başı kocasının dizinde horultularla cevap verirdi !..

Şemsayı siz elbet bir uyku tulumu zannetmezsiniz.. O, hiç de böyle bir hatuncağız değildi. Değildi amma ne yapsın!.. Uykudan iyi bir can yoldaşı bulamadı.

Bir gün aklına birşey geldi :

“ — Şu adamı biraz canlandırayım, belki hantal-
lıktan çıkar, erkek olur; dedi.

Şinaver Beyin o akşam hafifçe yanlarını gıdıkladı.

“ — Bey !.. dedi; seninle güleşmek istiyorum.

Şinaver Bey tor top tesbih böceği gibi büzüldü.

Köşede :

“ — Yooo !.. dedi. Gıdıklanmaktan çok korkarım, küçükken bir defa sedirden yere atlamıştım da kasığım çıkmıştı. Maazallah gene başıma bir âfet gelir...

“ — Olmaz, ille güleşeceğiz..

“ — Aman ruhum.

“ — Bayılıveririm!.. Sonra bunu söylerken alı al, moru mor kesildi. Ve kadını şiddetle, itti.. Eğlenmek istiyorsan, dedi, ruhum Sih Galip divanından okuyalım.. Beyit tutalım, bakalım kismetimize ne çıkar? Sağdakiler senin, soldakiler benim...

O senin, bu benim derken şafak söktü... Bir kadın için, böyle kaç şefak sökebileceğini siz pek âlâ tahmin edersiniz. Zannedersiniz ki bu kadın ömrünün sonuna kadar divan dinliyecek? dinlemez değil mi?

Nitekim dinlemedi, dinlemek istediği halde tahammül edemedi. Sokaktan geçen sürücü beygirleri ona kocasından daha çok canayakındı. Sürücü beygirleri

ona hiç olmazsa çocukluk günlerinin tadını yeniden verdiler... Mulya, hulya yalan dolan bir âlem halkettiler..

Konağın bahçesindeki mısır fidanlarının sapsarı püskülleri, kocasının bıyıklarından daha ziyade cana yakındı. Hiç olmazsa onlar Düzcede geçen günlerin birer eşiydiler.

Mevsimler günler böyle biribirine benziyerek geçti; aylar üstüste ağaçtan dökülen yapraklar gibi biribiri üstüne yığıldı.

Birgün konağın selâmlığından bir ses geldi, bu ses kadını coşturdu. Yerinden zıplattı.

Bu ses, sihirli bir su gibi ilk damlada kadını on üç yaşında bir çocuk haline koydu. Bu ses, Çerkes delikanlılarının çaldığı armonik sesi idi. Bu hava ilk defa delikanlıların karşısında oyun oynadığı hava idi. Bu hava, rasgeldiği ilk delikanlının ondan aldığı ilk öpücüğü hatırlattı. Yanakları al al oldu.

Yüreği hop etti.

Yıllar, geçen yıllar bir sağnak gibi boşandı. Bu ses zaman, zaman işitildi. Bu ses kadını selâmlığa kopmaz bir bağla bağladı :

*
* *

Ferhat Paşa öldü. Konağı darmadağın oldu.

Seksen çocuk çil yavrusu gibi dağıldılar. Şemsa ile kırkı karışan bir kardeşi vardı, o da Şinaver Beyin konağına misafir geldi. Bu kadın kapkara gözlü, saz benizli, ince belli, kıvrıcık kıvrıcık kirpikli, mat yüzlü bir kadındı.

O, bir şeye baktığı, ve yahut gözünü dikip insanlarla konuştuğu zaman bile, o kurum gibi kapkara

gözler bir başka dünyaya bakıyor, bir başka âlemi seyrediyor gibi idi; bu dünyadan, bu etlerden, bu derilerden, bu hendeseden o kadar uzaktı.

Onun yüzünün mat rengi altında solgun benizli bir azizenin ruhundaki hararet vardı. Bu ruh ılıklığı onu, zaman zaman dalgın ve hududu belirsiz bir rüya içinde yaşatırdı.

Bu dalgın ve hudutsuz bir rüya içinde yaşayan kadın, daha ilk gününde Şinaver Beyi sardı. Bu olgun kadın onun yüreğini sızlattı.

Aynı zamanda kadın ince duygulu olduğu kadar, şiir ve edebiyat düşkünü idi. Bu sebepten Şinaver Beyin kütüphanesi baldız Hanım için bir büyük saadet kaynağı oldu. Bana sorarsanız ben böyle bir kelimenin söylenmesine taraftar değilim. Gülden bülbülünden nasıl nefret ediyorsam; saadet kelimesinden öyle iğreniyorum; bana kalırsa bu aptal, burnu sümüklü kelimenin bir zaman için olsun kamuslarda hapsedilmesini önergelerim... Herne ise ben işi olduğu gibi size anlatacağım.

Kendimden birşey katmıyorum... Yalnız şu kadarını söyleyeyim. Baldız; içli romanlardan... âşıkca şiirlerden pek çok kıvanç duyardı. Şinaver Bey de bundan pek hoşlanırdı.

Hele dağınık saçlı, kara gözlü baldızın aya karşı elini şakağına koyarak, saatlerce hayran hayran etrafı seyrettiğini gördüğü zaman, çileden çıktı.

Rengi, boyu bosu yüreğini sızlatan kadın, bu defa kalbini bin beygir kuvvetinde bir motör gibi gümbür, gümbür işletmiye başladı.

Şinaver Beyin eli ayağı zangır zangır titredi.

Ve o gece sabaha kadar uyuyamadı. Halbuki Şemsa yatağında fosur fosur, horuldaya horuldaya uyku çekti. Şinaver Beye o gece bir hal oldu.

Kendi kendine :

“ — Bir peri suret göründü, bir hayal oldu,, di-yordu... Karısı ona bir cife gibi göründü.

Nasıl görünmesin, siz insaf edin.

Şinaver Bey gözü bağlı, aşk melikesi tarafından atılan sihamı aşk ile yaralandı. Sihamı aşk ile yara-lanmıştı. (Lehçeye dikkat etmenizi rica ederim. Ben, siz, öteki, beriki başımızı bir taşa çarpar yaralanırız, bir tarafımıza bir kurşun dokunur yaralanırız; ama Şinaver Bey böyle değildi, onun kelimeleri bile bizim-kine benzemez. Bunun için o akşam kalbinden, hem de kalbinin en derin en gizli köşesinden yaralandı; esiri aşk oldu) ve Mecnundan füzun aşıklık istidadı gös-terdi; derhal bir gazel tarheyledi.

Ertesi gün baldızı, sabahleyin kameriyede eli şaka-ğında etrafı seyrederken, buldu ve gazelini okudu. Şinaver Bey :

Aşıklığıma gözlerimin yaşı nişandır.

Aşk uğruna ölmek dahi billâh bana şandır.

deyince, baldız Hanımın da gözlerinden kanlı yaşlar şır, şır akmaya başladı.

Şinaver Bey sevgilisinden geri kahr mı ?

O da hüngür, hüngür.. içini çeke, çeke ağladı. Baldız; ipek mendilini çıkardı gözlerini sildi ve Şina-vere uzattı :

— Şair, gözyaşlarını sil! dedi.

Şair gözyaşlarını sildi, ipek mendili öptü, kokladı.. kokladı.. kokladı..

Ertesi gün baldızına (mendilin) diye bir manzume takdim etti.

Ve zannederim bu ateşle Şinaver Bey bir ay içinde bir divan dolduracak kadar nazım yazdı.

Baldız Hanım da yavaş yavaş bizim şaire aşık oldu. Hem bilseniz bu baldız ne dertli idi. Hele içinde ne müthiş bir kırıklık vardı. Bu müthiş kırıklık bir kalp kırıklığından ziyade, bir izzeti nefis yarası idi.

Canı gibi, hatta canından daha çok sevdiği kocası, evlendiğinin birinci ayında evdeki Rum hizmetçi kızı sevmiş, kadıncağıza hakaret etmiş; derken baldızı boşanmış ve Rum kızı ile birlikte Atınaya kaçmış. Hürriyet mücadelesi etmek üzere firarilere katılmış.

Şinaver Beyin, bakışları, sözleri, yanık yanık gazelleri; (Mecnuna) benzemek isteyen halleri, baldızı adamakıllı derinden sarmıştı. Baldız; karşısında göz yaş döken erkeği gördüğü zaman, rahatlaştı; yangın yerine dönen içi birden tazeleşti.

Konakta baldız Hanımın vaziyetini herkes görüyordu; bu hal Şemsanın da gözünden kaçmadı. Şemsa ilk zamanlarda buna o kadar aldırmadı...

*
* *

Seneler birbirine benziyerek geçti... Ne Şinaver baldızdan, ne de Şemsa armonik çalan seyisten bıktı...

Hürriyet ilân edildi... Şinaver Bey birçok şeyler kaybetti; büyük konağın kadrosunu küçülttükçe küçülttü.

Konakta Şemsa, kocası, baldızı, çocukları ve seyisten başka kimse kalmadı. Şemsanın o zamana kadar biri erkek, biri kız iki çocuğu olmuştu ama; bu yıllar içinde baldız Hanım doğurmadı... Diyeceksiniz ki Şinaverin sevmediği karısından iki çocuğu oldu da, sevgilisinden neye birşey doğmadı.

Size söyleyeyim ki, ben Allahın işine karışmam. Babasız İsalara halkeden Allah nelere kadir değildir.

Nenize lâzım, geçin bunları; işin bu tarafını bırakın... 1914 senesine kadar gelin... 1914 tarihi üstünde durun... Çünkü size çok önemli şeyler söyleyeceğim... 1914 senesinin 16 temmuzunda Şinaver Beyin evinde kıyamet koptu... Hem ne kıyamet, ne kıyamet.. Anlar gibi olduğunuzu zannediyorum. Haydi belki unutmuşsunuzdur. Söyliyeyim.. O gün memlekette seferberlik ilân edildi. Şinaver Beyin seyisi de orduya katılmak üzere konaktan çıktı. Şemsa için bundan daha büyük kıyamet olur mu? Çakı gibi Çerkes delikanlısı, o gün bu gündür halâ meydanda yok!

Seyis evden çıktıktan sonra Şemsada müthiş bir can sıkıntısı başladı. Kocas, kardaşı, hatta çocukları onu sıkıyordu. Şemsa seferberliğin yirminci günü, kocas ile kardeşini kendi yatak odasında aşk, alâka işlerinden daha ileri hallerde gördü, hem gözünü anahtar deliğine uydurarak seyretti : O yumuşak, o aşkı yalnız şiir sanan sünepe herif ne canlı, ne hararetle bir erkek olmuşt u.

Seyisi aklına geldi, onu düşündü. Zavallı kimbilir nerede idi... Kendisini bir boşlukta yıkılmış gibi hissetti. Bu günden sonra Şemsa nasıl bir kadın oldu, biliyor musunuz?

Siz nasıl tasavvur edersiniz? Artık tabii ki kocası ile kardeşinin sevişmesine lâkayt bir kadın aklınıza gelmez.

Şemsa öyle değişti, öyle değişti... Size nasıl anlatabayım bilmem ki...

Şinaver tamami le değişmişti. O sünepe adam, o geceleri uyuklayıp fosur fosur uyuyan; gözü açıldığı zaman hacı yağı gibi divan ve edebiyat gevezeliği eden adam, şimdi bambaşka bir insandı.

Şemsa tam bu adamı istiyordu. Seyis, sade bunun için Şinaverin yerini tutmuştu.

Bundan sonra sünepe kocasına kanı kaydadı. İçinde ıgıl ıgıl bir şeyler oldu. O günden sonra Şemsa için yeni bir devre başladı :

Kıskançlık !.. Şemsa kocasını, senelerce ihmâl ettiği kocasını artık kıskanıyordu.

Diyeceksiniz ki bir görüş, bir bakış senelerdenberi süren iliksizliği nasıl birdenbire sildi süpürdü ?

Sanki kocası o zamana kadar anlaşılmamış bir maden gibi idi. O, birdenbire ve bir anda kıymetlendi.

Günler geçiyor. Şemsa hırçınlaşıyor... Soluyor... Ve ardı arası kesilmeksizin kardeşine çatıyordu. Hergün mü, her gün iki kardeş saçsaça başbaşa döğüşüyorlardı. Gün geçtikçe ikisi de iğne ipliğe dönüyorlardı.

Şinaver ise; karısı :

— Bu kadını istemiyorum. Ya onu ya beni, dediği zaman, iki kadın arasında taksim edilememekten doğan bir dik yakalıklı :

— A canım!.. sen benim karımsın, o da senin kardeşin... Ben el oğlu sayılırım. İstersen aradan ben çıkayım... Et tırnaktan ayrılmaz; diyordu.

Bu sözün hiç faydası olmadı. İki kardeş gene döğüştüler, çarpıştılar, saç saça başbaşa geldiler...

Birisi :

— Kocamda gözün var kahbe, dedi. Öteki :

— Seyisin gitti de kızgınlığın başına vurdu orospu, dedi.

Kavgaları Şinaver :

— Hanım !.. bu böyle olmaz... Bu yaştan sonra ayrı seçi olmalıyım... diye bastırırdı.

Şemsa için harp senelerinde bir de kocasız sürün-

mek tehlikesibaşgösterince; kadın zorla sustu.

Şinaver Beyin baldızına gelince: onun da gidecek yeri yoktu. Her sözü dinlemeğe ve kardeşinin yanında oturmağa mecbur oldu.

Derken Beyim pahalılık aldı yürüdü, kim buna tahammül edebilirdi?! Bir koca, bir karı, bir baldız, arasıra da olsa evlerine gelen iki çocuk; öyle kolay kolay idare edilecek bir aile değildi. İki kadın da Şinavere acıyorlardı.

Şemsa, kocasının teveccühünü kazanmak ve kocasına hiç olmazsa kazançla egemen olmak istiyordu.

Düşündü taşındı, birgün kocasına şunları söyledi :

— Bey !.. Pirinç Palasın sahibi kızına bir piyano aldı. Bir de hoca arıyorlar. Ben piyano bilirim.

Onbeş gündür Şemsa, Pirinç Palas'da piyano hocalığı ediyordu.

Şemsanın iki talebesi vardı.

Onun iki talebesi var amma, Şemsa bunların birinin hocasıdır. Onun asıl talebesi Pirinç Palas sahibinin kızıdır. Öbür talebesine gelince o, kendi kendine meydana çıktı... Şimdiye kadar ne ağzını açıp ahenge dair söz söyleyen, ne de elile, dilile bir çalgı çalan Pirinç Palas'ın oğlunda, Şemsa eve gelmeğe başladıktan sonra, musiki istidadı doğdu beyim !.. Görse-
niz ne istidad, ne istidad...

Anasına, babasına :

— Anacığım, Babacığım!.. dedi, bu kibar âleminde insan bir çalgı bilmezse eşek derler.

Anası, babası oğullarının bu kelli felli bir kibarlık dersi almak istemesine hoşlandılar.

— Peki... Peki... Sen de Şemsa Hanımdan ders al !.. dediler...

Delikanlı kardeşile birlikte ders almağa başladı...

Küçük Bayan da küçük Bay da hocalarından hoşnut edilir. Hele delikanlı kibarlaştıkça kibarlaştı.. Her derste Bayan öğretmene bir hediye getiriyordu. Bayan öğretmen de, hani biliyorsunuz ya şu bizim kısrak...

Son zamanlarda Şemsaya bir hal olmuştu... Kendi ne biraz iltifat eden bir erkek gördü mü, derhal gözleri dönüyordu.

Onun için genç talebesinin önünde ılık, ve şilte gibi yumuşak bakışlı bir şey oluyordu.

O ne bakışlardı... O ne açık bir yatak gibi insanı boylu boyuna uzanmağa, ve sere serpe soyunmağa teşvik eden bakışlardı.

Bakışılar böylece bir hafta kadar sürdü...

Bir hafta sonra... Genç, iri bedenli, kalın kalın dudaklı, ve çıkık yanaklı talebesinin yanlışlarını düzeltiyordu :

— Aferin... Ha... işte... bravo... Elinizi biraz daha sağa... götürün...

— Olmadı... Bakınız, dikkat ediniz, ben sizin elinizi (tuşa) nasıl bastırıyorsam, siz de öyle basınız...

Delikanlının elini sağ avcu ile tuttu, ve piyanonun tuşuna iki el birden indi. Siz diyeceksiniz ki eski zamanda mahalle mektebi hocaları, dili peltek çocuklara meselâ "elife, eyif - gördüme, göydüm,, derlerse, hemen çocuğun dilini tutar burardı. Hocalar böyle bir dili burunca çocuğun dili düzelirdi. Bayan Şemsa da peltek ses çıkaran eli tuttu. Şemsanın hocalığı iyi miydi, fena mıydı bilmem amma. Şunu çok iyi biliyorum, yemin etsem başım bile ağrımaz. Oğlanın elini öyle bir sıkıştı ki.. Bu sıkıştan hem oğlan zangır zangır titredi, hem bizim bayan Öğretmen !..

Oğlanın sinirleri öyle zangırdadı ki bundan sonra bir türlü piyano tuşlarına parmak dokunduramadı. Belki de mahsus yapıyordu. Bayan gelsin elimi tutsun da tuşa dokundursun diye... Allah bilir? Piyano dersleri böyle sürüp giderken, bir gün delikanlı çat kapı Şemsa'nın evine geldi... Hem ne geliş, hediyeler, behiyelerle. Pirinç Palas şehzadesi için ne yapmak mümkün değildi...

Çukulatalar, pastalar, şekerler bolca idi...

Şemsa, talebesine gizli bir şey söylemek istiyormuş fakat utanıyormuş gibi karşıladı.

Gözlerinin bakışı bunu ifade ediyordu. Gözlerin dillerden daha çok şeyler söylediğine inanmazsınız, size ne diyeyim?..

Delikanlı'nın da gözleri velfecri okuyordu. Göz göze baktı; göz gözden kuvvet aldı... sinirler gözlerle bilendi...

Öyle kadınlar vardır ki, çenelerinin, burunlarının ucuna; ve kulaklarının memesine dokundunuz mu, hazdan çatlıyacak bir hale gelirler.. Hafif bir çene okşama, kulak memesinden bir öpüş onları çıldırtır, ve başları düşer. İşte bizim Bayan Şemsa da böyle idi.. Delikanlı'nın eli çenesine dokununca aynı hali geçirdi...

Halâ çenesinin ucunda el dokunmasının verdiği ürperme vardı. Gözleri bulanık bulanık söze başladı :

— Çok içim sıkılıyor !... dedi..

Delikanlı...

— Niçin ?..

Diye sordu.

Şemsa sinirli bir halde :

— Bilmem ki dedi.. Bakınız alnım nasıl yanıyor.. Zaman zaman ateşler içinde kalıyorum, nabızlarım çatlacak gibi oluyor. Of işte yine ateş.. Yine ateş bastı.

..
Pek çok günler böyle geçti... Seyisten sonra bu delikanlı, Şemsa'nın hoşlandığı tek erkekti... Üç ay sonra birgün Şemsa kocasına dedi ki :

— Bey, ben gebeyim...

Az daha adamın aklı başından gididiyordu...

— Olmaz Hanım, olmaz... Senin karnındaki ur falan birşeydir!.. diye kendini avutmak istedi. Günler, haftalar geçtikçe, iş kendini gösterdi. Şinaver Bey gerçeği öğrenince :

— Baba olmak fena değil !.. Amma... Hanım çocuğumuz için lâzım olan masrafı nereden bulacağız?.. Bu soru, kadını da erkeği de aylarca düşündürdü. Ne yapabilirlerdi ?

Kadın işi delikanlıya açacaktı, ona açmak için de günlerce düşündü, taşındı ve nihayet karar verdi; fakat bu karar faydalı çıkmadı. Çünkü delikanlının Bayan öğretmenle sıkı sıkı görüşmesi Pirinç Palasta derhâl mesele oldu.

Baba :

— Ailenin namusunu mahvediyor bu çocuk!.. dedi.

Ana :

— Mahvolduk.. bittik, bu kaltak yüzünden... dedi.

Koşnuşmaların sonunda :

— Oğlanı Viyanaya tahsile gönderelim.. de karar kıldılar.

Delikanlı ticaret ve iktisat tahsili için Avusturyaya gönderildi.. yani kadının bel bağladığı kahraman, kafesten uçan bir kuş gibi, pırlayıp gitti. Bir daha ele avuca sığmadı.

Kadının son umudu da birden yere çalınmıştı.

Şemsanın karnındaki çocuk altı aylık oldu. Şinaver her gün eve gelince :

— Hanım, bu işin çaresi nedir? Diye söyleniyor..

Kadın:

— Bilmem... Diye cevap veriyordu..

Bir gün başbaşa verdiler ve hesap ettiler.. bez, kundak, çocuğa elbiselik, ebe lohsa şerbeti, beşik parası olarak en aşağı altmış lira lâzımdı... Bu altmış lirayı nereden bulacaklardı ? Düşündüler, taşındılar; geceleri uykuları kaçtı gündüzleri rahat durmadılar... Kadın bir gece :

— Buldum, buldum diye uyandı.. Meşhur Siragüzalı bilgin gibi...

Erkek sordu:

— Nereden buldun...

— Bizim Pirinç Palasın Hanımından altmış lira ödünç isterim; nasıl olsa kızlarına piyano öğretiyorum. Borcumu böyle öderim.

Bu buluş onlara dahice geldi.

*
* *

Ertesi sabah Şemsa erkenden Pirinç Palasa damladı. Kıza daha ders vermeden:

— Hanımefendiye söyleseniz, kabilse biraz kendisile görüşmek istiyorum.

Dedi; kız annesine haber verdi, Annesi piyano ustasını iki saat sonra misafir odasında kabul etti; ve onu pek soğuk bir tavurla karşıladı:

— Hanım ne istiyorsun ?.. diye söze başladı.

Şemsa ezildi, büzüldü, kızardı, bozardı:

— Bir rica, bir istirham...

— Çabuk söyleyin...

— Sizden mühim bir iş için altmış lira istiyorum.

Küçük hanıma zaten piyano dersi veriyorum, borcumu bununla öderim.

Pirinç Palasın sultan hanımı canlandı, zaten ne zamandır, ona içerliyordu, oğlunu Viyanaya gönderdikten sonra her akşam şuna karar veriyordu.

— Şu piyano hocası olacak kahpeyi karşıma alayım, bir temiz haşlayım, yüzüne tüküreyim; sonra da kovayım...

Hanım, bunu epi zaman önce düşündü, düşündü amma bu güne kadar bir gün kararını yerine getiremedi. Çünkü piyano ustası sabahleyin geliyor ders veriyor, gidiyordu; halbuki sultan hanım öğleden önce uyanamıyordu, ve çok unutkandı; onun için Şemsa ile karşılaşamıyordu...

Bu gün bu vesile ile karşılaştı.

Ve birdenbire çıkışmaya başladı :

— Orospu... Oğlumu ayarttın... Yetmez mi ?

Şimdi bir de bizi mi soyacaksın...

Artık senden ders alacak kızım da yok. Biz ona Berlinden usta getirttik... Usta... Defol kadın seni bir daha gözüm görmesin; konağın önünden geçeyim deme... Alimallâh uşaklara senin vücudunu lime, lime ettiririm kahbe.. rezil...

Şemsa, sümsük sümsük neye uğradığını anlayamadı.

Eve döndü kocasını bekledi.

Hoş, kocasının bir şey getireceği yoktu ya!...

Belki kumarda bir parti filân vuruverir, dünya bu..

Umutla akşam oldu.. Kapı çalındı. Şinaver içeri girdi ve yanık yanık seslendi:

— Yahu.. Bana bak.. İki lira ver..

— Yok!..

Şinaver kapıya döndü.. Yavaş yavaş bir şeyler söyledi.

Sert ve kalın sesler cevap verdi:

— Paşazadeliğini söylemek kolay amma, paraları çık ta asaletini o zaman anlıyalım.. Oyunu oyna iyi. Kazandığın zaman al. O da iyi. Kaybettiğin vakit kaç olur mu, efendim olur mu hiç?..

— Yok canım, param yok..

— Vereceksin..

— Borcum olsun..

— Kumarda borç olmaz

— Paltomu vereyim..

— Metelik etmez..

— Ceketimi de vereyim..

— Lâf mı bu da..

— Tanrı aşkına, paltomu ceketi saati al da beni bırak.

— Ne ise senin hatırın için bunu aldım. Bu sana ders olsun, bir daha oyunda kaybedince kaçayım deme..

Şinaverle çekişen, karakuru, siyah redingotlu, lâstik yakalı, tıraşı uzamış bir mütekaitti..

Şinaver evine saatsiz, paltosuz, ceketsiz girdi.

Karısı aşağıda geçen şeyleri dinlemişti, bir şey sormadı. Şinaver de ondan bir şey öğrenmek istemedi.. Karşı karşıya somurttular.

Kara gözlü, aşık ruhlu baldız Hanım, eniştesini paltosuz ve ceketsiz bir halde görünce:

— Üşürsün enişte Bey!.. diye boy hırkasını Şinaverin omuzuna koydu.

Ne Şinaver Şemsaya, ne Şemsa Şinavere, ne de her ikisi baldız Hanıma bakabiliyorlardı. Hepsi dalgın, hepsi hınçlı idi. Bir saat kadar birbirlerinin yüzlerine

bakıştılar. Sonra kimi mangalı yelpazelemeye başladı, kimi lâmbayı yaktı.

Herkes eline ne geçirdi ise kemirdi. Şinaver bir dilim ekmekle iki zeytin tanesi aldı. Şemsa ekmeği kırmızı biberle karıştırılmış zatre bandı, baldız hanım ekmeğini kuru kuruya geveledi.

Yemekten sonra ancak konuşabildiler..

Kadın :

— Bey dedi, iş olmadı, paraları alamadım.

— Benim de başıma geleni biliyorsun... Artık kahveye gitmenin imkânı yok... Rızkımız bağlandı... Zavallı masum ne talisiz imiş !..

— Dediğin çok fena şey... Yarın ne yapacağız. Sen kahveden beş on para alıyordun...

— Ne yapayım?.. bir kapıyı kapıyan mevlâ birini açar.

— Öyle...

— Neden...

— Neden olacak... Pirinç Palasın kızına Alman-yadan piyano ustası getirilmiş !..

— Ya !!!!...

Baldız :

— Allah kerimdir... diye karı kocayı teselli etmek istedi. İslî ve şişesi cıgara kâğıdı ile yamalı idare lâmbasının ışığı altında bir zaman uyukladı.

Lâf döndü, dolaştı, gene doğacak çocuğun üstüne geldi.

Şinaver Bey :

— Bir doktor ahabım var. Bana kolaylıkla çocuk düşürebileceğini söyledi... Amma doktor düşürmek için para ister. O elâ gözlüm nerede ?

İki kadın birden kükrediler :

— A !!!... Candır nasıl kıyılır ?.. diye söylendiler. Şemsanın gözleri dolu dolu oldu...

— Ben de beraber  l r m..

— Canım bu çocuğu nasıl besleriz ?.. beslemekten vazgeçeyim; ya altmış lirası bulup bir araya nasıl getiririz. İnşallah elimiz ekmek tutar, o zaman gene  ocuk sahibi oluruz...

Sözüm makul değil mi ?

— Haklısın ama ben anayım...

— Ben de baba !.. Ne yapalım çare yok !

Bakıştılar... Gözleri yaşlı idi. Bu bakışmaların anlamı açıktı. Artık  ocuğun düşürülmesine karar verilmişti... şınaver  evik bir hamle ile yerinden kalktı, gidip doktorun tavsiye ettiği ilacı alacaktı. Fakat hatırladı ki.. Son kalan parasını kahveciye vermiş ve kahveden sıvışmıştı. Tekrar yerine oturdu...

Ertesi sabah, konsolun üstündeki saat ortadan yokoldu; ve onunla mahut ilâç satın alındı. İl   şişesi konsolun üstüne kondu.

Şemsa gözleri ilâç şişesine takılı uyandı. Bu şişe ne kadar korkunç ve ne kadar sıkıntılı bir şeydi. Bu minimini şişe nelere kadir değildi... Bir hayatı eritecek, bir hayatı kezzap dökülmüş bir mermer parçası gibi lime lime edecekti. O sabah yataktan uyanırken, elleri ihtiyarsız karnına doğru gitti. Ellerini minimini, yumuk elli bir yavru tutuyor gibi geldi. Kimbilir bu minik yavru ne güzel şeydi. Henüz bir et parçası olan yavru avuçlarını açarak ona :

— Anne.. Anne... diye sesleniyor gibi geliyordu.

Gözleri ilâç şişesine dalarken kulaklarındaki ses boyuna tekrarlanıyor, ve içinden ses ona diyordu ki :

“Niçin bir kedi, niçin sokak köpeği değilsin. Kediler doğurdukları zaman, hiç olmazsa konu komşu ona bir yer yaparlar; yavrularını aralarında taksim ederler. Pirinç Palas sahibi, üç gün evvel doğan kedisi için, komşularına kırmızı lohusa şerbeti dağıtmıştı. Lohusa köpekler mahallelerde ailelerin adeta birer gelini gibi değil midir ?.

Yataktan doğruldu. Elini konsola doğru uzattı... Kolu geri geri gelir gibi oluyordu. Şişeyi almadı... Yastığa yaslandı biraz daha gözleri kapalı kaldı.. Fazla duramadı.

Gerinerek yorganı itti ve hızla konsola doğru atıldı, gözleri kapalı idi; yüzü buruşuk bir halde geri geri geldi. Konsolun üstündeki şişenin mantarı açık ve içindeki mayi tükenmişti.

*
* *

Akşam Şinaver eve döndüğü zaman karısını mosmor yarı ölü bir halde buldu. Bir doktor hastanın başı ucunda idi.

Kocasına :

— Efendi, bu kadın zehirlenmiş... Hem çocuk düşürmek için içtiği ilâçla...

Doktor sözünü bitirmeden kadının nabızı durdu.

Polisler Şinaveri yakaladılar.

III

Küçükbey

1907... Bu seneyi hatırladınız değil mi?.. Meşrutiyetin ilânından bir yıl önce. Beni okusun, adam olsun diye (R. T.) adlı bir okula verdiler. Mektebe verdiler diyince bunu ilâhili, aminli bir mektebe başlayış zannetmeyin. Akrabamdan yaşlı bir zat benim kolumdan tuttu mektebe götürdü, müdüre tevkifhaneye suçlu bırakır gibi teslim etti. Beni ihtiyat bire kaydettiler.. O zaman sarıklı, cübbeli ama cingöz

bir mubassır vardı. [Şimdi bu zat gayet şık, sakalsız bıyıksız, monden bir Baydır; sakın kendisinden söz açtığımı duymasın!]

Cingöz Hafızın önünde ben'tin tin ihtiyat sınıfını buldum.. Kürsüde kavuğunu önüne koymuş, abdestliğini sıralardan birine bırakmış, arkasında hayderi ve başı beyaz takkeli bir zat vardı. Sınıf hep bir ağızdan (rabbiyesir) okuyordu. Ben içeriye girince hoca istifini hiç bozmadı, sakalının ucunu oynattı. Hoca sakalının ucu ile bana arka sırada boş yer olduğunu, oraya oturmamı ihtar ediyormuş; benim aptallığıma vermeyin, siz de olsaydınız ne yapardınız. Ben de onu yaptım, afal, afal hocanın yüzüne baktım.

O zaman sınıfların çavuşları vardı. Hoca, enfiye mendiline sümkürdükten sonra, elindeki sopa ile çavuşun omuzunu dürttü.

— Şu alığı arkaya oturt; dedi.

Arka sıraya geçtim... Bir çocuk biraz daha sağa çekildi ve bana yer verdi... Oturdum. Çantamı çıkardım.. Çocuklar gene güldür, güldür okuyorlardı.

Ben zannediyorum ki hoca beni önüne alacak ve bir şeyler okutturacak, ne gezer, arka sıraların kalabalığı içinde kayboldum.

Yanımdaki arkadaş ta çıkartma defterile uğraşüyor.. ne güzel çıkartmaları vardı.. Kıpkırmızı güller, karanfiller, sanki henüz bahçeden koparılmış, kâğıda yapıştırılmıştı... Hele bir çıkartma tekir kedisi vardı; öyle güzel, öyle maskara şeydi ki.. gözlerim çıkartmalarına kaydı.

Daldım, kaldım...

Sıraları siper alarak ona hafifçe:

— Çıkartmalarınız ne güzel efendim, dedim...

O zaman bana her cümlenin sonunda bir efendim katmam kaç kez tenbih etmişlerdi; bu (efendim)

yüzünden anamdan, babamdan, teyzemden ne kadar tokat yemiştım. Onun için (efendimi) bastırmayı unutmadım.

Yanımdaki çocuk bana:

— Bende daha ne cici şeyler var? Bak !.. dedi.. Elime kalınca defter gibi bir şey tutuşturdu.

— Bunları çabuk çevir, dedi, bak ne göreceksin.. defteri hızlı hızlı çevirdim... Yapraklar hızla dönünce ecişbücüş resimler kımıldanıyor, oynıyor, canlanıyordu.

— Güzel, çok güzel, dedim.

— Tabii güzel olur... Onu bana paşa amcam Paristen getirdi.

Ben o zaman Paris, filân nedir bilmiyordum:

— Bu Paris nedir ?.. dedim...

— İstanbul gibi bir yermiş.. ben de yakında oraya gideceğim, seni de yanıma alırım..

Paşa amcam beni oraya istedi; süt ninemin oğlunu götürceğime seni götürürüm. Orada bunların âlâsını görürsün.

Biz böyle konuşurken ensemden bir kızılıcık sopası (şap) etti.

Başımı kaldırdım; hoca, burnunda kocaman yazma mendili, zebellâ gibi başımın ucuna dikilmiş... Yüzümü ateş bastı, ürktüm, korktum...

Hapşuuuu.. hapşu.. hapşu diye bir kaç defa aksırdıktan sonra sopayı bir kaç defa daha şaklattı ve beni adamakıllı haşladı:

— Tembel, haylaz, daha ilk günde sınıfı berbat ettin.

Bir kazan süte bir damla mürekkep damlasa, koca kazan süt bulanır.

Sonra yanımdaki henüz adını bilmediğim çocuğa döndü.

— Sen de, dedi, sayei risalette Şurayı Devlet azasından Şinaver Beyefendinin necli necibi olasın da, böyle bir haylâzın sözüne kanıp dersten ferağat edesin!...

Bu kocaman sözün manasını pek çıkaramadım.

Ben çıkaramadım amma, yanımdaki anladı:

— Hoca efendi ben ona ders çalıştırıyorum.

— Aaaferin.. öyle ise.

Sonra bana döndü.

Demindenberi söylediklerini unutmuş gibi:

— Sen tembel bir çocuğa benziyorsun. (Çünkü ben, hoca efendinin tanıdığı şöhretli ve zengin adamlardan birinin oğlu değildim). 98 Sacit efendinin yanında otur da, sana zekâ ve fetanet gelsin! Meşhur sözdür: “yaseminin yanına düşen ısırgan, bir zaman sonra güzel, güzel kokmıya başlarmış...”, Bu sözümden hikmet al külhani, dedi, ensem bir şaplak indirdi...

Kürsüsüne döndü. Akşama kadar, arkadaşım ile öteden beriden konuştuk.. boru çaldı; (o zaman bizim R. T. mektebinde derslere boru ile girilir, boru ile çıkılırdı). Ben çantam elimde çocuklara katıldım... Kocaman bahçeye çıktım. Sakallı, elleri değnekli, cübbelerinin etekleri taburun önünde koştuktan zil çalan sarıklı mubassırlar; genç, dinç asker gibi giyinmiş ve yakalarında (dahiliye memuru) yazılı elleri kızılıcık değnekli adamlar; vızır, vızır dolaşıp bizleri bahçenin dört köşesinde tabur ediyorlar ve:

— Müdür Bey geliyor, müdür Bey geliyor! diye söyleniyorlardı.

Çocuklar, sefertastları ve çantaları ellerinde müdürün divanını bekliyorlardı.

Boru çaldı.

Herkes hazır oldu. Ses kesildi, sekiz yüz çocuk sanki put... Sanki taşıtı.

Ortaya heybetli bir ihtiyar çıktı... Etraftan:

— Dikkat, bak.

— Dikkat... Bak sesleri yükseldi.

Adam yürüdü... Ve nihayet bahçenin tam ortasında durdu. Ben sabahki arkadaşımı arıyordum. Acaba nerede diye...

Müdür denilen zat söyleniyordu:

— Lâkırdı yasak (cigara) içmek yasak... Padişahım çok yaşa!..

Vallahi ben bunlardan bir şey anlamadım. Adam ne diyordu. Halâ anlayamadım.

Ben bir günlük arkadaşımı arıyordum. Derken gözüme ilişti; o, karşiki sırada taburun başında duruyordu. Arkasında yakası kürklü bir palto vardı. Onun yanında da bir midilli.. üstün de fes rengi palanı ile boynunu bükmüş duruyordu, o da taburdakiler gibi müdürü dinliyor, gibi idi. Dinleyenler arasında yalnız bizim (98 Sacit) ve midilli değil; midilliyi dizgininden tutan uşak ta vardı.

Tekrar boru çalındı.

Müdür bağırdı:

— Posta marş !..

Herkes harekete geldi ve bizim Sacit uşak tarafından midilliyeye bindirildi.. Uşak midilliyi yediyor.

Midillinin arkasından beş adım geride de bir arap çocuğu, elinde sefer tası ile ilerliyor kafiye takip ediyordu.

Biz de tin tin ve tıptıptıptı ayaklarımızı süriye süriye evlerimize yollandık.

Ertesi gün ben de mektebe giderken, kestiğim ve kâğıda çektiğim karagözü, hacivadı, incili hanımı, tussuz deli Bekiri çantama yerleştirdim..

Onu görür görmez, karagözleri gösterdim.

— Bende deve derisinden karagözler var.. dedi.
 Ertesi gün deve derisi karagözlerini getirdi.
 Sabahtan akşama kadar arka sırada :

— Senin karagözün güzel, benim karagözüm güzel..
 diye dostluğu ilerlettik. Üç sene kadar bu dostluk
 böylece sıkı fıkı sürdü. Sürdü amma, Sacit 908 senesin-
 den sonra mektebe, tıpış tıpış gidip gelmeğe başladı.

Yalnız bir uşak kaldı. Bu uşak sarışın ve yakışıklı
 bir adamdı.

Sacide pek dikkatle, itina ile bakardı.

909 Senesinde artık ben, akşamları mektepten çık-
 tığım zaman Sacitle beraber gidiyordum. Biz de
 onların mahallelerine yakın bir yere taşınmıştık.

*
 * *

Sacidin, konakta koskocaman bir oyuncak odası
 vardı. Mantarlı tüfeklerden tutunuz da, tünelli ve istas-
 yonlu şimendiferlere, vapurlara, yangın alayı askerle-
 rine, çifte çifte kaynana gıcırtilarına, iki tahta arasında
 mütemadiyen canbazlık eden soytarıya, yaylı tavuk-
 lara, başına basınca ses çıkaran kuzuya, kurulduğu
 zaman kimi tef çalan kimi oynayan çalgıcı bebeklere,
 cins cins hacıyatmazlara, düdüklere minimini keman-
 lara, düzüne düzüne topaç ve uçurtmalara varıncıya
 kadar neler yoktu ?

Bu odanın içindeki oyuncaklar şimdi bende olsa,
 bir oyuncak sergisi açardım.

O, konakta dadılar, tayalar uşaklar, hizmetçiler
 arasında prens gibi bir şeydi.

Herkes onunla :

— Paşacığım, diye söze başlıyordu, o da konakta
 astığı astık kestiği kestik bir derebeyi idi.

Hizmetçi kızlar onun elinden neler çekmezlerdi.

Sacit aklına esti mi onları; dört ayaklı bir hayvan gibi yere yatırır üstlerine ata biner gibi biner, elindeki gümüşlü kamçıyı yallah eder, hizmetçilerin kaba etlerine indirirdi. Kızların haddine mi düşmüş « of! aman!..» diyebilsinler, derhal habeş kalfa açar ağzını, yumar gözünü :

— Yediğiniz gözünüze dizinize dursun. İnim, inim inleyin inşallah; [gâvur kapısında dilene, dilene can verin... Paşacığımın eti ne, budu ne ?.. Dişinizi sıkın, çocuğun canını sıkmayın, derdi.

Kaç defa Sacit benim yanımda yarış yaptı. Hele bir defasında hizmetçi kızları ve arap köleyi hayvan gibi bir sıraya dizdi, birine kendi bindi, birine paşa amcasının oğlu Refik, ötekine de ben...

Sacit bastı kamçıyı, bastı kamçıyı; kızlar firdolayı bahçeyi dolaştılar. Dile kolay.. yarım saat ardı arası kesilmeyen uçar gibi dört ayak koştular.. yarım saat sonra ne olduğunu tahmin edebilirsiniz... Bütün hizmetçi kızların ve arabın dizleri, avuçlarının içleri ve yüzleri cılk yara olmuştu.

Sacit ve kızlara nezaret eden habeş kalfa, soyulan derilere soyulmuş bir muza bakar gibi baktılar.

Birgün gene Sacide gitmiştim. Sacit oyuncak odasında tepiniyor, bağıırıyordu, kulak verdim :

— İsterim.. kalfa isterim.. onu isterim.. illâ ki onu çağır.. yoksa seni öldürürüm.. Emsali isterim, Emsali..

Kalfa odadan çıktı.. Emsal küçümencik, esmer, yeşil, kara kuru bir kızdı. Sofanın bir köşesine büzülmüş ağlıyordu.

Kalfa kızın yanına geldi. Ensesine bir şaplak indirdi :

— Haydi küçük beyi üzme.. Bugüne bugün senin efendin, dedi. Kız :

— Kalfacığım haddim mi.. Ama benim ağzım abdestane mi? Küçük Bey ağzıma abdest bozmak istiyor.

— Hayır büyük abdestini değil, küçük abdestini bozmak istiyor; bu da birşey mi?. (Bu sözü ne tabîî söylüyordu ben yazmaktan utanıyorum) Hadi.. çocuk terter tepiniyor. Küçükbeyi celâllândırma sinirlidir.. sonra karışmam ha !..

Ya bu deveyi gütmeli, ya bu diyardan gitmeli... İstersen kal istersen bohçanı al. Babası biricik oğlu için dünyayı kül eder alimallah. Bey bunu duymasın senin kemiklerini kırar.

Ültimeatom müthişti. O zaman hizmetçiler için bir kapıdan kovulmak, aşağı yukarı namussuzlukla bir tutulurdu, kimse kapısını ona açmazdı, kimse ona yüz vermezdi. Hizmetçi kız kalfanın bu sözü önünde bir an tereddüt etti; fakat her nedense sözler onun sinirlerinin zembereğini düzeltti.

Hizmetçi kız da istemiye istemiye ilerledi, kafasında müphem hayaller dalgalanıyordu.

Geldiği yeri düşünüyordu, geldiği yer Anadolunun adı henüz haritalara bile geçmiyen köylerinden biri idi. Bu köyde kimsesi yoktu, babası Yunan harbinde ölmüştü, anasını zaten bilmiyordu. Halası onu yanında besliyordu. Bir gün bir redif başçavuşu geldi. Askerlik yoklaması yapılacaktı. Muhtar ona hoş görünmek için:

— Zatinıza bir tutma (hizmetçi kız) verelim; dedi. Ve halasına söyledi. Kızın halası çavuşa yolluk yaptı; ve bol, bol dua etti. Köyden dönüşte çavuş kızı terkesine aldı, kazaya geldi. Kazada çavuş yüzbaşıyı gördü hoş görünmek için :

— Efendim bana köyden bir ahretlik verdiler, bizlere lâıyk değil zatı âlilerine taktim edeyim; dedi.

Yüzbaşı :

— Nerede ? dedi...

Redif dairesinin önünde hemen kapının dibinde bir heğbe, ve heğbenin yanında tostop olmuş tesbih böceği gibi bir karaltı vardı.

Bu karaltı kızdı.

Yüzbaşı, binbaşıya çıktı :

— Efendim!.. dedi, kimsesiz bir köylü kız geldi, sayenizde sayeban olsun... Binbaşı kısaca cevap verdi:

— Peki !!

Borazan kızı binbaşının evine götürdü.

Ve bir gün binbaşının kaynanası dağ, tepe, dere aştı az gitti, uz gitti; atla gitti, araba ile gitti, şöen-döferle gitti, vapurla gitti; yirmi beş günlük bir yol aldı. Akıbet İstanbula geldi. Şinaver Beyin konağına indi. Kızın hatırlıyamadığı bir iki şeyi ben ilâve edeyim :

Muhtar kimsesiz kızı çavuşa verdi. Kızın halası sevindi, başından bir yük kalktı diye. Yüzbaşı çavuş-tan hoşnut oldu, çavuşum beni hatırladı diye. Bin-başı yüzbaşından memnun oldu, yüzbaşım bana bir hizmetçi buldu diye... Şinaver Bey memnun oldu bedava bir esir aldım diye.

Çavuş, muhtarın oğlunu muhtara muin gösterdi.

Yüzbaşı çavuşun mülâzımlık inhasını tacil etti.

Binbaşı yüzbaşının mahrem siciline muktedir, amir-lerine sadıktır diye kayıt düştü.

Binbaşıya Şinaverin himmetile üçüncü rütbeden bir osmani nişanı verildi.

Bu kara kuru köylü kızı, böyle elden ele geçti. Kız için geri gitmek ne kadar müşküldü. Hem köyde kim ölmüş, kim kalmıştı... İstanbulda ona kim kapı-sını açardı. Burada kalmaktan başka çıkar yol yoktu. Habeş kalfanın hakkı vardı :

— Ya bu deveyi gütmeli, ya bu diyardan gitmeli idi. Bunları düşünerek kendisine sevinçli bir çeki düzen verdi, ve adımlarını biraz daha arttırdı.

Küçükbeyin önünde durdu ve Küçükbeye : “Paşacığım üzülme... diye ağzını bir kubur gibi açtı... Maamafih gözleri yaşla dolu idi. Sacidin yüzü bakılır gibi değildi... Ağzı iğri, gözü şaşış..

Ben kendisine ertesi günkü hesap vazifesini yapıp getirmiştim. Malûm ya o asılzade idi; öyle hesap ve kitapla işi yoktu. Ben onun hesap ve kitabet vazifelerini yapardım, o da beni gezintiye, tiyatroya götürürdü.

Ben ona şöyle bir seslendim :

— Sacit Bey, ben vazifeleri yaptım, bu akşam tiyatroya gideceğiz, dedim. Ve Sacidin kızkardeşi ile bahçede bir aşağı, beş yukarı dolaşıyordum. Neden sonra Sacit gülererek sükûn etti. Arkasında yeşil atlasla kaplanmış bir kürkle göründü. Demin ağlıyan hizmetçi (Emsal) :

— Paşacığım. Tiyatroya gideceksiniz. Kürkünüzü çıkarınız. Ben paltonuzu hazırladım; diye sesleniyordu.

Sacit kürkünü çıkardı ve kızın üstüne attı.

Yakası samurlu paltosunu giydi...

Bana :

— Haydi, dedi, selâmlığa gidelim, uşağı alalım. Kalfa bir çingirak gibi bağırdı :

— Amber, ulan arap... Çifte mumlu feneri yak ! Düş öne !.. Küçükbey seni mi bekliyecek.. kör olası fellâh... Akşam görürsün gününü ?..

Arap feneri bulmak için koştu.. Biz uşak odasına doğru yürüdük. Sacit bir kapı açtı. Ahçıbaşı, yamağı ile bir mangal başına çökmüşler, saç mangalın kapağı üstünde kestane kavuruyorlardı.

Sacit biraz daha ilerledi, öbür odanın kapısını açtı...

Bu kapı açılınca içeride dimdik ve arkası bize dönük bir adam gözüktü... Bu adam güzel bir armonik çalan Çerkesin ta kendisi idi, namaz kılıyordu.. Bizim girdiğimizin farkında olmadı. Sacit hızlı hızlı seslendi:

— Rüstem ağa biz tiyatroya gideceğiz.

Rüstem yüksek sesle cevap verdi :

— Allahuekber, dedi.

Fakat dönüp kimseye bakmadı.. Rüstem fosur fosur söyleniyordu. Sacit hemen geri döndü, ve aşçıların doasına girdi, çabucak çıktı, geri geldi.

Elinde bir tepsi vardı. Tepsinin içinde de sıcak sıcak kestaneler... Usul usul yürüyerek tepsiyi Rüstemin ayaklarının dibine bıraktı.

Rüstem namazı kılmakta devam ediyordu, derken (Ettehiyatiyi) okumak için yere oturdu, oturması ile kalkması bir oldu. Eli arkasına gitti. Derhal iki tarafa selâm verdi. Yüzüne dikkat ettim ateş kesilmişti, gözleri kan çanağı gibiydi, sarı bıyıkları dimdik olmuştu. Hayretle başını çevirdi, rasgele beni gördü.. Onun gözlerinden, bakışından korktum..

Bozuldum tabii, rengim, mengim atmıştı... Onun yallah edip bana bir tokat aşketmesi pek mümkündü.

Hemen küçük aklımla birşey düşündüm :

— Sacit Bey !.. dedim. Geç kaldık galiba!

Rüstem (Sacit) ismini duyunca yumuşadı, ona döndü.

— Yavrum ne yaptın... yandım. Dedi.

Fakat bilseniz bu ses ne kadar tatlı, ne kadar munis ve ne kadar içten gelen bir sestir... Bu ses ancak bir babanın hançeresinden, bir babanın ağzından böyle çıkardı.. Ses o kadar yürekten, o kadar derinden gelmişti.

— Hey.. bana bak.. Uşak mısın nesin?.. ben senin yavrun değilim... Ağzını topla pis Çerkes. Babama söylersem senin haddini bildirir. Haydi önümüze düş te tiyatroya gidelim.

Adam cevap vermedi, yüzündeki hatlar, hiddetten başka çizgilerdi. Bu adamın hakaret gören yüzünde, Mesihin sevimli ve affeden yüzünün manası vardı. Uşak o kadar tatlı, o kadar tatlı, o kadar sevgi ile baktı ki, insan bu manzara karşısında şaşırır, kalır.

Halbuki Sacit, boyuna söyleniyor, asabileşiyor, hiddetleniyor:

— Sen görürsün.. ben sana yavrumu gösteririm!.. diye seyise yumrukları indiriyordu.

Yumrukla vurduğu kâfi gelmedi. Rüstemin baldırını tekmeledi, durdu. Ben Rüstemin yüzüne dikkat ediyordum.

O, merhametle ve sevgiyle parlayan gözler, birden yaşardı. Bir an gırtlığı lâf söylemeğe hazırlanır gibi kımıldandı ve ağzından birşey kaçırmamış olmak için yutkundu, dişlerini sıktı.

Dişleri gırç diye biribirine kenetlendi. Ben, bu sınıksız kapanan ağzın, gırç diye biribirine çarpan dişlerin arkasında hapsedilen korkunç birşey hisseder gibi oldum; zannederim adam, içinde kendi hissini, kendi ruhunun hamlelerini zaptetmek için böyle bir yalçın kale yaptı.

Ben blokhavz gördüm, kaleler gördüm, hapishaneler gördüm.

Hiç biri, hiç biri Rüstemin ruhunu hapsettiği; hislerini, düşüncelerini hapsettiği yer kadar kuvvetli değildi. Tahmin ediyorum ki Rüstem bütün hayatında bu sırrı kimseye söylemedi, mahbusunu kimseye teslim etmedi

Bir defa nasılsa boş bulundu, halbuki ruhunun karanlık izbelerinde yaşıyan ve mütemadiyen içinde bağırان, çağırان birşey vardı. Bu çıkmayan ses ona, zaman zaman baş döngünlüğü veriyordu. Gözü bozuk olmadığı halde önünde duran şeyi görmediği oluyordu. Bir defa, boş bir menfez buldu. Ve pat diye ağzından düşüverdi. Düşüverdi ama.. Bu maveradan gelen hakikat sesi, karşısındaki çocukta bile korkunç bir akis yaptı.

Şimdi gene o meçhul serseri, içinden dışarı fırlamak istiyordu. Onun için ağzını kapadı.

Bu hal belki bir dakika sürdü; sonra Rüstem :
— Vur.. beyim.. vur.. Paşacığım vur..

Derken Anber elinde iki mumlu, kocaman paşa fenerile kapının önünde :

— Küçükbey.. tiyatro vakti geçiyor!.. diye seslendi.
Tiyatroya gittik.

Evlerimize döndüğümüz zaman bizim mahalle, baştan başa kızıl alev dalgası içinde idi. Kıp kızıl köpüren, coşan, göklere doğru hoplıyan, zıplayan bir deniz gittikçe genişliyordu.

O akşama kadar ben, yangının ne olduğunu pek bilmiyordum. Uzaktan görülürse, yangının ne tatlı rengi vardır. Hele bu renk minarelerde ve denizde en güzel izler bırakıyor.

Halbuki bu akşam gördüm yangın, kıp kızıl ağızlı bir korkunç hayvandır. Soludukça kıp kırmızı dalgalar minarelerin üstünden hopluyor; kımıldandıkça, bir çatı yutuyor, tahta evler, ahşap konaklar onun sipsivri dili üstünde; bir dondurma ağızda nasıl erirse, öyle eriyor. Zahife kâgir binalara geldi mi dişlerini biliyor, ve dişini binanın bir köşesine taktı mı kanatıyor.

Sonra bir çatırdı.. Bir homurtu..

Bu akşam bu zahife doymadı. Teneke kulübeler dışının kovuğunda bir ekmek kırıntısı gibi kaldı.. Tahta evler onun iştahasını açtı.. Konakları, mahalleleri yedikten sonra sustu... Ve geniş getirmeğe başladı.

Sabaha yakındı yangın bizim eve yakın bir yerde söndü. Sacitlerin konakları ve kiraya verdikleri sıra ile birbirine bitişik yedi ev kül olmuştu.

Bizim mektep te yandı.

Bu yangın benim Sacitle daha sıkı fıkı dostluk etmeme engel oldu. Çünkü artık ne evlerimiz birbirine yakındı, ne de bizi birleştiren mektep kalmıştı.

Mektep yanınca benim aklıma gelen en iyi mektep Kuleli Askerî İdadisi oldu.

Annem :

— Oğlum doktor olsun. Diyordu, babam :

— Mülkiye Mektebine gitsin!.. Kaymakam olsun..

Amcam :

— Kadı olmak için medreseye devam etsin!

Benim o zaman en çok hoşuma giden şey, Kuleli mektebi talebesinin elbisesi idi. Hele Harbiyeye geçtin mi dokunma keyfine, takarsın beline kılıcı.. içine de, bir çil kuruşu bıraktın mı, geçtiğin yerde şıkırda şıkır... Şıkırdar... Ben o zaman askerliği mareşal olmak için değil, harbiye talebesi olup, kılıç şıkırdatmak, sübyeli pantolon giymek için istiyordum.

Benim dediğim oldu, mektebe girdim.

Sacitle artık adamakıllı uzaklaşmış bulunuyorduk.

Birgün ne oldu bilmiyorum. Galiba Çengelköyünden kalkan vapuru kaçırdık. Akıla yelken edip dedik ki :

— Haydin çocuklar, bir sandala binelim.. Arnavut köyüne geçeriz, oradan tramvayla evleri boylarız. Biz yarım saat sonra Arnavutköy koyunda idik.

Tramvay bizi hafta iznine uçuruyordu..

Dan, dan.. takırdı.. Zınk. İnen binen, yine dan, dan takırdı, yine zınk inen binen.. kalabalık, m th   kalabalık. Bu kalabalık içinde bir el omuzuma dokundu. Döndüm baktım bizim Sacit, daha geni lemi , daha  ıklanmı , daha eli yüzü düzgün bir hale gelmiş.

Biribirimize birden...

— Nereden diye sorduk...

Ben :

— Mektepten, dedim ve fazla tafsil ta lüzum yoktu, kılı ım, kıyafetim her şeyi anlatıyordu.

O anlattı :

— Ben, dedi; frerlere gidiyorum. Şimdi Bebekte oturuyoruz; iskeleden biraz ileri gittin mi... İlk rasgele in kırmızı yalı... İşte o bizim... Günler ne güzel geçiyor.

Sandalımız da var.. Kotramız da.. boyuna denizde geziyorum.. Muhakkak bize gel!

— Hay, hay!.. dedim.. Konu a, konu a Emin n ne kadar geldik.

Biz evlerimize çabuk yetişmek için ilk gelen Fatih tramvayına atladık.

* * *

Sene tatilinden evvel bir cuma günü, Sacidi gideyim göreyim dedim, onun sandalı vardı. Bebekte sandalla gezmek gayet hoş bir şeydi. Hele kotra safası. Ben o zamana kadar kotranın ya resmini görmüştüm, yahut ta onu uzaktan geçerken seyretmi tim.

Kotranın resmini de, deniz üstünde sülün gibi * kayı ını da hayran hayran seyrediyordum.

Sacidin :

— Kotramız da var...

Sözü, bende bu güzel hayranlığı yeniden canlandırdı. Ve aklıma geldikçe kendimi yelken kullanıyor sandım. O vakit bana öyle gelirdi ki deniz vapur için bir ejderdir, sandal ve kayık için kuvvetini deniyen bir sporcu.. Vapuru kemirmek ister, sandalları, kayıkları altından iter ve havaya kaldırmak ister; tıpkı gülleleri havaya kaldıran kolları kuvvetli adamlar gibi..

Fakat kotra oldu mu, deniz süzülür, yaramaz, muzip bir kız olurdu. Sanki onun incecik parmakları kotranın kaburgalarını gıdıkladı. Hani, sevdiğiniz insanlar tarafından gıdıklanmanın tatlı ve sarhoşluğa benzeyen ürpertici bir sevgisi vardır. Ben kotranın sallanışını insana öyle tesir eder zannederim.

Yalının kapısını heyecanla çaldım...

Rüstem kapıyı açtı...

— Rüstem ağal.. dedim, Sacit Bey nerede?.. Bugün onunla kotrada gezecektik...

Rüstem'in gözleri bulutlanır gibi oldu...

— Dün akşam da, dedi, gelmedi... Onu artık gece yatısı mektebine verdiler... Cuma günü gelecekti amma gelmedi... Belki daha gelir... Bekleyin...

— Peki!. dedim ve yalının önündeki mermer rıhtıma çöktüm. Rüstem de bir kayanın üstüne ilişti. Rıhtımın bir kenarında sandal makaralarla yukarı çekilmişti...

Sandalın yanına yaklaştım.

— Rüstem ağa, dedim, neye sandalı denize bırakmıyorsunuz da böyle yukarı kaldırılıyorsunuz?

— O istedi de onun için... Sacid Beyin emri. Onun emrinden dışarı çıkamam.

Sandala biraz daha yaklaştım. Adamın gözleri adırladı. Bu parıltı, Sacidin dokunduğu bir yere ben

elimi süreceğim de onun izlerini silecekmişim gibi, acayip hislerin tutuşmasından başka bir şey değildi zannederim.

Adam, ben sandala biraz daha yaklaşınca :

— Sacit Bey kendi elile boyadı... Boyası daha kurumadı. Elinizi kirletir, dedi.

Bu söz, benim elimin kirlenmesini istemiyen adamın sözü olmaktan, çok fazla bir şeydi. Eğer cümleler yazıya geçmiş bir kadavradan, yaydan ve iğneden uzak bir pl k olmasaydı adamın sözlerini, sözlerindeki ahengi duyar duymaz bu adamın, kendi kıskançlığına iyiliği siper yaptığını anlardınız. İnsanlar kıskandıkları şeyleri öyle saklarlar, onu öyle gizlerler ki kıskandıklarının başkası tarafından sezilmesini bile istemezler. İşte Rüstem bu cins adamlardan biri idi. Ben geri çekildim.

Biraz daha bekledim. Sacit hâlâ meydanda yoktu.

— Rüstem ağa!.. dedim, ben gideyim. Sacit Bey gelince selâm söylersiniz... Gelecek hafta gelirim.

Rüstem bu sözümden pek memnun olmadı :

— Otur beyim, otur, nerede ise gelir... diye ısrar etti, oturdum.

Rüstem :

— Siz, dedi Sacid Beyi ne zamandanberi görmediniz ?..

— Eh... dedim, şöyle böyle sekiz ay var...

— şimdi görseniz tanıyamazsınız... Öyle değişti, buranın havası çok yaradı, aslan gibi oldu...

Uşağın Sacitten bahsedişi ne tuhaftı :

Sanki eserinden bahseden san'atk r gibi l f söylüyordu. Al kasız gibi görünmek istememekle beraber Sacitle çok, amma pek çok uğraşıyordu.

— Bakın!.. dedi, size resmini göstereyim...

Son fotoğrafı, diye iç cebinden bir resim çıkardı. Resmi benim elime vermedi, uzaktan gösterdi.

— Rüstem ağa!.. dedim, ver canım şu resmi iyice göreyim. Resmi elime alınca kocaman adamın yüzüne sanki bir çocukluk çöktü, senelerin çizdiği, eğdiği, bükdüğü yüz birden kıskanç bir çocuk hatlariyle doldu. Gözleri korku ile parladı :

— Olmaz, olmaz. Hayır.

— Neden ?

— Olmaz işte. Yemin ettim kimseye vermem diye.

— Peki Rüstem ağa, dedim; ne yapalım, o halde resmi yaklaştır da iyice göreyim.

— Peki, dedi.

Resmi bana doğru yaklaştırdı.

Ben resme şöyle böyle bakıyordum.

Adam resmi yiyecekmiş gibi süzüyordu, hattâ benim resme fazlaca bakmama tahammül edemedi galiba. Çünkü baktım Rüstem yavaş yavaş resmi kendi gözlerine doğru yaklaştırdı.

Orada daldı kaldı, Sacidin bu son resminde bir şey bana merak oldu. Sacidin gözleri, Rüstemin gözlerine, burnu Rüstemin burnuna ne kadar benziyordu. Bu resme baktım, bir de Rüsteme. Tıpatıp ikisi de birbirinin aynı idi.

— Rüstem ağa!.. dedim.. Sacid Beyin gözleri, yüzü ne kadar senin gözlerine benziyor. Rüstem gülümsedi.

Bu sözümün üstüne adam büyük bir yükten kurtulmak ister gibi.

— Sahi mi?. Beyim.. Sahi mi?. diye yerinden zıpladı.

— Vallahi Rüstem ağa.. Ne yalan söyliyeyim.

Adamcağız benim sözümünden bir nevi cesaret bulmuştu. Bununla beraber adam :

— Haşa efendim.. Haşa ne münasebet, biz köylü-
yüz, o kibar zade. Bizim etimiz derimiz başka, onla-
rın eti derisi başka.

Rüstem bu lâfı söyledi amma, içi içine sığmıyordu. Rüsteme söylediğim lâf galiba onu çileden çıkardı. Adam kendini denize atıverecek sandım. Böyle bir şeyden şüphe etmekte haklı idim, çünkü iri yarı ada-
mın gövdesi denize doğru eğildi. Ben de arkasından kalktım. Ne yapıyordu bilir misiniz ?

Bir elinde sımsıkı tuttuğu Sacidin resmine bakıyor, bir taraftan da denize doğru eğiliyor, yeşil ve yosun-
lu suda aksini seyretmek istiyordu. Dediğim sözlerin doğru olup olmadığını anlamak için, denizde aksini göremedi. Çünkü yalının önünden bir Şirket vapuru hışım-
la geçti. Dalgalar olduğumuz yere kadar etrafı-
mızı sardılar. İçeri çekildik. Bodruma benziyen bir odaya girdik. Burası uşak odası idi. Odada ilk gözü-
me ilişen yarısı kırık bir ayna oldu.

“Rüstem ağa, dedim, bak şu aynaya, doğruluğumu tasdik edeceksin. Rüstem de odaya bunun için gel-
mişti galiba. Rüstem aynanın karşısına, geçti bir ay-
naya bakıyor, bir resme.

Bir resme bir aynaya..

Size şu kadarını söyliyeyim ki Rüstem birkaç da-
kika sonra benim orada olduğumu unuttu zannederim.

Aynada bir şey arar gibi kendi yüzüne ve elin-
deki resime daldı.

Bu bakışlar bu arayışlar sanki bir şeyi isbat içindi. Sanki bu adamın içinde bir şüphe vardı da, onu mu-
hakkak bugün halletmek istiyordu.

Ne ise, o zaman ben bunun niçin olduğunu nasıl tahmin edebilirdim?.. bu ilkiyi pek anlayama-
mıştım.

Halâ Rüstem ayna ile resim arasında benzeyiş noktaları aramakla uğraşıyordu. Benim gözüme başka bir şey daha ilişti. Rüstem yatağının başı ucundaki masanın üstünde bir En'am vardı.

Onu elime aldım En'am derhal açıldı. Açılan sayfaların arasında bir demet sa vardı. Bu sa demeti ipek gibi yumuşaktı. Rengi altın sarısına yakın renkte idi. Bu salar kırmızı bir k rdela ile sarılmıştı.

Bu saçların nereden alındığını, Rüsteme kimin verdiğini kestiremedim.

Fakat salar çok yumuşaktı, bir kadın saçı değildi.

Bir kadın saçının tellerinde olgunluk, ve kesik yerlerinde bir sertlik vardır.

Bu sertlik insana neler anlatmaz ?

Kadın saçlarının kesik parçaları, bir bel gibi gerginlik hissi verir. Kesik kadın saçı parmakların ucunu gıdıklar. Birkaç tel sa bir hayatın tarihinden daha çok renkli, daha çok gevezedir. O neler söylemez, neler anlatmaz.. Aşk, ıstırap, şehvet, neş'e,  p ş, boğuşma, ter kokusu herşey, her şeyi onun dilinden dinleyebilirsiniz.

Buradaki salar bu cinsten değildi.

Yumuşak şeylerdi, bu saçların dili henüz açılmamıştı. Henüz s yliyeceği bir şey olmadığı için yalnız mel l, mel l kıpışık bakıyorlardı.

Bu bir ocuk saçı idi..

Sacidin saçları da bu renkte idi.

Ona sordum :

— Rüstem ağa bu salar senin çocuğunun saçları mı ?

— Evet Beyim... Benim de bir çocuğum var. Amma köyde..

— Tıpkı Sacid Beyin saçlarına benziyor.

— Evet efendim...

Rüstemin gözleri acemi yalancıların gözlerindeki utangaçlığı taşıyordu.

En'amın arkasında bir küçük eldiven teki vardı. Bu güderi eldiven masanın bir köşesinde büzülmüştü.

Çok defa ıslanmış kurumuş, kurumuş ıslanmış eldiveni gösterdim.

— Bu, dedim kimin ?

— Sacid Beyin. Küçükbeyi çok severim. Tahmin edemezsiniz, pek çok...

— Ben de Sacid Beyi çok severim.

— Onun için ben de sizi görünce onu görmüş gibi oluyorum.

— Öyle göreceğim geldi, öyle göreceğim geldi ki..

Mumlar adadım.

Bir haftadır görmedim.

Bu gün gelir diye kendisine şuruplar, şerbetler hazırladım.. İnşallah gelir.

Akşam yaklaştı. Sacit halâ meydanda yok.

Adamcağız nihayet haremnden sordu, öğrendi ki :

— Sacid Bey bu hafta izinsizmiş !

Mektebe yetişmek için yalıdan ayrıldım.

Gene aylarca Sacidi görmedim. Muhakkak ki, Rüstem her gün elinde bir fotoğraf aynanın karşısına geçiyor, fotoğrafın kendisine benzeyen yerlerini adam akıllı anlamağa çalışıyor. Bazan şüpheleniyor.

— Hayır, hayır diyor.

Kâh :

— Evet ta kendisi, ben, bana benziyor yavrum... Çocuğum diyor.

Akşam oldukça, isli lâmbanın ışığı altında En'amın içindeki saç demetini alıyor, onu kokluyor seviyor, öpüyor..

— Yavrum, yavrum!.. diye her zaman gizli ve her-
kesten uzak tapınan ilk hristiyanlar gibi hislerini
yatağa gömmeye mecbur oluyor.

Önündeki küçük eldiven teki ona minik bir eli
hatırlatıyor..

Bu elin sahibine “yavrum!..”, diyemiyor. Yalnız elin
dokunduğu, elin şeklini aldığı güderi parçasını çocuğun
elini okşar gibi okşuyor, öpüyor, öpüyor ve gözyaş-
larile ıslatıyor.

Oğlum, yavrum.. diye avaz, avaz bağırmak isti-
yordu.

İhtimâl derdini, her sırrı saklıyan denize de söyle-
miştir. Fakat deniz, bizim gibi geveze, bizim gibi de-
dikoducu olmadığı için susmuş ve sırrını kimseye
açmamıştır.

*
*
*

914 : Muharebe başladı...

Birinci sene geçti, ikinci sene de geçti.

Ben artık askerim...

Bizim fırka için Galiçyaya doğru yol göründü.

Sirkeci istasyonunda eşyaları yükletiyor, efradı
bindiriyorduk. Derken Berlin ekspresinin vakti geldi,
kanpana çaldı. Yolcular yerlerini alıyorlar, bavullarını
öteye beriye yerleştiriyorlardı. Ben de birkaç paket
cıgara alayım dedim, istasyonun büfesine girdim.
Kiminle karşılaştığımı tahmin edemezsiniz.

Bizim Sacitle burun buruna geldik.

— Hayrola?.. dedim.

— Almanyaya tahsile gidiyorum, mühendis olaca-
ğım..

— Sen...

— Ben de Galiçyaya muharebeye...

— Ben onu atlattım... Demek sen yakını kurtara-
madın...

— Buz gibi asker oldum. Galiba bu gidişle ben boyuna asker kalacağım. Kuleliden çıktığım zaman sivil olayım diyordum amma, bize başka meslek kalmadı.

İkinci kampana çaldı. Adres verdim. Sacit de adresini verdi.

O Berline gitti, ben Galiçyaya, ne o bana mektup yazdı.. ne de ben ona..

Aradan seneler geçti, istiklâl harbi oldu bitti, Lozanda sulh imzalandı. 1926 senesinde, tilkinin dönüp dolaşıp geldiği kürkçü dükkânına düştük. Yani, efendim uzun maceralardan sonra İstanbula döndük.

Bir gün akşam üstü matbaada oturuyordum, telefon çaldı.

Telefonu açtım, birisi acaip bir ahenkle söyleniyordu.

— Bu akşam sizi Bizim Barda bekliyeceğiz. Ankaradan geldik.. Size selâmlar getirdim.

Siz de hayret edersiniz, dersiniz ki: “bizler bu kadar yakışıklı eli yüzü düzgün adam olalım da, bize telefon edilmesin; bu kadıncağız seni çağırırsın!,”

Delikanlı okuyucular, sakın ha aklınıza böyle bir şey gelmesin. Ben derhal vaziyetimi sizinle değişmeğe razıyım. İsterseniz kalkın siz gidin benim yerime.. Kimlerle karşılaşacağımı tahmin ediniz.

Beni davet eden madam (Neri), ferah ferah elli beş yaşında vardır. Tombul olmasına rağmen yanaklarının etleri, birer hindi ibiği gibi çenesinden bir karış aşağıya sarkar. Hindinin bir ibiği olduğu halde ne kadar sevimsizdir, çirkindir. Bizim madam (Neri) nin

yüzünde her çizginin altında bir ibik sallanır, artık siz tasavvur edin o bir hindiden kaç defa çirkindir.

Bu kadıncağızın yüzünde yalnız ibikler sallansa yine eh ne ise diyeceğim !.. fakat, yarabbi ya onun gözleri... Ben öyle korkunç, şaşkoloz göz görmedim... Maazallah... siz de görmeyiniz.

Onun hele boyu, o bir harikadır: tostoparлак, yusuvarлак bir mahlûk.

Bu kadının boyunu hatırlamak için: bir fiçıyı diki-niz, fiçının altına iki tane makara koyunuz, fiçının iki kenarına birer sap takınız; alınız size işte madam (Neri) nin gövdesi. Sonra bu gövdenin üstüne bir küçük kuzu başı koyunuz, bu başa da dediğim gibi ibikler takınız. Başına gelincik renginde, hani 18, 19 yaşındaki kızların giydikleri şapkalardan birini geçiriniz. Madam Neri'yi bu tarifle İstanbul'da bulabilirsiniz.

Bunları anlattıktan sonra beni, bir bayan tarafından davet edildim diye kıskanmazsınız sanırım.

Haydi ben size asıl sebebi söyleyeyim... Bu madamın derdi.. günü, Yavuzun tamirini üzerine almaktı. Kocas (90) yaşında bir piri fanî olmakla beraber, iflâs etmek üzere olan bir şirketin röprezantanı olan bir mühendisti. Bay mühendis de, iki tane yanyana konmuş düdük makarnası gibi bir şeydi. Kolları bacakları, bedeni, hatta yüzü; bir adım atınca çat diye yırtılıverecekmiş tesiri bırakıyordu.

Bu aile Romanyada doğmuştu, İtalyan tebası idi. Yahudi idi. Bu karıkoca Ankarada iken benim bir hayli tuhafıma giderdi. Fresko barda madam ve mösyö her akşam boy gösterirlerdi. Mühendis içerek viskiyi, kaparak gözlerini daldı uykuya.. Halbuki Madam barda sinek kâğıdı gibi bir şeydi. Sağından, solundan geçeni derhal yakalardı. Geçen gazeteci mi? hemen davet eder.

Geçen genç ve nüfuzlu adamlarla a bablığı olan bir memurmu derhal çağırır. Çok defa da madam eli yüzü düzgün delikanlılara :

— Sizi tanıyorum; İstanbulda akrabanızı gördüm; diye viski ikram eder, havyarlı, janbonlu yemekler yedirirdi.

Bay mühendis karısını i  için bir olta zannediyordu. Ankaranın, hatun cihetinden k tlıkta kaldığı sene-lerde, 90 lık piri fan  için madam Neri pek  l  bir yemdi. Galiba madam Neri de kocasının içini olta gibi kullanıyordu. Madam Neri Yavuzun tamiri dola-yısıyla genç kâtibi yakalıyor, genç memura viski ısmar-lıyor, genç gazeteciye ziyafet çekiyordu.

Kadın zevkine d  k nd , koca bir i e yaramıyordu, şirketin sermayesi iflâs halinde idi, onun bir ey bece-receği yoktu. Bununla beraber bu iki akıllı bir hayli zamanlar Ankara ile İstanbul arasında s rt p durdular.

Bu ak amki davet de böyle bir şey.. Kimbilir, rakip şirketlerin aleyhinde bir şey mi söyliyecek, da-laverelere dair bir duyduğu mu var?

 urasını itiraf edeyim ki  a koloz karı, dedikodu yapmasını çok, ama pek çok iyi bilir. Dedikoduyu onun kadar maharetle yapan pek az gördüm.

Madam Neriye derhal cevap verdim :

— Gelirim madam...

Bardayım. Lavanta kokusu, ter kokusu, ten koku-su, podra kokusu ve cins, cins içkilerin kokusu.

Bir köşede pehlivan gibi heybetli, fakat gülüm-se-yen bir vekil, etrafında irili ufaklı insanlar.. Belli ki bunların bir kısmı i  isteyen eski dostlar, a baplar. Hepsi de hu ula, iskemlelerinde diz   km   gibi, vekil

güldükçe gülüyorlar, sustukça susuyorlar... Vekil söylüyor, ötekiler dinliyor. Karşısında oturan biri, eli şakağında mütemadiyen başını sallıyor... Baş kâfi gelmiyor gövdesini sallıyor, gövdesi de kâfi gelmiyor; oturduğu hasır koltuğu sallıyor..

Her sallanıştan sonra :

bir ses işitiliyor.

— Evet beyim.. tabii beyim..

Vekil içtikçe, içiliyor; vekil kadehini kaldırıncı, hepsi birden, nişan alan bir manga gibi, kadehleri diyorlar. Vekil kadehi bitirince ellerindekileri masalara bırakıyorlar. Görünüşe göre vekil bardaki bu resmiyetten, etrafındaki adamlardan memnun değildir. Bitişğinde oturan sarışın eski mektep arkadaşına ığıyor, elini omuzuna koyuyor, sırtını okşuyor:

— İç be birader.. diye bu acaip ciddiyeti bozmağa çalışıyor... İri, şişman göbekli, müntehibi sani olduklarını zannettiğim adamlar, bu sözü yarı emir farzediyorlar. Biri vekilin kulağına ığılıyor.

Muhakkak dediği şudur :

— Beyim, Bedri iyi bir gençtir. Münasip mahalle tayinini rica edecektim...

— Olur be birader... kalemi mahsus müdürünü görsün.

Beri taraftan, vekilinkinden üç masa aşırı bir köşede, üç dört kişilik bir grup daha vardı. Bu masada en çok ciddiyetle oturan esmer delikanlı, kalemi mahsus müdürüdür. Şoför, sivil ve polisler de ayrı bir kafiye halinde bar kalabalığına karışıyor. Şişman adam derhal müdürün yanına geliyor. Kalemi mahsus müdürü hatıra dafterine bir şeyler kaydediyor. Müntehibi sani sükûnetle vekilin masasına dönüyor. Uzaklarda maharetlerinin derecesine göre dolaşan avcılar birer birer görüyorum.

Bunlar gazetecilerdir.

Kimi sağda.

İşte Münir M eyyet ilerliyor, vekilin masasında yer tutuyor. Beri tarafta, daha etiketli hareket eden genç bir gazeteci, kalemi mahsus müdürüne :

— Rica ederim. Vekil Bey bize birkaç satırlık beyanatta bulunmazlar mı acaba?

Yeni b t gede bir hayli yeni te kil t varmış.

—  imdi görüyorsunuz.. Olmaz, yarın geliniz vekil Bey ilk olarak sizinle m l kat edecek.. vadediyorum.

Müdür böyle diye dursun.. Beri tarafta Münir M eyyet, k ğıdını kalemini masaya yaymı , vekil söylüyor o yazıyor.

Burhan, dansı bırakmadığı için gece m l kat alamadı. Tevfik sarhoş olduğu için bir türlü vekilin masasını bulamadı...

Bizim madam Neri, tam vekilin karşısına d  en bir yeri se mi , onun da etrafı adamlarla dolu..

Birkaç İtalyan, ihtiyar mühendis ve  a koloz kocakarı  ampanya ve viski kadehlerini aralarına siper yapmış gibi idiler.

Benim yerim bo tu. Hemen sandalyemi çektim.

Madam :

— Size ne haberlerim var.. Çok enteresan, diye söze ba ladı.

— Madam nedir bu sözler?.. dedim.

Açtı ağzını, yumdu gözünü :

— Son zamanlarda sakallı bir Fransız peyda oldu... Bu adam efendim sözde   mend fer yaptıracakmı ; ne münasebet efendim, ne münasebet!.. Bu adam nerede,   mend fer nerede ?

Harpta İsviçrede casustu... Hem yalnız casus değil, İstanbulda bulunduğu zamanlarda İttihatçıların adamı

idi, nazarı dikkatinizi celbederim.. şimdi gene meydana çıktı.. hükûmete iş teklif ediyor...

Şu sakallı moruk memlekette krediyi nereden bulacak?.. Sonra bir de bizim işlere karışıyor, ket vuruyor. Ben Türk dostuyum, ramazanda oruç bile tutarım, Piyer Lotinin bize akrabalığı vardır.

Dönenlerden biri başile selâm verdi.

Acaba bu kim?

Bu kim?

İncecik kaşları var.. tanıyacağım.. gözüm ısıyor.. buldum, buldum.. Allah müstahakını versin kör imamın oğlu, bizim lise arkadaşlarından Hafız Nesip... Aman bu ne aval bir softa idi.. Bir türlü uçkuru ile mintanının etekleri şalvardan içeri girmezdi. Sanki bir el onun uçkurlarını boyuna dışarı çekerdi.

Çocuklar, onun ucu işlemeli uçkurunu, sıraya az mı bağlardı. Delişmen hafızı şimdi daha iyi hatırlıyorum. O, öğleleri meyzinlik eder, bahçede güleşir, yandan çekme potinlerinden çıkardığı lâstiklerle öteye beriye kâğıt parçası atar.. Püskül ve yumurta dövüştürürdü. Az daha unuttuyordum. Onun bir alışkanlığı daha vardı: Kâğıtları çiğneyip, çiğneyip tavana yapıştırmak.... Onun derdi günü bu idi.. "harpde müeccel", bir memuriyete kayırılmıştı.

Aman bayım onu bir de şimdi görün.. İki dirhem bir çekirdek, çekirdek te lâf mı? Ama hâlâ üstündeki elbiseler iğreti gibi duruyor. Bir elile gene uçkurlarını toplar halde; meydana çıkıverecek diye ödüm koptu.. neyse Bayım...

Çiftler dönüyor, bizim komşu Hacı efendinin torunu da burada.

Acayip şey!...

Bu kızcağızı yedi yaşında iken, erkek değil, horoz bile göremezdi. Dokuz yaşında Hacı baba ona arabca mızraklıyı hatmettirdi.

Ben asker olduğum zaman, erik ağacında hem erik toplar, hem dallı dallı basma enterisinin eteğini beline sokar, şarkı söyler gibi sure ezberlerdi.. Vay Hacı vay; vay Meliha vay. Onun kınalı minimini ellerini hatırlıyorum.

Onun ne dumanlı bakışı vardı. Zavallı, baştan çıkmasın diye kız mektebine gönderilmedi ama o, bir trene biner gibi modanın vagonuna bindiriliyor, Hacı efendi acaba ne oldu? Zannederim ki cavlağı çekti.

Meliha hanımın ayağında ne de güzel iskarpınlar var; hem de kırmızı.. Anladınız ya kırmızı, kıpkırmızı, güvercin kanı gibi iskarpini var. Bu bir paroladır. (1926 için) onu anlıyan anlar.

Melihanın ayaklarına, cici ve hokka gibi oturmuş iskarpınlerine bakarken, aklıma onun pembe güllü takunyaları geldi. Onlarla tıklar da tıklar, nasıl dolaşırdı.

Bize misafirliğe takunya ile gelirdi. Bakkala çakkala takunya ile giderdi.

Hatta şöyle bir hava almak için annesi ve büyük annesi ile birlikte gittikleri deniz kenarına bile.

Melihanın ne güzel baldırları varmış, o zaman ne diye keşfedemedim.. Hele kalçaları birdenbire genişliyor, sonra birdenbire daralıyor, daralıyor adeta beli iki avucuma sığacak gibi bir şey.. sonra göğsü gene kabarıyor. Gerdanı, ağzı, yüzünün çizgierli ne kadar güzel... Dudakları kıpkırmızı, iki dudağının arasından upuzun, ve ipince bir ağızlık uzanıyor, buram buram duman...

Meliha ile danseden adamı tanımıyorum, çok yaşlı bir adam, bir defa başı kabak.. yüzü bumburuşuk, ve gözleri çipil, üstelik kamburumsu.

Madam Neri, İtalyan dostlarına İtalyanca uzun mu uzun bir konferans veriyordu. Canım sıkılmıya başladı. Etrafı seyre daldım.

Önümüzdeki masada iki kadın bir erkek oturuyordu..

Bunların birini çok iyi tanırım..

Kıpkırmızı kostümler içinde bir nar  ice i gibi, bir karanfil gibi görünen kadın, Sacidin kız kardeşi idi.

Öteki onun mektep arkadaşı Fahamet idi. Beriki nasıl göze çarpan, parlak geveze renkler se mi  ve kendisini tüyleri pırıl pırıl yanan bir medar ku u haline koymu sa; öteki de o kadar koyu renkler içinde sessiz vücudunun bütün hatlarında yosmalık taşıyan minik bir esmerdi.

Öyle hissediyorum ki bu kadın henüz evle bark, sevgili ile ni anlı, ya  müşterisi ile kalp adamı arasındaki ayrılı ı henüz   renmemi e benziyor. Bu işlerde pek acemi gibi. Barı, ve bardaki insanları yeni bir filim seyrederek gibi süzüyor.

Hikmet, bu iki kadının arasında k h ikisine de kur yaparak.. kadınları biribirine düşürerek, biribirlerini kısıktırarak kendine rametmek istiyor. Birinin baldırını sıkarken, ötekinin gözlerinin içine dalgın, baygın - Ademin Havvaya, Z leyhanın Yusufu, Mecnunun Leyl ya, Romeonun J lyete baktığı gibi - bakıyor. İki kadının zek sını  elecek şekilde konuşuyor.

Zeki kadına :

— Güzelsin :

Güzel kadına :

— Zekisin diyordu.. Ve görüyorum ki i ler pek   l  yolunda gidiyordu. Fakat Allah cezasını versin, o Mayistro denen adam nereden çıktı geldi. Mayistro da masanın bir köşesine çöktü. Karanfil gibi kadın

yavaş yavaş Mayistro ile işi arttırdı... Arttırdı da lâf, zaten onlar biribirlerini gayet iyi tanıyorlarmış ya! Tanımasalar, hiç mayistro bir ahabap gibi onların yanına gelebilir mi? Tanıyorlar ki geldi, çöktü ve Sacidin kardeşile tuhaf tuhaf şakalar bile yapıyor. Belli ki, Sacidin kardeşi bu barın devamlı müşterisidir. Öyle cumalık, pazarlık müşterilerden değildir. Onun için bar müstahdemleri onlara hiç yabancı gibi bakmıyorlar. Zaten barların devamlı müşterileri bar müstahdemleriyle adeta akraba gibidirler.

Fahamet, masasındaki erkeğin kendisine kaldığını, onun yalnız kendisinin malı olduğunu bir an için hissetti, ve mayistronun gelişinden hoşlandı, yüzü birdenbire değişti. Derhal:

— Haydi dansedelim, dedi..

Halbuki bundan biraz evvel, kadınla oturdukları masada dans lâfını ettirmezdi bile. Yanındaki erkek, kızıl elbiseli kadınla göğüs göğüse gelmesin diye, kalktılar dansettiler..

Onlar dansederken, benim bulunduğum masanın da, onların bulunduğu masanın da, tam karşısına gelen bir yere tek bir kadın oturdu.

Bu, tek gözlüklü ve erkeğe benzeyen iri bir kadındı. Kesik saçları itina ile taranmıştı. Üstünde de dapdaracak bir kostüm vardı..

Kadın hiç te fena değildi. Tam olgun bir yemişti. Bir yaz yemişi, bir yaz mevsimi gibi, asabı çatlatacak kadar ateş dolu bir bakışı vardı. Kızgın yaz günlerine benziyen bu kadının saçları, dallarında yaz güneşinin şehveti ve harareti dolaşan çiçek dalları gibi idi. Hiç yaz günlerinde tarlalara, bahçelere bakınız mı? Kır çiçekleri nasıl şaha kalkmış bir aygır hali alır? O zaman karanfil dalları nekadar sıcaktır?

Karanfil rengi insanın içine nasıl bir alev gibi akar. Bu kadın da öyle...

Vücudu, göğsü buğulu ve puslu üzüm salkımları gibi dik, gözleri ateşböceği gibi parlıyor. Ateşböceği nasıl yaz mevsiminde kuduran nebatın, fokurdayan, parıldayan ve alevleşen hırsı ise; ömrünün yarısını yaşıyan bu kadının gözleri de öyle cinsiyetin alevile tutuşuyor.

Kadın da uzun ağızlığını çıkardı ve ucuna bir cigara taktı. Ve hasır koltuğa biraz daha yerleşti. Ayak ayak üstüne attı.

Etrafı şöyle bir süzdü ve Hikmete biraz daha dikkatle baktı... Hem de gülümser gibi...

Fahamet bunu gördü. Hikmete.. sert sert birşeyler söyledi. Sonra başını kadına çevirdi, dik dik baktı. Bu bakış uzaktan atılan bir kama gibi idi.. Okadar sertleşmiş.. okadar gerginleşmişti.

Burada gözler arasında bir harp başladı. Fahamet iri bedenli kadının bakışlarına yüzünü buruşturdu.

İri bedenli kadına burnunu büktü, gözünü hafifçe süzdü. Cıgarasının külünü silkti, sonra tekrar döndü, delikanlıya dikkatle baktı.

Fahamet'in yüzü al al oldu, dudakları titredi.

Delikanlının koluna şiddetli bir çimdik bastı. Delikanlı :

— Offf... diye yerinden sıçradı.

Kulak kabarttım, sinirli, hiddetli, ağlamak isteyen bir kadın söyleniyordu:

— Bakma o tarafa, bakma. Allahını seversen bakma..

Karşısındaki kadın olanı biteni görüyordu. Cıgarasının külünü tekrar silkti. Kıpırmızı dudağını toparlaklaştırdı. Ağzından arka arkaya duman halkaları çıktı. Duman halkaları, arka arkaya.. Uça uça

geldi, geldi.. Delikanlının yüzüne yapıştı, halkanın alt kısmı dudaklarında parçalandı.

Derken, barda bir ses, bir fısıltı aldı, yürüdü.

— Geliyor, geliyor..

Geldi.. Garsonların yüzü güldü.. Gelen adam meşhur zenginlerden biri idi. Selâm vererek ilerledi. Ben de kendisini selâmladım. O zamana kadar kâh sağından, kâh solundan fırt fırt dolaşan siyah elbiseli adam, derhal yanına yaklaştı ve sevincini anlatmak için dudaklarını aralıyarak bir şeyler söyledi. Gelen adam güldü ve peki der gibi başını salladı.. Demindenberi benzettiğim adam bizim Sacitimiş. Bir türlü yüzünü iyice görememiştim. Serçe gibi masadan masaya geçiyordu. Göbekli tıknaz adamla birlikte, tek gözlüklü kadınla bizim aramızdaki boş yere oturdular. Sacit beni görünce şöyle hafifçe selâm verdi.

Ve yanındaki itibarlı adama Fahamet'in oturduğu masayı gösterdi, iğildi zannederim.

— İşte! diyordu...

Adam şöyle bir baktı, sonra iğildi, adamakıllı baktı memnuniyetle.. Tekrar başını salladı. Sacit yerinden kalktı ve kardeşinin olduğu masaya geldi. Geçerken de benim elimi sıktı:

— Bu akşam.. davetliyim.. Ben buralara pek gelmem ama ne yaparsın hatır.. Kabul etmesem olmaz; mevkii içtimaisi pek yüksek bir zat, daveti kabul etmemek olmaz..

İçimden güldüm ve:

— Şüphesiz; dedim.. Şüphesiz, seni fazla rahatsız etmiyeyim... İlerledi.

Kardeşinin kolunu tuttu.

— Haydi, dedi..

Kardeşi derhal kalktı, İki kardeş beyefendinin masasına çöktüler.. Şinaver.. Şinaver beyefendinin kerimesi ve Ferhat paşa hazretlerinin torunları hanımefendiye, beyefendi fevkalâde iltifat ediyordu. Şampanyayı beyefendi hanımefendiye elile ikram etti. Bir taraftan da Sacide.. Kadehler boşaldıkça Sacidin de yüzü gülüyor, şakraklaştıkça şakraklaşıyordu. Hanımefendi işvelendikçe işveleniyor. Beyefendi içti, içti.. İçtikçe Sacit bey etrafı istihfafla süzdü..

Onların hali madam Nerinin bile gözünden kaçmadı.

— Bunlar kim? dedi.

— Bunlar, dedim, eski paşaların son çocukları..

— Bana tanıttırır mısınız?. Ne de sevimli genç.

— Kız da kardeşi..

— O da güzel..

— Evet.. Diye "Madam Neri," ye cevap verirken, gözlerim tekrar Fahamatin masasına ilişti..

Halâ, Hikmetin kavgası sürüp gidiyordu. Fahamet, delikanlının ayağına şiddetle bastı, hıncını alamadı, tırnaklarile bileğini tırmaladı.

— Bu karı, diyordu, kim? Bana söyle.. Nereden tanıyorsun bunu ?

— Tanımıyorum vallahi..

Karşısındaki iriyarı kadın olup bitene gülüyordu.

Tek başına oturan kadın karşısındaki harbi:

— Bir viski daha, diye alevlendirdi.

Bir yanımdaki Madam Neriye baktım, bir de şu tek başına oturan yosmaya..

İçimden geçti:

— Bu muşmula yerine şu muz benim olsa.. dedim.

Kadın bir cigara daha yaktı..

O, dumanı savurdu; ben hulyaya daldım...

Aşka başka türlü geviş getirilmez ya! Kadının cigarasından çıkan dumanlar bir an için gözümde barı

sildi ve bana ipsiz sapsız bir sürü şeyler hatırlattı. Madam Neri bu esnada bana acayip şeyler soruyordu, sözgelimi :

— Ben kaç yaşında varım?.. tahmin ediniz; diyor..

Ben ona, eskidenberi beğendiği bir yaş söylüyorum:

— Madam tam otuz yedi... Diyorum. Madam seviyor, karşısındaki delikanlıya şöyle bir bakıyor.. cevap veriyor :

— Tam, diyor, tıpatıp otuz yedi yaşımdayım... Lâkin biraz bozuldum...

Sonra süzülüyor, ağzı kulaklarında, kullarıyla kullarıyla gevşemiş bir paça lâstiği gibi sallanan dudaklarını kulağına yaklaştırıyor, şunları fısıldıyor :

— Bir kadının yaşlı bir kocası olursa böyle olur.

Ben onu dediklerini başımı sallayarak onaylıyordum. Fakat güzel endamlı kadın da... Derhal aklıma birşey geldi dedim ki:

— Madam, mösyö Fatseri (Fatseri Nerinin karşısındaki İtalyan gencidir) sizinle dansetmek istiyor..

Kadın sormağa bile lüzum görmedi, ellerini masaya dayadı. Kalkmıya hazırlandı. Kocası uyukluyordu. Delikanlı Nerinin kocasından onu uyandırarak izin aldı. Neri Fatseri ile dansa başladı... Bu dans ta bir acaip âlemdi. Orada olup ta seyretmeli idiniz..

Aklıma yelken ettim, ben de derhal masadan kalktım, güzel kadının önünde gerdan kırdım, bir dans rica ettim.

(Şimdi olsa imkânı yok teklif edemem, o zaman ne kadar olsa serde delikanlılık vardı. İnsan ne kadar çirkin olursa olsun, gençlik içinden bin bir beygir kuvvetinde bir motör gibi sürükler götürür...)

Kadın ricamı kabul etti.. Bir kaç defa döndük; kadın iyi dansediyordu...

Ona :

— Hanımefendi, dedim, kavalyesiz geliyorsunuz galiba..

— Evet, dedi, kavalyelerim hep oturma kavalyelerini da onun için... İyi danseden kavalye olmayınca onları ne diye taşımalı?

— Doğru, dedim... Dikkat ettim kadın, boyuna Hikmete bakıyordu...

Dedim ki :

— O tarafa çok bakmayınız. Görmüyor musunuz, şu hanım, delikanlıyı çiğ çiğ yiyecek... Onu pek kıskanıyor.

— Kadının kıskançlığı hoşsa gidiyor... O delikanlı sizin arkadaşınız mı?

— Arkadaşımdır. Hem de gazeteci...

— Siz..

— Ben de öyle...

— Ha.. Şimdi hatırlıyorum.. Sizi de onu da... Hani bir gün plâjda golf kıyafetile gelmiştim..

Ben derhal hatırladım.. ilâve ettim :

— Evet, dedim, siz otomobiline bindiniz, biz de sizin arkanızdan baka kalmıştık..

(O gün ben Aynştayinin sözlerine inandım.. O gün beş liracığımız olsa idi neler, neler neler olmayacaktı. Yoktu... Bir taksi tutup da güzel kadının arkasından gidememek bize, milyonlar kaybetmekten daha acı geldi. Hatırlarken bile içimde acı duyuyorum.)

Kadının anlattığı şeylerden çıldıracağım geliyordu. Hani bazı şeyleri umarız, fakat onların birdenbire olacağını asla tahmin etmeyiz; yalnız iç çekeriz. Fakat bir de ummadığımız bu şey oluverirse, ne hale geliriz. Başınıza gelmiştir bilirsiniz. İşte ben de öyle oluyordum...

Kendi kendime :

— Ya zekâ, dedim, gel imdada yetiş ve bu akşam şu avı kaçırma!...

Kadına yavaşça fısıldadım :

— Arkadaşım, dedim, çok iyi danseder, sizin için çok mükemmel bir kavalye olur...

Kadın :

— Pekâlâ, dedi...

Ben bu pekâlâ sözünü aldım ya, artık aşağısı kolaydı. Bu işin halli için bir defa madam Neriye atlatmak lâzımdı, ikincisi Fehameti çünkü o nasıl olsa eldedir. İşimin olması için Hikmet lâzımdı..

Dans biter bitmez, ben derhal Hikmetin yanına yaklaştım.

— Haydi, dedim, derhal kalk, ve dans başlar başlamaz tek gözlüklü kadına dans teklif et...

Kulağıma hafifce :

— Ya Fehamet görürse, beni öldürür...

— Fehameti ben kaldırıyorum. Sen şimdi hemen dışarı çıkar gibi yap, ben Fehameti lâfa tutarım... Biraz gecikirsin, ben ona muhakkak dansettiririm, sen kendi işini becerirsin.

Dans tekrar başladı. Fehamete :

— Dansedelim, dedim.

— Evvelâ Hikmet yok, gelsin hele, dedi. Dedi ama onun sözünü kim dinler :

— Hayır o gelmeden başlayalım, hatta o kadar ki, öbür tarafa gidelim, gelince o bizi görmesin!..

— Sonra darılmaz mı?

— Darılsın, biraz da o seni kıskansın; yalnız sen mi onu kıskanacaksın.. Biraz da o kıskansın da sevginin tadını daha iyi tatsın.

Kadın bu söze ne diyecekti :

— Peki, dedi..

Onu ta öteki köşeye kadar sürükledim.. Hem dans ettik, hem de ona dans hikâyeleri anlattım.

“Blâkbatımın,, Afrikanın özlü çamurlarından geçen zencinin, güç halle ayak atışından nasıl çıktığını ballandıra, ballandıra anlattım... Hülâsa onu alâkadar edecek şeylerden bahsettim... Bu dans pek de benden yana olmadı, çünkü kadın iyi dans bilmediği için, bütün dans boyunca iskarpinlerimin üstünde dolaştı. Öyle tahmin ediyorum ki, kadıncağız dans edilen yerin üstüne hiç ayak basmadı... Ne ise...

Dans bitti; biz yerlerimize gelirken.. çingar koptu. Çünkü Hikmeti tek gözlüklü kadının önünde reverans yaparken gördü.,

Benden öğrendiklerini ona sattı:

— Biz de bir kenarda idik... Biz de dansettik... Ben atıldım:

— Müsaade edersen..

Kadın cevap verdi.

— Ondan neye müsaade istiyorsun...

Tekrar dans başladı...

Ben Fehametle, Hikmet tek gözlüklü kadınla.. Bir iki tur yaptık, Fehamet kızardı, bozardı.. Hiddetli hiddetli Hikmete kadını göstererek:

— Şunlar, dedi; adeta birbirlerine sarılıyorlar.. Kadını teskin için dedim ki:

— Yanılıyorsunuz, bugün artık dans spor demektir.

Ne erkekler, ne de kadınlar güzel eş arıyorlar, yalnız iyi oynayacak arkadaş arıyorlar.

Bu sözüme kanmış gibi göründü, yahut ta o bu sözüme hakikaten inanmak istiyordu.

Bir iki daha döndük, baktım başı omuzumun üstündeydi ve yaşlar vardı. Onun yaşlı gözünü görünce kendi kendime:

— Bu da saf harici oldu!.. dedim.

Durduk kenara çekildik... Kadın :

— Ben, dedi, gideceğim..

— Nereye ?..

— Yüzüm gözüm bozuldu.. Artık burada duramam. gerçekten gözlerinin kuyruklarından bir şeyler aşağıya doğru sızıyordu.

— Peki o halde, dedim, sizi evinize kadar götüreyim..

Bardan çıktı, bir otomobile atladık, Fahameti kapısına bıraktım..

— Siz, dedim, bozgunculuk ettiniz, hani onu kışkandıracaktık.. Bu oldu mu ya ?..

Utanır gibi oldu. fakat safca:

— Hikmet beni sahiden seviyor mu? diye sordu. Ben ona:

— Hiç şüphe etmeyiniz seviyor..

Derhal kapı kapandı, kapı kapanırken gözlerinin parıltısı gözlerime çarptı. Kadının parlıyan gözlerinde inanan, inanmak isteyen bir bakış vardı.

Bara tekrar döndüğüm zaman Hikmet, tek gözlü kadınlı beraber oturuyordu.

Ben Madam Nerinin masasına oturdum. Göbekli zengin ve nüfuzlu zat iri, kalın dudaklarını gere gere şampanya içiyor. Garsonlar masanın etrafında fıldır, fıldır, dönüyordu. İki kardeşin gözleri de dönmüş, yanakları al al olmuştu. Onlar bu akşamki kadar ömürlerinde şampanya değil, Karakulak suyu içmişlerdi.

Sacit yüksek sesle ve lâubali bir eda ile:

— Şunu Darülbedayie birinci sınıf bir artist kaydettiririz..

Kız gözlerini süzerek:

— Vallahi diyordu hepsindenden daha güzel na emin olunuz efendim.

Göbekli adam cevap verebilmek için göğsünü sıkın yeğinin düğmelerini çözdü. Karnını şöyle bir sıvazladı. Sonra koltuğa biraz daha yaslandı ve yana devrilen bir pirinç çuvalı gibi ağzından lâflar dökülmiye başladı.

— O da lâf mı?

Hahh.. Şimdi bir kart vereyim hepsi olur biter. Bu mesele değil.. Sonra kıza döndü.

— Yavrum, cicim..

Sen bu işi olmuş bil.. İstersen seni Amerikaya göndereyim.

Beyen, beyendiğin yeri, söyle bana cicim, senin için olmaz yoktur. Hele yarın sabah olsun.. Ne dersin Sacit bey..

— Muvafık Beyefendi!.. muvafık..

Kardeşine döndü:

— Beyefendiye teşekkür et.. Artık dünya yıldızı oldun sayılır.

Göbekli adam gözlerini süze süze:

— Yavrum sabah hallederiz.

Sacit, hoşnutlukla deminden beri ağzında gevelediği bir sözü tekrarlardı:

— Şüphesiz efendim..

Sacidin kardeşi bu sözler üzerine etrafına gururla baktı. Sacidin kardeşi, göbekli adamın sözlerini niçin herkes işitmiyor diye, adeta hepimize kızıyordu. Bir aralık kız ayağa kalktı dışarıya doğru ilerledi. Aman efendim siz bu çalımı gidişi görmeliydiniz. Yarabbi ne caka ne yürüyüş, ne yüksekte bakış, küçük hanım sanki sanatın Himalaysını yaratmış gibi cafcıflı gidiyor.

Sara Bernar aslâ böyle yürümedi. Greta Garbo kimseyi böyle küçük görerek bakmadı. Brigit Helm böyle bir gurur duymadı. Her neyse Bayım, şişmanca beyefendinin yanındaki hanımefendi, kendini müthiş bir şey sanıyordu. Bir insan bir çift sözle ancak bu kadar değişebilir.

Kız dışarı çıktı. Aradan beş dakika geçmiş veya geçmemişti..

Bir garson beyefendinin önüne dikildi:

— Beyefendimiz sizi telefonda istiyorlar.

Gübekli adam, kesik bıyıklarının şampanya ıslaklığını gelişi güzel sildikten sonra başını sağa yıktı:

— Atlat.. Beee...

Garson, durakladı, gidemedi. Adam kızdı.

— Hey bana bak... Şuradan defol.. Yokmuş de..

Garson korkuya benzer bir halle yanına yaklaştı. Göbekli adam bu hali garsonun lâubalileştiğine verdi. Önündeki şampanya şişesini kaldırdı. Garson tüfekten fırlayan bir kurşun gibi koşarak kaçtı, ve şişe yere düştü, paramparça oldu. Bir iki dakika geçmeden haha kelli felli bğa - amerikan gözlüklü bir adam masanın başında peyda oldu:

— Efendim!... af buyurunuz, garson bir hata etmiş. Sizi Yıldızdan bekliyorlar kare hazır mış.

Bu ne sihirli bir sözdu.

Göbekli adam kumar masasına yetişmek için iki kardeşnii bıraktı.

Deminki lâkaytlik ne idi, şimdiki telâşın sebebi ne olsa gerek?.

Bunu sakın düşünmeyiniz; bu insanlar böyledir. Siz de onlardan bir kaçını tanırırsınız!

Göbekli adam dışarı çıktıktan sonra Sacit masada yalnız kaldı. Anlaşılan Sacidin bu işe dehşetli surette canı sıkılmıştı.

Kaşları çatıldı.

Pilânları altüst olan her insan gibi yerinde duramıyordu.

Yüzü çatlıyor, alını kat kat oluyordu...

Kardeşi gelip te, göbekli adamı görmeyince;

Şaşırdı:

— Nerede?.. Diye sormıya lüzum kalmadan kardeşinin halinden birşeyler sezdi.. Kardeşinin birdenbire çatılân suratına baktı.

— Ne oldu, da diyemedi..

Sacit:

— Telefon ettiler gitti, dedi.. Fakat bu diyiş ağzından ne tuhaf bir ahenkle dökülüyordu..

Hüzün kıza da çöktü, oda şakaklarını avuçları arasına aldı.

İki kardeş karşılıklı düşünmiye başladılar...

Secit dalgın... kardeşi dalgın..

Ben de onların hüznünü düşünüyordum.

Bir koku, keskin bir lâvanta kokusu, podra kokusu Genzime çarptı. İhtiyarsızca vaziyetimi değiştirdim ve kokunun bir rüzgar gibi estiği yana baktım.

Sacidin yanına bir delikanlı gelmişti. Bu delikanlı ince uzun, narin bir çocuktü. 17 - 18 yaşlarında ya vardı ya yoktu.

Delikanlının uzun favorileri vardı ve briyantınle yatırılmış saçları.. Kaşları yontula yontula incecik bir siyah çizgi halini almıştı.

Kirpikleri uzun ve kıvrıktı, onun gözleri siyah mı idi? Bir bakışta siyahtı, öyle görünüyordu. Yeşil mi idi? Bir başışta da yeşile benziyordu.

Gözleri her bakışta bir renk.

Yüzünde henüz çizgiler çoğalmamış, derisi çok şeffaf.. Bu şeffaflık üstünde kalın bir podra tabakası betonlaşmış dudakları kıpkırmızı, yalnız dudağı ile burnunun bitiştiği yerde bir kızartı.. Bir sıyrık gibi birşey vardı.

Vücudunun bütün hatlarını, kıvrıntılarını, girintilerini, çıkıntılarını birer birer gösteriyor. Siyah ceketinin yaka düğmesinin yanında beyaz beyaz küçümencik, küçümencik tozlar.

Delikanlı ezilerek, büzülerek vücudunun bütün hatlarını kıvrandıra, kıvrandıra bir küçük hanım gibi birşeyler söyledi. Çocuk pek yavaş söylediği için neler söylediğini anlıyamadım.

Sacit çocuğu dinledikten sonra elile bir işaret yaptı.. Bu işaret insana bir saksofonu hatırlatırdı.

Galiba Sacit:

— Caz başlasın da öyle diyordu..

Gerçek tahminimde aldanmamışım. Caz başlayınca kadar, çocuk durdu, caz başladı. Herkes ayakta, salon tekrar bir manej yeri halini aldı.

Deminden beri Sacidin yanında duran çocuğu oturduğu locadan gözetliyen şişman ve kranta adam Sacide baktı, sağ kaşını kaldırdı. Çocuğu işaret etti. Sonra sağ gözünü onaylar gibi kırptı..

Sacit dışarı çıktı, çocuk ta arkasında..

Ben de biraz sonra dışarı çıkmak için locaların önünden geçiyordum. Demin kıranta adamın oturduğu locada geriye çekilmiş iki hayalet vardı..

Bu iki hayalet derin derin ve burundan içeri doğru nefes alıyorlardı.

— Hıhh.. hıh..

Hıh... Hıh... Hıh....

Nefes alışları işittikten sonra, deminki işaretlerin tasdiklerin manasını anladım.

Malûmya, böyle yerlerde kokain filân öyle herkese verilmez..

Masama dönmek için yürümeğe başladım;

Sacit de geliyordu, uzaktan biri Saçide baktı, bir parmağı ile burnunun ucunu gösterdi, Sacit ona şöyle bir baktı:

Ağzını buruşturdu, gözlerini yukarı doğru kaldırdı:

Bunun "hayır,, demek olduğunu şüphesiz benim gibi siz de anladınız.

Derken bizim Hafız Nesip kolumdan tuttu..

Eski şakraklığı ile:

— Sen de buralara gelir misin..

— Eh işte düştük.. Şimdiye kadar Ankarada idim.

— Sen ne iş yapıyorsun?

— Sözüm yabana muharrirlik.

— Ben de darülace müfettişiyim!.. Maaş çok değil ama neyse geçinip gidiyoruz. Sinemalara tiyatrolara, barlara para vermedikten sonra..

— Gayet kârlı bir iş..

— Eh fena değil; allah bin bin bereket versin!.. İşte biz her akşam böyle..

— Sabahlığız.. Vazife birader. Ne yaparsın..

Bir viski iç yahu!.

Vaktile mektepte çağa bademlerini tane tane para ile satan Hafız ne cömert olmuştu... Aklıma birden eski günler geldi...

— Sen dedim, artık israfa başladın...

— Sen yabancı değilsin söyleyeyim:

Allah anafora zeval vermesin!

Sakın gazeteciyim diye yazma ha!.. Sonra darılırım. Tekzipten kolay ne var.

— Geç bunları; dedim, anlat bakalım, biraz tatlı tarafından...

Sacit yerine geldi oturdu.. Kardeşi meydanda yok, kimbilir hangi köşede...

Nesibin gözlerine Sacit ilişti ve lâfa başladı :

— şunu görüyor musun...

— Görüyorum, hem de tanırım, benim eski mektep arkadaşım Sacit...

— Bu akşam hali haraptı...

Akşamdanberi masalarında yüz elli lira masraf olmuş. Ismarlayan herifçi oğlu kalktı gitti... şimdi hesap Sacitle kardeşinin başına ekşidi.

Sacit kardeşini zengine yamayım fazla Konsomasyon yapayım derken başına belâ geldi.. O zavallı cocuğa acıyorum. Almanyada filân da okumuş.. Çok iyi dans r, bütün büyük harb yıllarında Viyanada dansetmiş çalgılı kahvelerde çalışmış dediklerine göre babası zenginmiş ama, şimdi para nanay... iş nereden bulacaklar... İyi dansettiği için bu bara dans antrenörü olarak kabul edildi... Herifçi oğlu hem de seyyar eczanedir. şimdi üstünü arasan neler bulamazsın morfin, kokain, heroin.. ara sıra iyi papel de vurur...

Onun en çok kazancı kokain satışından değildir.

Ben ona :

“—Aman sen neler de  ğrenmişsin... Hem de ne modern bilgiler, dedikçe Hafız coştu... Modern marifet göstermek için ayak üstü sözüne devam etti. Asr  şeyler söylüyorum diye b b rlene b b rlene anlattı, vaktile, abdest dualarını da böyle b b rlene, b b rlene anlatırdı.

— Sacidin en iyi kârı dans rl ğ ndedir.

  K fir çocuk iyi tango kıvrıyor. Burada onun üstüne dansedecek pek az adam vardır. Dans başladığı zaman kimse cesaret edip te ilk olarak meydana çıkmaz. İlk olarak ortaya atılan cessurlar barların kira-

lanmış “dans antrenör,, leridir. Bunlar kalkar halkı dansa teşvikeder... Ondan sonra çiftler ortalıkta dönmeğe başlarlar.

Dansörün eli yüzü düzgün olması kendi kazancıdır.)

Dansör pek genç, toy delikanlı olmasa da olur... Yalnız boyu bosu yerinde bir erkek olsun kâfidir... maksat kadınla iyi dans etsin!...

Bu akşam ihtiyar konsolos gelse idi.. Yakut banka müdürü pinpon.. Seninkinin talihi yaver olurdu. Bu söylediğim iki adam barlara yeni bir usul getirdiler.. Yanlarındaki genç güzel kadınlarla dans edemiyorlar, konsolos tıknafes imiş. Banka müdürünün kalbi varmış!.. Halbuki yanlarındaki piliçler hiç dans etmeden dururlar mı?.. Bizim analarımız bile çalgı çalındı mı durmazlardı da çifte telli oynarlardı... Şimdi siz bir de zamane kadını düşünün, iliklerine kadar oynak...

Kadınlar bara geldilermi rahat dururlar mı hiç... İhtiyarlarda takat yok... Dansörleri vekil ediyorlar; vekillerine de ganice bahşış veriyorlar... Seninki ne zaman onlarla dansetse dans bitip te madamı ihtiyarın yanına getirdiği zaman:

İhtiyarlar delikanlıya hemen:

— Teşekkür ederim der, hem de Sacidin eline on papel sıkıştırırlar, bu akşam bunlardan biri çökse bari.

Geççe kalmış olacağım ki.. Madam Neri bir ucunu elinde tuttuğu gümüş saplı gözlük ile öteye beriye bakarak beni arıyordu... Necipten ayrıldım, masaya geçtim...

Madam Neri adamakıllı sarhoş olmuştu. Güzel ve endamlı Fatseriyi sıkıştırıp duruyordu. Kocası söylemesi ayıp ama... korkuyordu.. Belki de uykudan ve horultudan başka teselli imkânı bulamıyordu.

Adamcağıza acıdım...

— Madam dedim.. Mösyö Neri rahatsız oldu galiba.

— Rahatsız olmaz o.. Pinpon hiç rahatsız olur mu? Ona gelme, evde rahat et, yat aşağı dedim.. Bir türlü razı olmadı...

Madam Neri kendine şöyle bir çeki düzen verdi :

— Kıskanıyor, kıskanıyor diye ilâve etti :

Lâf olsun diye :

— Tabii değil mi ? Madam dedim... Benim de karım olsa idiniz aynı şeyi yapardım. Sizin gibi bir ci-velek tazeyi yalnız başına nasıl bırakırdım ?

— Sahi mi? Öyle ise bir viski daha.

Biz viskileri içerken, Sacit karşımızdaki masada bir kadınla göründü...

Ben bir taraftan Madam Neri'yi dinliyorum. O, hâlâ Venedik karnavalından bahsediyor. (Vezü) yanar dağının lâvlarını yanardağın geceleri Tireniyen denizine nasıl akisler bıraktığını anlatıyor. Gecenin bu saatin-den sonra böyle kaknem karıdan şiirli lâflar dinlemek karakolda dayak yemekten, tramvayda ezilmekten daha iyi değildir.

Bir taraftan da Hikmete bakıyorum, o, tek gözlüklü kadınla işi becerdi. Durmadan dinlenmeden dönüyorlar.

Tek gözlüklü kadın da dansederken beni görünce sırtıyor. Naçar sabaha kadar beklemek lâzım.

Sacidin masasındaki kadın da beni düşündürdü.., Yani aklınıza birşey gelmesin!. Bu kadın Sacidin yanında ne diye oturuyor diye... Kardeşi gibi bir kadın mı yoksa sevgilisi mi?..

Hoş, bu da düşünülecek şey mi dersiniz?.. Haklısınız, siz saat ikiden sonra benim gibi bir tıraşa tutulsanız, biraz da fazla kaçırırsanız kendinizi oyalamak için bardaki elektrik ampullerini bile sayarsınız.

Can sıkıntısından pathyacağım. Sacidin yanındaki kadın dikkat ediyorum, öyle pek lâübalı durmuyor, Sacit te ona hürmette kusur etmiyor. Kadının giyiniği de fena değil!

Hem bu kadın ya Macar, ya Rustur, Sacit ona hulûs çakar vaziyette...

Merak ettim... Nesip önümden geçerken sordum:

— Bu kadın kim?..

— Yeni av., Bu akşam görüyorum aferin; oğlana, karıyı kafese koyacak gibi. Madam Neri içtikçe gençleşti... Dinçleşti... azdıkça azdı ve Fatseri ile tekrar dansa kalktı...

Ben fırsattan istifade ettim yerimi değiştirdim, gezinmeğe başladım.

Sacidin bulunduğu masaya yakın bir yerde durdum. Sacit bulut gibi? söyleniyordu.

— Kartımı takdim edeyim.

“Ferhat paşazade Sacit Şinaver,” diyor.

Kadın cevap veriyor:

— Benim adım da Kontes Valesko.

Almanca konuşuyorlardı.. Fazla birşey anıyamadım, Derken caz başladı, Sacit, Kontesi bir hayli hızlı, hızlı çevirdi, kadın gayet memnun görünüyordu.

Masalarına oturdukları zaman kadın Sacide:

— Bir çigaranız var mı? diye sordu.

Sacit elini cebine attı, cebinde cigara değil paket namına birşey kalmamış.. Önündeki bardağı tıkırdattı, garson geldi.

Sacit garsona emir verdi.

— Hemen şimdi bir boğaziçi..

Garson hiç istifini bozmadan:

— Yoo... Bu şartlarda yok.. Akşamdan akşama bir viski hakkınız... Onu ikiniz de içtiniz... Patron

hiç anafora gelmiyor.. paraları peşin çık, hatırın için aldırayım...

Sacit elini cebine atmaya lüzum görmedi.. Kıpkırmızı, mosmor birşey oldu. Dona kaldı.

Garson kadına döndü,

— Eliz, dedi cıgara mı istiyorsun, anam sana can kurban...

Kadın bozultur gibi oldu.

Sonra ikisine birden hitap etti:

— Utanmayın.. Utanmayın hep meslekdaşız. Ben, biribirinizi biliyorsunuz da dertleşmeğe geldiniz sandım.

Sacide döndü, Madam Tarabyeden dün akşam geldi.. Diye izahat da verdi.

Aç tavuk kendini arpa anbarında sanırmış.. Sacit de bu kadını kavalyesiz görünce, yolunabilecek kaz zannetti. Kadına kimbilir nasıl çaresini bulup hulûl etti. Kadın da bu avare delikanlıyı fazla masraf ettirilecek bir toy zampara veya mirasyedi zannetti.

Bunların biribirlerine yaptıkları oyunu yegâne fark eden adam muhakkak ki bar sahibi idi, bir iki de garson. Bunlar için antrenörler ve konsomasyoncuları biribirine tanıtmak caiz değildi.

Konsomasyoncu kadın nekadarkı yüksekten atarsa okadar muvaffak olur; onun için bu işlerde bar men-supları ağızlarını sıkı tutarlar.. Garson baklayı ağzından çıkarmasaydı, kimbilir kontesle paşazadem ne kadar zaman daha kibar, kibar konuşacaklardı.

Tekrar dans başlamadan, iki talih avcusu ne maksatla birleştilerse, gene o maksatla biribirlerinden ayrıldılar. Onlar ayrılır ayrılmaz ben Sacidi yakaladım:

— Canım, dedim, sizin bu kibar misafirleriniz,

dostlarınız bitmiyor ki; biraz da eski dostunuzla konuşunuz...

Ne olursa olsun insanın senelerce göremediği bir çocukluk arkadaşı ile konuşmakta ayrı bir zevk vardır. Bunu ne şampanya, ne de viski verir.

Biz hoşbeş ederken madam Neri, dans dönüşü Sacidin önünden geçti. Zaten ne zamandan beri ona göz koymuştu. Fakat bir fırsat bulup Sacidi yalnız kıştırıramamış.

Yalnız bana :

— Ne güzel çocuk, demişti... Tekrar dik, dik yüzüme baktı.

Tekrar caz başladı çifleri yarıp yerine geçmek epeyi müşküldü. Ayakta kaldı..

— Madam, dedim, dans bitinceye kadar oturamaz mısınız... Kadının canına minnetti. Oturdu, derhal, Sacidi takdim ettim.

Sacit kendini : “Berlin ve Viyana musiki akademisinde âza diplomalı dans doktoru profesör Sacit,, diye takdim etti. Bu takdime benim de ağzım sulandı. Bayım.. o ne edalı, okkalı, çeki taşı gibi sözlerdi. Diplomalı doktor, profesör akademi ve sonunda kısaca mini mini mikroskopik, bir lâf : dans.

Mamafih Sacidin akıllandığına hükmettim..

İçimden :

— Zeki oğlan vesselâm dedim. Elimdeki diplomalarımaya rağmen dilim bir kere bunların adını anamadı. Halbuki kâfir çocuk canla cin arasında diplomadan profesörlükten, akademiden bahsetti. Oğlanın çalımı yerinde. Asılzadelik başka vesselâm.. İnsan asil olunca dans antrenörünün adı bile başka oluyor. Dans biter bitmez madam Neri :

— Bizim masaya buyurun da supe edelim dedi.

Madam Nerinin masasına geçtik. Mam Neri zannedirim dünyanın en doğru sözü ve ömründe yaptığı en makbul hareketi bu :

“— Bizim masaya buyurun,, lâfı idi. Supe teklifi hakikaten yerinde idi. Hani karnım zil çalmaya başlamıştı. İnsan rakı filân içse ne ise. Meze yer bağdadı tamir eder. Fakat viski öyle değil! İnsanın karnı acıkıyor..

Sacidin kardeşinin de açlıktan gözleri kararmış olacak ki kardeşini bir masada yemek başında görünce dayanamadı yan yan, yengeç vari yürüyerek sofraya yaklaştı. Kız yaklaşıncı Madam Neriye :

— Profesör akademisyen Sacid beyin kızkardeşi.. diye seslendim..

Kadın :

Bu sevimli, cici hoppa tavurlu kızı görünce :

«— Geliniz fendim.. Geliniz diye yer gösterdi.

Hemşire hanımefendi de sofraya çöktü.

Madam Neri ortada, Sacit solunda, Sacidin kardeşi sağında yer almışlardı..

Şaşkoloz dudu iki güzel ve sevimli mahlûkun arasında keyfi arttı, keyfi arttığını şununla anladım ki, gece bir hayli ilerlemiş olmasına rağmen onu neş'e ve hele iştahası yerinde idi. Kâh delikanlıya, kâh kıza dönüyor.. Nükteler savuruyor ve zaman zaman yalpalanarak kâh sağa, kâh sola yaslanıyordu.

Sacit pişkindi, kızkardeşi biraz, ama pek az toy olduğu için bir iki defa rahatsız olmuş gibi iskemlesini biraz daha sağa çekti. Fakat iki dakika sonra ihtiyar kadın bütün vücudunun ağırlığı ile genç kızın kalçalarına doğru hamleetti.

“— Cicim dedi.. Affedersiniz adınız ne idi?..

Sacidin kardeşi zampara ve paralı bir erkek karşısında gibi kırılarak, süzülerek eğildi, büküldü..

“— Muallâ... Dedi.. Bu işten sonra doğrusu içime şüphe girdi.

Yemek boyunca masanın üstünde bıçak ve çatal, masanın altında ayaklar oynadı, birbirlerine yaklaştı, uzaklaştı.

Bu ayak ve bacak dokundurma faslı o kadar maharetle idare ediliyordu ki sol köşede oturan Sacit madamın yalnız kendisine saldırdığını, sağ köşede oturan Muallâ hanım da kadının yalnız kendisile meşgul olduğunu zannediyordu. Hele madamın iltifatları pek tuhaftı. Sacide :

“— Ne de güzel bir teniniz var... Spora meraklısınız galiba... Kaç kilo kaldırırsınız.. diye soruyor.

Kızın yanaklarına doğru eğiliyor :

“— Cicim ne de güzel bakışınız var.. diyordu. Tabii koca uyukluyor, ben ve Fasteri birbirimize bakıp gülüyoruz.

Yemek faslı böyle geçti...

Yemek biter, bitmez Madamın elleri birden aşağıya indi... Madamın hareketine dikkat eden Fasteri :

“— Madamın nöbeti geldi..

Yine kriz geçiriyor diye beni ikaz etti.

Dikkat ettim, Madam Neri iki kardeşe birden saldırmıştı.

Cigarasını yakarken Madam Neri bana döndü :

“— Bir kare yapsaydık yeni ve sevimli dostlarımızın taliini denerdik...

“— Bundan sonra mı? Dedim.. Beni mazur görün yarın çok erken kalkıp tekrar çalışacağım. Çok isterdim

ama ne yapalım başka bir seansa ben de gelirim.
Sacide :

“— Siz, dedim, Madam Neriyle oynayın.
Madam Neriye döndüm :

“— Siz, varsınız dedim Muallâ H. M. Fasteri ve Sacit bey de burada. Kare tamam. Ayağa kalktılar. Madam Neri hesapları gördü. Kaltık, tek gözlüklü kadın da gitmiye hazırlanıyordu. Hikmet masasında ileri hatlarda karakol nöbeti bekliyen bir asker tavrile kadını bekliyordu.

Madam Neri, Fatseri, Muallâ ve Sacit bir otomobile atladılar.

Otomobil hareket eder etmez derinden bir :

— Ohhh çektim.. Sırtımdan kocaman bir çeki taşı kalkmış gibi idi.

Tekrar bara döndüm.

Tek gözlüklü kadın da kalkmıştı, Hikmet de usul usul yürüyordu. Ben içeri girerken kadın bir aynanın önünde saçlarını düzeltiyor, dudaklarının eskiyen, bozulan boyasını tazeliyordu. Hikmetin yanına yaklaştım.

— Ne haber dedim. O sadece :

— İyi, dedi.

Yürüdük barın çıkma kapısında kadınla tekrar karşılaştık, ve kendisine yol verdik.

Mamafih bardan kadınla birlikte çıktık..

Hikmet kadına :

“— Şurada bir kahvealtı etsek diye teklif etti. Benim karnım oldukça toktu ama Hikmetin sözünü yerine getirmiş olmak için :

— Hay hay.. dedim. “Petrograt,, en iyisidir diye ilâve ettim;       kad n n halinde hafif tertip bir  rkeklik sezdim. Petrograt onu korkutm yan bir yerdi.

“— Oraya hiç gitmedim, dedi.

“— Oraya dedim, sabahleyin artistler gelir... Vak a demokrat bir yerdir ama rahat edilir.

Kad n n birisinin kendisini g r vermesinden  ekindi i muhakkakt . Hem  ekindi i insanlar kibar, zengin adamlardı.

Pastacıya girdiğimiz zaman masa ba larında öbek öbek renkleri at k kadınlar ve erkekler vardı. Bu renkleri at k ve elbiselerinin hav d k lm   insanlar ba ıra  a ıra konuşuyorlar, kimi saksafo-nuna dayanarak rahat et-miye çalışıyordu.

 htiyar bir artist ba ını dayadı ı keman kabına yaslanarak uyuyordu. Bir tarafta bir delikanlı bir elile çapaklı gözlerini o u turuyor, bacakları arasına sıkı tırdı ı davula yuvarlanmas n diye dizleriyle fren yapıyor, öbür elile önündeki  ayı karı tır yordu. Uykusuz geçen gecenin halsizli i burada bir sa nak halinde bo anıyordu. Kapının açılışında uykusuz bir adamın halsizli i var. Kapı kanatları yorgun göz kapakları gibi istemiye istemiye açılıyor. Kapı g c rt ları uykusuz bir adamın esnemelerine ne kadar ben-ziyor.

Masalarda, üzerinde henüz bir yüzün sıcaklığını taşıyan, bir yastık i ri b  r l   var. Kahvaltı ve çay getiren beyaz elbiseli kadınlar günlerden beri birik-mi  cesetle mi  gece uykusu gibi dola ıyorlar.

   kişi birbirimize bakıyoruz, ve süt bardaklarını karı tır yoruz. Tek g z kl  kadın bir aralık elindeki çantayı açtı..   inden bir şeyler aradı.. Buldu. Elini dışarı çıkardığı zaman avucunun içinde bir gramlık

küçümencik ceviz renginde şişe şeytan şeytan gülüyordu; kadın şişeyi göstererek :

— Siz de istersiniz değil mi? diye emri vaki yaptı.. Başını biraz kıstı ve derhal içeri bir nefes aldı.. Bu baş kısış ve içeri alış, sıra ile iki kere daha tekrarlandı.. Biz pastanede yirmi dakika ya oturduk ya oturmadık baş kısma ve içeriye nefes alma ikişer defa daha tekerrür etti.. Kadın üç çekişte şişenin yarından fazlasını hakladı. Çektikçe açılıyor ve konuşmak istiyordu. Konuşuyorduk. Ama ne konuşuş.. Ne abuk sabuk lâflar!

Sokağa böyle çıktık.

Yollarda esen sabah rüzgârı tatlı bir sabah uykusu gibi insanın vücudunu sıvazlıyordu. Tramvay çanları sabahleyin erkenden öksürerek uyanan adamlar gibi gümbür gümbür geçiyorlar. Yollarda sürü sürü çöpçü arabaları akşamleyin süslü otomobillerin durduğu yerlerde, otomobillerin haşmetile duruyorlar. Atlar raylara ve henüz esniyerek açılmıya başlayan kepenklere hayretle bakıyorlar.

Tenha yollarda gecenin arta kalanı süprülüyor. Süpürgeler güneş gibi gecenin son kırıntılarını alıp görürüyorlar.

Biz sokaktayız, ve sokakta birçok adamlar. Fakat Beyoğlu halâ derin bir uykuda... Daha öğleye kadar uyuyacak..

Horlıyan ve sabah rüyası içinde gerinen sokaklardan birine saptık ve bir apartumanın önünde durduk. Bu apartıman önüne gelince kadın durdu. Ve :

— Geldik dedi. Ben ayılır gibi oldum. Çünkü Apartımanı tanıyordum. Bu apartımanda tek gözlüklü bir kadının oturduğunu ve bu kadının maden ocaklarına sahip zengin, göbekli, başı kel bir adamın metresi olduğunu işitmiştim. Hatta bana anlatan adam :

“— Herif metresine ayda bin lira veriyor... Dediği zaman tepem atmıştı...

Bizim madam kömür ocaklarının üstüne yaslanmış bir mahlûktu.. Benim bildiğime göre kadının aşığı İstanbulda değildi. Evvelki gün bir maden ocağı çökmüştü. (12) amelenin ölümü ve bir çoğunun alil kalması ile neticelenen bu kazanın en mühim tarafı maden damarlarından mühim bazı kısımların çöküntü altında kalması ihtimali idi. Madenci (Abbas) beyin Zonguldağa alelâde gidişi bu sebeptendi. Filân adam yaralanmış, filân kimse ölmüş Abbas beyin nesinel.. Abbas beye göre insanın iş üstünde ölmesi gayet tabiidir. Hatta bu ideal ölümdür! İlâç, eczane ve doktor onun için lüksten başka bir şey değildi. Arızaya uğrıyan, hastalanan insanlara yapılacak masraf onun için müthiş bir israftı... İnsan bolluğu içinde ne diye bazı insanların tedavisi diye bir masraf (!) kapısı açmalıydı? Maden ocakları sahibi kuyularda çalışan hayvanlar için de ilâç ve baytar diye birşey düşünmezdi, onun için hayvanlar kendi kendilerine tabii bir surette erirler, çürürler mahvolurlardı.

Hayvanlar için yapılacak ilâç ve tedavi masrafını hayvanın sermayesinden pek fazla buluyordu. Metresine ayda bin lira veren beyefendi böyle bir beyefendi idi. Hem de söyledik ya prensip sahibi bir adamdı. İnsan iş üstünde ölmeli derdi. Muhakkak ki kendisi de bir gün iş üstünde ölecektir.

Çünkü kalbi pek zayıftır. Ama bakalım ne zaman... Kaç tane daha genç kız ona bekâretinden haraç verecek? Kimbilir?

Halâ evin önünde duruyoruz. İçeri girilse Abbas Beyin baskın etmesi ihtimali yok..

Kapının önünde l f söylemeden birbirimizin yüzüne bakışıyoruz. Diller susmuş, gözler konuşuyor :

Tek g zli kl  kadın Hikmete dikkatle, iştiha ile bakıyordu. Onun koyu mavi gözleri dalıyor, dalgalanıyor :

— Evet, ben de istiyordum. Fakat hiç olmazsa   , dört gün geçmeli, biraz daha samimileşmiş gibi olmaliyız, der gibi idi..

Hikmetin gözleri, kestane rengi bir parıltı ile kadının gözlerine dikiliyor :

— Doğru, diyor,  yle.. Hiç olmazsa, dört gün, dört gün birbirimize yalan söyliyelim, dört gün etikete riayet edelim, sonra başlamak istediğimiz yere gidelim.

Ben dudak b k yorum, ikisini de s z yorum.

şöyle bir:

— Hay enayiler demek için bir daha bakıyorum.

Kadının gözlerinin ucu gülümsüyor. Hikmet keskin keskin bakıyor. Bu bakış hasretin, ayrılığın acısını tatan bir bakıştı.

Kadın kapıyı  almak için bir adım daha attı.. Bir eli  ingirakta.. Biz artık gitmeğe hazırlanıyoruz...

Hikmet emininin kafasında şu cümleyi tasarlamakla meşgul:

— Affedersiniz efendim, sizi rahatsız ettik.

Kadın zili çekti, kapı aralandı, kadın tekrar döndü. Dik, dik göğüs geçirerek baktı. Gülümsedi. Hikmet bunların farkında değil.

Kadına:

—“Allaha  smarladık demek için elini uzattı.. Kadın bir adımını zaten kapıdan içeriye atmıştı. Hikmet elini tuttu, sıkı, sıkı tuttu. Kadın bir saniyelik bir tereddüt devresi geçirdi. Çünkü bir an içinde parmakları sıktığı elin üstünde gevşer gibi oldu.

Bu zamanda onun da içinden:

— Allaha ısmarladık geçiyordu. Bu bir saniyelik tereddütten sonra parmakları Hikmetin eline bir sülük gibi sarıldı, sıktı ve onu kuvvetle çekti...

İkisi de kapının içinde idiler... Üçümüz gene biribirimize bakiştık ve gülümsedik... Kapı çat diye kapandı.

Galatasaraydan matbaaya doğru ilerledim. Daha ne başmakaleyi yazmıştım, ne de yazmakta olduğum tefrikanın parçaları hazırda. Matbaadayım, sersem sersem gazeteleri okuyorum. Gazetelerin hepsini lâmindan cimine kadar okumak lâzım... Aksi takdirde şapa otururuz. Masamın üstünde yayılan gazeteler, bana birer yorgan hissini veriyorlar. Maamafih gazete yapraklarını çevirmeye başladım. Sürü sürü haberler.

Süleymaniye çeşmesinden balıklar çıkmış, bir başka haber, ağzı mühürlü su şişelerinden fare ölüsü çıkmış, mübadele komisyonu bugün toplanacakmış. Arabacılar cemiyeti fesholunmuş. Frank düşmekte devam ediyormuş. Macaristanda sahte evrakı nakdiye meselesi mühimleşmiş. Başmakalelere bakıyorum belki mühim bir şey vardır.. İşte birisi:

Behrenk boğazında balık avculuğu..

Geç.. dedim, öteki gazeteyi açtım. İsviçrede patates zeriyaı..

Ona da geç yigitim dedim; üçüncüyü aldım bir başkası ateş püskürüyor:

Bu dolandırıcılığa nasıl susalım diye müthiş bir yazı var.

Resimler, 36 punto yazılar, ikinci sersevhalar gırla gidiyor.

İşte serlevhalardan biri:

Hastanede Dolandırıcılık

Kömür Tüccarı Abbas Beyin Namına Telefon Eden Adam Kimdir?

Dün Heybeli sanatoryomunda acaip bir hadise cereyan etmiştir.

Bundan on beş gün evvel Heybeli sanatoryomuna telefonla bir müracaat olur, denir ki:

Size hasta bir darülfünunlu gönderiyorum, kendisini tedavi ediniz. Talebeden Cemal efendinin hesabını hesabıma geçiriniz. Ben ocak sahibi Abbas.. der.

Sanatoryom müdürü:

— Pekalâ beyefendimiz diye cevap verir.

Bir kaç saat sonra hastaneye veremin üçüncü devresinde bir genç getirilir. Genci getiren ihtiyar kadın, Abbas beyin telefon ettiği hasta budur der.

Hasta birinci sınıf bir yatağa alınır. Hasta Abbas beyin tavsiye ettiği bir zat olduğu için daha fazla ihtimam gösterilir ve peşin para istenmez. Evelki gün hesapları tasfiye ederlerken telefonla Abbas beye Müracaat edilir... On beş günlük tedavi ücreti olan 130 lira istenir.

Abbas bey şaşırır. Cevap verir:

— Hayır.. hayır benim böyle bir şeyden haberim yoktur... der. Telefon kapanır.

Bunun üzerine hastane hükûmete müracaat eder. Ve hasta hastaneden çıkartılır.

Hasta ne diyor?

Muharririmiz hastaneden getirilen delikanlıya sanatoryomun önünde bir ağaç altında boylu boyuna uzanmış bir halde tesadüf stmiştir. Hasta pek zaif ve dermansız olduğu için yürüyememekte ve dura dura

ağır ağır, nefes ala ala konuşmakta idi. Bitkin ve dalgın bir halde olan genç:

— Bu sabah beni hastaneden çıkardılar.. Param yok, iskeleye kadar y r yeyim dedim, gidemedim. Burada kaldım.

Ben şimdi vapura nasıl bineceğim, nasıl gideceğim... Bilmiyorum... demiş, muharririmiz daha fazla izahat almak istemişse de hasta takatsizlikten cevap verememiştir.

Anlaşılıyor ki biri Abbas beyin adını kullanarak bu işi yapmıştır. Mesele hakkında tahkikatımızı tamık ettik, kömür ocaklarında bulunan Abbas beye telgrafla müracaat ettik. Abbas beyden şu cevabı aldık:

“ Benim namıma hareket eden ve ismimi maksadı mahsusla veren deni hakkında mahkemeye müracaat ettim. ”

« Abbas »

Bu yazıları okuduktan sonra elim ihtiyarsızca telefona gitti. Rehberle bakmıya bile lüzum görmeden istihbaratı aldım ve Abbas beyin apartmanını istedim:

— Allo.. Madam. Sizi biraz rahatsız edeceğim ama af buyrun..

Telefonda bir erkek sesi cevap verdi:

— Ne istiyorsun?

— Hikmet, birisi Abbasın namına bir hastaneye telefon etmiş ve hastayı hastaneye yatırmış... ( p ş şapırtıları geliyor... İnce bir kadın sesi mırıldanıyor:)

— Hadi... hadi... kapa onu da gel yat... (Bir şapırtı...) Hadi.. hadi.. kapa..

Sözüme devam ettim:

— Bu adam kim yahu, madama şöyle bir sor, belki bilir, belki de herifin resmi de vardır. (Kadın gene sesleniyor:

“—Off.. Üşüyorum)

Ben devam ediyorum:

— Bir de Abbas beyin resmini almayı unutma... Haydi bakalım gazeteciliğini göster, berikileri atlatalım..

Telefon kapanmadı, bir gürültü oldu.. Fakat ben seslendim:

— Geç kalma atlarız!..

İşiten kim? konuşma kesildi. Santral cevap verdi:

— Artık cevap vermiyorlar.

Ben baş makalemi yazmaya başladım..

Telefon çaldı:

— Allo...

— Ben.. Hikmet.. Bir buçuk sütun açık yer bırak.

En orijinal resimleri biz bastık, en mükemmel haberleri biz verdik. Öteki gazeteleri atlattık.

Akşam yemeğinde hep beraberdik ve tabii yemekten sonra gene bara gittik, dün akşamki insanlar hemen hemen yerlerini almışlardı..

Madam Neri ve Sacitle kardeşi daha sıkı fıkı dost gözüküyorlardı.. Sacit daha ilk akşamdan itibaren Madam Neriye hükmeder gibi idi; içkileri o söylüyor. Garsonlara artık sert sert emir veriyordu. Görmeyenler bilmiyenler kırk yıllık karı koca sanırdı.

Madam Neri bu manzaradan pek memnundur. Ağzı kulaklarına varıyordu.

Sacit :

— Kokteyl! getirtirse Madam Neri:

— Bir de şampanya diyor..

O bitince:

— Viski... Diye emir veriyordu. Anlaşılan mada-
mın niyeti kötü, oğlanı derhal sarhoş edecek...

Ben etrafı kolaçan etmek için dışarı çıktım. Fahamete burun buruna geldim.

İlk sözü:

— Hikmet nerede? demek, oldu.

— İçeride.. dedim. Beraber yürüdük, ilerledik, Fehamet Hikmeti tek gözlüklü kadınla bir arada görünce kıpkırmızı oldu, sonra sapsarı kesildi:

— Ben bunu biliyordum zaten, ben ona gene mahut beylik cevabı verdim:

— Sizi kışkandırmak istiyor...

Ben ona bir iş yapacağım.. O zaman görecek.. Söyleyin ona artık, o bana yalvarsın.. Ben altı aydır onu düşünmekten bittim, mahvoldum. Artık ben aptal değilim.. Artık ben de zalim olacağım. Ben de gadarlık edeceğim görsün o.. Allah aşkına söyle..

— Peki.. dedim.. Peki..

O benimle konuşurken Fehameti Muallâ gördü, selâmlaştılar. Madam Neri Fehameti gösterdi:

— Arkadaşınız, dedi, yalnız geldi.

Davet edebilirsiniz cicim.

Muallâ yanından kalktı. Fahamete yaklaştı;

— Haydi bizim masaya.. dedi.

Fehametin gözleri yaman yaman Hikmete kayıyor.. Ona hiddetle bakıyor. Hikmet, gözlerini Fehametin gözlerine yaklaştırdığı zaman Fehamet gözlerini çeviriyor, yüzünü buruşturuyor. Seninle dargınım demek istiyordu.

Sacit Fahametin bütün hareketleriyle alâkadar. Fahamet gözünün ucu ile bardağa baksa...

— Bir ey mi arzu buyruldu diye bir tekerleme yapı tırıyor. Sandalyasından biraz kımıldansa hemen :

— Rahatsız mı oldunuz efendim.. İ kemleyi de i tirelim diye teklif ediyor.. Derhal canla cin arasında bir garsonun kulağına bir ey fısıldıyor. Fahametın altına hasır bir koltuk geliyor.

Fahametın gözleri meyve tabaklarından birine şöyle bir ili mesin.. Sacit eline uzatıyor:

— Muz hiç fena değil.. elma arzu ederseniz takdim edeyim...

Sacidin ısrarı üzerine bir muz aldı ve çok derinden gelen bir sesle :

— Teşekkür ederim Sacit Bey, dedi.

İhmal edilen kadının teşekkürü pek samimî idi. Hikmetin son zamanlarda aldığı vaziyet, hele o tek g z kl  kadın onu bitiriyordu. Fahamet Cinsiyetin ve aşkın hendesele ti i ve dirhem dirhem satıldığı bu meslekte henüz pek acemi idi. Ne olursa olsun kalbinin heyecanlarını her şeyin üstünde tutuyordu.

Sevmek, sevilmi  olmak onun için tarifiedilen şeylerden değildi.

Sormadan ve tahlil etmeden içinden gelen seslerle ilerliyordu. Bir arı nasıl bal yaparsa, Fahamet te öylece a k ve kıskançlık peteklerini örüyordu.

İhmale, asla tahammül edemiyordu. Onun bu sevgisi gerçi bir acemi içi idi fakat bu hisler o kadar karmakarışık yollardan geçerek nihayet acayip bir izzeti nefis sızısı halinde meydana çıkıyordu. Hikmetin birdenbire o günkü ihmali, Hikmetin tek g z kl  kadınla sıkı fıkı olmaması onda yüksek bir yerden, bir uçurum kenarından uçuruma bakmak gibi tesirler yapıyordu. Fahamet k   k ken hiç te güzel bir kız

değildi. Üstelik zengin bir ailenin de çocuğu sayılmazdı. Büyüdükçe güzelleşti. Fakat  yle birdenbire gözü, g nl  çeken bir tarafı yoktu. Zamane gençleri ya bir bakışta çok ama pek çok göz kamaştıran kadınları, yahut ta zengin, elinin yüzün düzgünlüğü yerine parası çok olan kadınları tercih ediyorlardı.

Fahamet böyle medar kuşlarının renkleri gibi birden göze  arpmazdı.

Delikanlılarla kendini meşgul edebilmek için ne süslü salonu vardı, ne de  in işi çay takımları... Sosyetelere devam edenlerin hoşuna gitmek için oyun da bilmek l zı ndı.. Gerçi Fahamet poker, bakara görmedi ama bilse de oyun oynamak için para nerede...

Böyle dediğim için Fahamet pek gud bet bir şeydi demek istiyorum sanmayın...

Hem ben böyle bir şey söylesem siz inanmazsınız.

Maksadım Fahamet'in hoşuna giden kibar beylerden kendine talip olan yoktu - yoksa semtinde cel sin gibi az mı delikanlı vardı. Bunların hepsi ideğil ama birçokları Fahamete bitkindi .Fakat neye yarar ki Fahamet hanım golf pantolon giymiyen, Amerikan iskarpini olmyan pipo taşımıyan, Türkçeyi İngiliz şivesile s ylemiyen, İngilizce birkaç şarkı bilmiyen, otomobilden anlamıyan, sinema aktüalitesini takip etmiyen delikanlılardan hoşlanmazdı.. Bu sebepten dolayı çok ıştırıp duyuyordu. Hikmet onun için tasavvur ettiği örneğe kısmen uyan bir tipti. Vakıa şimdi henüz otomobili yoktu ve ona otomobilden bahsedebiliyordu. O da bunları dinlemiye tahammül gösteriyor, sinema aktüalitesini beraber takip ediyordu.

Hikmet pek iyi olmasa da Fahamet'in hayalinde yaşıyan erkeklere benziyordu. Muharrir ve kılık kıyafet diyince :

“— Kıs... Kıs gülüp.. Yoo demeyiniz. O plaspare muharrir tipi eski devrin muharriridir; yenisi kendisine pek âlâ adam gibi çeki düzen veriyor. Muhakkak hayır demek isterseniz hiç olmazsa bir muharririn romanda iyi giyinmiş olmasına rica ederim itiraz etmeyiniz.

Fahamet işte bundan dolayı Hikmeti kendine yakın buluyordu. Sonra Hikmet üstelik yakışıklı bir delikanlı idi.

Bu şöhretli delikanlı az zamanda onun ruhuna girdi.

Hikmeti öyle seviyor, öyle seviyordu ve bu sevgi onun ruhunun muhitinden dostlarından arkadaşlarından, hatta anasından babasından uzaklaşıyordu. Günler geçtikçe ayakları yerden kesiliyor.. Uçuyor, uçuyor, yükseliyor... Yükseldikçe yükseliyordu.

Hikmeti tek gözlüklü kadınla gördüğü zaman yükselerde uçarken bozulan tayyare gibi sarsıldı ve başı döndü. İşte bu baş dönüklüğü ve bozulan tayyarede düşüş anında Sacidin bu akşamki ikramları, iltifatları ona kurtarıcı tesirini yaptı.

Fahamet içinde, ruhun kör ve gizli köşelerinde olup biten şeyleri ancak:

“— Ne iyi adam. Şu Hikmeti bir kiskandırırım. Düşüncelerile şekillendiriyordu. Fahamet'in kafasında bu akşam kiskandırmak arzusu vardı.

Bu yarış arzusu pek kuvvetli.. Hatta Fahamet utanmasa Sacide :

“— Sacit Bey.. Bu akşam bana aşıkımısınız gibi hareket edin.. diyecekti..

Toy kadın hayatta (türük) diye öğrendiği yegâne iş kiskandırmaktı..

Nihayet bu lâfı da söyledi..

Fahamet Sacide doğru iskemlesini çekti. Bunu Hikmetin görebilmesi için yapıyordu.

Kandırmak arzusu onu sokulgan bir Van kedisi haline koydu.. Sacit de bu güzel, sevimli ve sokulgan kediye yakınlık duydu..

Madam Neri Sacitle Fahametın biribirine ılık ılık bakışlarına, biribirlerine sokuluşlarına dikkat etmiyor değildi.

Fakat parasının Muallânın cici cici bakan gözlerinden, yumuşak ve ılık konuşuşuşlarından, hırsıla dolu bedeninden daha kuvvetli olduğunu biliyordu. İki saat kadar süren bu konuşmalar esnasında Madam Neri k h Sacidi, k h Fahameti süzüyordu. Fakat Muallâ hepsinden daha baskın ıktı.

Bu akşam Neriye pek şirin göründü. Maamafih Sacit de ampuller altında madamı imrendiriyordu. Sacit Fahamete son bir kadeh şampanya verirken Madam Neri masanın üstünde duran antasile oynamaya başladı, çantayı evirdi, çevirdi... Sacide doğru ilerletti.. Bu anta ile oynayış sinirli bir adamın tabanca ile oynamasına ne kadar benziyordu. Siz de bilirsiniz ki bu çanta tabancadan daha tesirli ve daha kudretli idi.

Bu hareket sacidi tehdid için mi yapılıyordu, yoksa kadının sarhoşluğundan mı ileri geliyordu, anlıyamadım. Fakat, madam birteviye elindeki çantayla oynayıp duruyordu.

Maamafih Sacit zeki bir oğlandı, biraz geç kalmakla beraber işi anladı ve hatalarını tamire başladı.. Madam Neriye s zg n s zg n baktı. Madam Neri de şaşkaloz gözleriyle ona aşıkane baktı.

Bu bakışların ne demek istediğini Sacit pek alâ alınıyordu.

Bakışı ile ihtiyar kadın:

— Delikanlı benimsin, başkasına bakmaya hakkın yoktur demek ister gibiydi.

Masanın üstündeki çanta gülümsüyordu. Onun da dili vardı.. O da Sacide birşeyler söylüyordu:

— İstersen diyordu... Düşün, taşın.. Bak nasıl.. işine geliyor mu.. Bir tarafta para.. Bir tarafta güzel kadın var.. Var istediğini beyen..

Ben nasıl madamın etekliği, iç pantolonu gibi onun malı isem sen de öyle.

Sacit bunların hepsini işitti.. Hepsini anladı. Onun için iskemlesini yavaş yavaş Fahamet'in iskemlesinden uzaklaştırdı. Fahmet olup bitenleri anlamıyordu. Fakat Sacit'in yavaş yavaş ayrıldığını anladı ve hafifçe de kırılır gibi oldu.. Sacit iskemlesini biraz daha ileri çektiikten sonra:

— Sizi dedi fazla rahatsız ettim..

Fahamet:

— Estağfurullah.. diye cevap verdi. Bu cevap:

— Be adam ne diye çekiliyorsun. Hele şu Hikmet buraya bakarken.. Demek gibi bir şeydi.

Sacit, Nerinin Muallâ ile derin derin bahse daldığı zaman usul usul:

— Nerede oturuyorsunuz.. Dedi. Ve kadına derin derin baktı.

Bu bakışı Fahamet anladı. Caddelerin, sokakların rütbelileri, asaletlileri olduğu gibi, palasparelileri, züğürtleri, dilencileri çingeneleri vardır.. Kasımpaşa, Şişli gibi kibar, Maçka gibi zengin, Büyükağa gibi rütbeli değildir. Oldukça kokoz bir semttir. Fahamet te bir çokları gibi sırf bundan dolayı Kasımpaşa adını söylemedi. Sacit şöyle tasarlıyordu:

— Bu kadın Beyoğlunda, dedi. Ama katiyyen Beyoğlunda değil.. Perapalas arkasında dediğine

göre Kasımpaşada oturuyor. Fakat kasımpaşayı demiye utanıyor...

Sacit üstüne bastı.. Tam düşündüğü gibi idi. Fahamet Kasımpaşada oturuyordu. Fakat kime kasımpaşada oturuyorum diyebilirdi?

Bu adı ağzına almıyordu. Beyoğlu ona daha asil gözüküyordu... Sırf bu sebepleydi ki Fahamet İstanbul semtinde mektebe gidip geldiği zamandanberi hep tünelden Beyoğluna çıkar, Perapalasın arkasına kıvrılarak Kasımpaşa yolunu tutardı.

Onun teyzesinin de, ablasının da otuzuna gelmeden rahat rahat vapura binip Kasımpaşa iskelesine adım attığını kimse görmemişti. Fahamet eğer Saraçhanebaşında, Akbıyıkta, veznecilerde filân otursaydı hiç sıkılmıyacaktı.. Fakat Kasımpaşayı bir türlü söyleyemedi.

Sacit başka bir çareye baş vurdu, bu güzel ve cana yakın kadını elden kaçırmak hiç işine gelmiyordu. Elindeki cigara kutusunun arkasına "Sizi nerede görebilirim, ne zaman?," diye yazdı. Paketi yavaş yavaş Fahamet'in önüne doğru sürdü. Fahamet paketi aldı ve cigara çıkarmak bahanesile yazılan şeyleri okudu. Madam Neri cadaloz cadaloz ikisine de bakıyordu.

Sacit Fahamet'in yüzüne dikkat ediyordu.

Yazdığı yazının yüzündeki ifadelerini anlamak istiyordu. Fahamet yazıya kızmadı.

Hatta memnun olduğunu anlatır gibi oldu.. fakat nasıl cevap verecekti: bir defa birdenbire bir satır yazmak nazarı dikkati celbederdi.. Sonra Sacide hangi gün için söz vermeli idi. Bu başlı başına bir mesele idi, birdenbire Sacide:

— Seninim... demek istemiyordu... Bu da biraz yüz verilince bir Hikmet olabilir. İnsan bu... Belli olmaz ki diye düşündü, fakat, Sacidi de bu akşamdan

sonra unutuvermek hiç te arzu ettiği birşey değildi. Sacit pek alâ bir delikanlı idi. Hem de kendisi ile pek çok alâkadar gözüküyordu.

Toy kadınlar gibi o da acaip ve toyca felsefelere saptı... Ve toy tahliller yaptı... Sanki insan kalplerini tanırmış gibi kat'î ve cayılmaz hükümler verdi:

— İnsan bir defa görür... Bütün hayatı bunun hayalinden başka birşey değildir.

Ruhlar yaratıldığı gündenberi eşlerini gözlerler... İnsanların bedenleri ne kadar yabancı olursa olsun ezelden eş olan ruhlar birbirlerini bulurlar. Bunlar için tanışmaya ne lüzum? diye düşündü. Gerçi bu düşünüş biraz evvelki düşüncelerle zıttı ama ona ne... İnsan bir su gibidir öyle de düşünür, böyle de düşünür... Toy diye bir kadına göre düşünce meyva gibidir; insan önündeki yemiş tabağından yalnız bir cins yemiş almaz ya ister muz yer.. döner elma yer.. Fikirler de böyledir. Canınızın istediği gibi söylersiniz...

Fehamet te böylece daldan dala, yemişe yemiştenn seken bir kuş gibi düşünceden düşünceye atladı:

— Yarın diyeyim düşündü. Fakat.

— Pek erken olmaz mı... Biraz kendimi naza çekeyim... O halde.

— On gün sonra demek dilinin ucuna geldi...

— Ama, bu da pek geç olacak dedi; nihayet verdi:

— Perşembeye..

Madam Neri lâfa karıştı...

— Çocuklar ne zamandır hiç sinemaya gitmiyorum.. Ben doğrusu Jorj Bankrofta bayılırım... Karıdan da hoşlanırım...

Muallâ:

— Majikte dündenberi Bankroft oynuyor.

— Bir gece gidelim çocuklar...

— Gidelim.

Muallâ :

— Fahamet sen de gel...

— Ben onu gördüm.

— “ Ben Briget Helmi seyredeceğim.

Sacit hemen atıldı :

— Elhamrada çarşamba gecesinden itibaren..

— İlk akşam çok kalabalık olur.. Ben hep ikinci günün ilk matinesine giderim...

Muallâ :

— Garip itiyat..

Madam Neri :

— Ben o zaman uyanamam bile.. İkisi de bu lâflarla perşembe günü Elhamrada birinci matinede buluşmak için sözleşmiş oluyorlardı...

Fehamet sinema bahsinin açılmış olmasından pek memnundu. Çünkü bu bahis onun işine mükemmelce yaramıştı. Sacide vereceği cevabı Muallâya ve Madam Neriye duyurmak değil aralarında bir şeyler başlamak üzere olduğunu hatırlatmak bile istemiyordu.

Maksadı kendiliğinden hasıl olmuştu. Sacit :

— Amma zeki şey, diyordu.. Allem etti kallem etti, sözlerime cevap verdi. Ne de minnoş şey!.. diyordu.

Matbaadan çıkarken Nesip kolumdan tuttu :

— Size, dedi, havadis getiriyordum. Ama ne havadis... Ne havadis, Nesip eskiden horoz şekerini de ağzına alır :

— Ne tatlı... Ne de tatlı, diye insanı imrendirmek isterdi.

— Anlat bakalım, dedim...

Havadisi ballandıra ballandıra anlattı :

- Hani canım iki gün evvel gazeteler yazdı idi.
- Abbas bey meselesi mi?
- Ta kendisi... Amma bedava olmaz...
- Dile benden ne dilersen diye alayla cevap verdim... Niyetim atlatmaktı. Fakat o birdenbire:
- Kulağını aç. Abbas, çocuğu hastaneye kendisi göndermiştir..

— Peki ama Abbas bey bu haberi tekzip etti..
 — Sen o kadar bilirsin; ben işin iç yüzünü bilirim. Bak dinle: Abbas Bey bu işte faka bastı... Ama ne basış...

— Kim bastırdı...

Metresi Mis Molli adını taşıyan kadın. Ben birdenbire şaşırdım doğrusu...

— Ne münasebet Nesip, dedim.

— Gazeteci olacak sen değilmişin.. Mis Molli ile bu işin dehşetli surette alâkası var.. Mis Molli bundan üç ay evvel hastaneye gönderilen delikanlıyı bir gün at yarışlarında görmüş, delikanlı da o zaman delikanlı idi, hani eti budu yerinde idi. Kışmırı üstüne kara kalem halâvetli bir çocuktı, hele güldüğü zaman gamzelenen yanakları bakanları meftun ederdi.. İşte senin Mis Molli de bu delikanlıya vuruldu.. Bu çocuk tam bir yazı seninki ile birlikte geçirdi.

Sonbaharda oğlan hastalandı. Günden güne düştü ve iki ay sonra bu esmer güzeli delikanlı iğne iplik kaldı. Avurtları çöktü, kaditleştikçe kaditleşti.. Oğlan kaditleştikçe seninkinin içi içine sığmamaya başladı.. Atı zayıflayan, hastalanan süvari nasıl üzülürse Mis Molli de öyle dertlendi.

İşte tam o zamas Mis Molli Abbas beye yamandı, ve kendisini ne dedi bilir misiniz?..

“— Yooooo...

“— Kendisini kızoğlan kız diye de yutturdu. Hayret etme herif hem enayi, hem de kız meraklısı.

Kadının yaşı kaç olursa olsun onca ehemmiyetli değildir.

Mis Molli oğlanı hastaneye yatırmak istiyordu.. Fakat daha ilk günden masraf edecek bir halde değildi... Mis o zaman senin bildiğin gibi zengin filân değildi.

Âşıkını aldatmak istedi. Bir gün eskiden tanıdığı bir avukatın yazıhanesine gitti ve Abbasa telefon etti...

— Atıyorsun Nesip, dedim..

— Kulaklarımla işittim.. Bize ne malûm olmaz.

Kadın telefonla:

— Abbas beyefendi diye söze başladı.. Ben fakir bir kızım, sizin atıfetinize iltica ediyorum..

Hasta bir erkek kardeşim var.

Doktorlar bunu Heybeli sanatoryomuna göndermezsek yaşayamayacağını söylüyorlar... Sizin gibi velinimetlerden başka kimlere müracaat edebiliriz.

Vallahi bunları böyle söyledi..

O da bir şeyler söyledi. Mis tekrar telefonda yalvardı:

— Biz hastayı sanatoryoma getirdik, fakat bizden on günlük peşin para istediler, hastayı şimdi hastaneniz önünde bıraktım, efendimize telefonla müracaat ettim. Hasta için hastaneye telefon etmenizi insaniyet namına rica ederim.

— Bir dakika bile yanından ayrılmam..

— Hastanın adı Celâldir... Darülfünunda talebedir.

Ailemiz ve bilhassa ben size ebedî minnetle merbut kalacağız.

Bu son söz ağzından öyle bir eda ile çıktı ki.. Sen de bu sesi içitsen baştan ayağa kadar merhamet kesilirdin. Kadının bu yalvarmasına telefonda gür, keskin bir

kahkaha cevap verdi.. Okadar kuvvetli gürlüyordu ki odanın içi kahkaha ile çınladı..

Sonra:

— Peki diye bir ses duyuldu.. Telefon kapandı.. Bunun üstüne Celâli hastaneye aldılar..

— Bak şu mise ne de kurnazmış..

— Karı iyi başldı... Ama herif sütsüz çıktı..

— Nasıl?

— Basbayağı... İnan bana... Kadın, işinde falso etmedi, iyi biliyorum. O zaman mis bize yakın bir apartmanda oturuyordu.. Benim pansiyoner olduğum evin kızın ara sıra Misi ziyaret ederdi. Hani bizim pansiyoncunun kızı da kızdı... Ama ne kız.. Anasının kızı... Onu sen de tanırsın, evlendiği akşam barda kambur bir ihtiyarla danseden güvercin kanı kıpkırmızı iskarpinli kadın... Hacı babanın torunu Maşallah ne de torunmuş. Eline geçeni belsoğukluğu mütehassıslarına yediriyor. Karı hastalıkla kardeş gibi, senin anlayacağın kaşarlanmış, pişmiş, çifte kavrulmuş bir orospu...

Rivayete nazaran bu kız Mis Molli bar artisti iken onun oda hizmetçisi imiş... Sonra bu vazifeden ayrılmış ama hanımını sık sık ziyaret eder... Senin anlayacağın hanımından çimleniyor. Bir akşam ben pansiyona geççe geldim, kıza pansiyonun önünde rastladım. Hafif tertip sarhoştum. Kız da öyle idi, o da sallanıyordu.

— Nesip bey, dedi.. Sen, Abbas bey diye bir tücar varmış tanır mısın? Ne biçim adam, işittiğime göre çok zenginmiş..

Derhal işi çaktım ...

— Bilirim, hiç bilmez miyim dedim..

— O beni, dedi almak istiyor.. Talip olmuş.. Bizim madam böyle söyledi.

Ben kızın afisini hiç bozmadım. Yalnız dedim ki:

— Meliha.. Senin kardeşin hastanede daha nekadarkalacak.

— Benim kardeşim yok dedi ama tirtir titriyordu.

— Acanım d n Heybeliada sanatoryomuna yatırıldı.

Meliha korka korka yüzüme baktı.

— Ben senden kortum dedi, sen polis gibi adamsın..

— Korkarsın zahir istersen daha anlatayım?.. dedim..

— Anlat, diye boynunu büktü.

— Sen Abbas beyi bakalım kız o lan kızım diye nasıl mandepsiye bastıracaksın?..

— Bilmem.. Galiba  akar almaz bir adam..

— Onu bilmem belki, ama sen ona hastalık bula tırırsan i  falso olur..

— Yok canım ben  ocuk muyum. Ben yolunacak kazı bilirim.. Ben odama çekilirken Meliha :

— Ben sana olanı biteni anlatırım, bakalım sonu ne olacak diye sustu..

Ertesi gece Melihayı bekledim..

— Gördüm, dedi.. Ayol ne acip adam o.. Beni görür görmez.. Gel yanıma dedi. Yanındaki koltuklardan birini gösterdi.. Ben gelince zaten odadakiler çekilmişti..

Beni yanına oturt ktan sonra :

— Efendim dedim, ben size te ekk re geldim. Kardeşimi hastaneye yatırttınız, şişman g be i bingil bingil sa a, sola oynadı, gözlerini yukarı doğru kaldırdı.. Bana baktı :

— Siz, dedi evlendiniz mi?

— Hayır efendim.. Dedim.. Hemen yapıştırdım.

Kızım efendim..

Hayvan gibi yüzüme bel bel baktı..

— Herkes anasının kızıdır.. Diye güldü, bıyıklarının bir ucu aşağıya, bir ucu yukarıya kalktı.

— Nişanlın falan yok mu?..

— Yok efendim, yok diye kırıttım..

Adam tekrar sordu...

— Demek şimdi siz kızsınız ha..

— Ona dedim, şüphemi var efendim?

— Eh dünya bu ahlâk kalmadı, namuslu insan aramak için fener yakmak lâzım.. Hele efendim nedir o kızlarımızın hali kız oğlan kıza tesadüf etmek ne mümkün?

Bana döndü "oh! oh!,, Şükür Allaha.. Namusunu muhafaza etmiş bir kıza rasgeldim.. Bak bana, yüzüme.. Ne de mahcup, ne de utangaç şey! diye söyleniyordu. Tabii ben onun yanına giderken namuslu makiyajı yapmışım. Hanım hanımcık, kadın kadıncık olmuşum. Adamcağız bir az daha öteden beriden dem vurduktan sonra kat kat enseli, koltuğa kurulmuş yağlı domuz:

— Sen benim kızım ol.. Dedi..

Ben de

— Peki dedim. Sonra

Yaklaş dedi.. Yaklaştım..

— Gel seni öpeyim dedi.. Yanağıma uzattım..

— Hayır, dedi, dudaklarından isterim dedi..

— Baba.. Dedim.. Baba.. Hani sen benim babamdın.. Olmaz.. Olmaz.. Diye nazlandım ama herif dudaklarını yapıştırdı.

Ben kendimi hemencecik çektim Şişman, içi vıcık vıcık yağ dolu bir küp gibi idi;doğrusu iğrendim hem de bu kadar enayi bir adama çabucak teslim olmak akıl kârı değildi. Madem ki parasile almak istiyordu. Onu biraz daha kıymetlendirmeli idim. Kendimi fisebilillâh domuza verecek değildim ya. Genç ve güzel bir şey

olsa neyse. Halbuki bu domuzdan kıl koparmak sevaptır. Bunun için herifi şiddetle ittim ve..

— Aileye iyilik ettim diye namusumu perişan etmek istiyorsunuz dedim. Adam, biraz düşündü ve bana:

— Yarına kadar düşün dedi ertesi günkü geçen şeyleride Meliha birer birer bana anlattı.

Yazıhaneye gelir gelmez :

Abbas :

— Aman ne kadar geç kaldın ayol diye karşıla-
mış ve pek fazla iltifat etmiş.

Ben senin baban sayılırım. Al şunu harçlık edersin demiş bir yüzlük kâât vermiş Meliha :

— Kız olduğum için ancak bu kadar diye yalnız öptürmüş, senin anlıyacağın herif Melihayı kız diye ona yakmış abayı ve nazlandıkça sızırmış, çünkü bizim pansiyon bir haftada güzelleşti, düzeldi evin ötesine, berisine çekidüzen verildi. Meliha bize ziya-fetler bile verdi. Sana rastgelmezden bir akşam önce ona tekrar tesadüf ettim. Melihanın hali bitkindi.

— Nesip Bey dedi iş kötüleşti.. Neden dedim..

— Neden olacak dün yazıhaneye gittiğim zaman herifte surat bir karıştı..

Abbas Bey bana hain hain baktı.

— Küçük hanım dedi.. Yeter artık bu dalavere.. Ben herşeyi biliyorum. Yeter efendim yeter namuslu adamları kendinize oyuncak etmeyi artık unutunuz kızım.. Yanındaki “emrazı zühreviye doktoruna,,

—Beyim dedi işte bunlar hey’eti içtimaiyemizi kemi-ren zehirli yılanlardan biri. Doktor bana şöyle bir yan gözle baktı. Ben de ona baktım. Eski günleri hatırladım. Biz sürü sürü toplanır haftada bir muayeneye gönderilirdik. Toy kızlar her hafta giderler, bacakla-rını bu doktorun önünde açarlardı.

Ben de iki defa ona gittim. Sonra kolayını bul-

duk. Vesikamı, ihtiyar bir Rus ceneralı vardı, onunla gönderirdim. Vesikamın arasına bir papel sıkıştırdım mı derhal “salım,, kaydını bastırırdı. Hey gidi zamanlar hey. Bizden birer papel çekerek işini yoluna koyan doktor da artık yakasını paçasını düzeltmiş o da kelli felli bir adam olmuştu.

Abbas nutkunu bitirdi. Doktor aldı.

— Ta kendisi... Ta... Diye benden bahsediyordu. Nihayet bana döndü:

— Beni tanıdın mı? Buraya kadar gelmiye ve bir ailenin harimine kadar girmiye nasıl cesaret ettin?..

Aman efendim aman bu ne söyleyişti. Sanki herif Ebbussuut efendinin torunu... Öyle ağır, öyle edepli öyle namuslu konuşuyordu.

Doktor bıraktı, Abbas başladı.

— Namusuna leke süren bu kahbeyi ne yaparsın..

O, bir gün evvel bana deste deste liralar veren, belimi sıkan, dudaklarımı somuran adam değildi... Bana yalvaran, benden kızlık istiyen adam ne de heybetli olmuştu. Bir gün içinde olan bitenleri pek bilmiyorum. Bildiğim, işin falso olduğudur.

Ben doktordan şüphe ediyorum. Herif az daha beni polise verecekti.

— Nasıl kurtuldun?

— Nasıl olacak, doktor bereket versin her nedense caydı. Yalnız doktor bana çok hakaret etti..

— Vesikan nerede diye çıkıştı da... Ama ben işi şirretliğe vurdum. Bastım çingarı vesikayı suratına fırlattım... kapıdan çıktım.

Nesip izahatına devam etti:

— Melihadan öğrendim ya! Ben doğru Abbasın avukatına koştum.. Abbas ne olur ne biterse herşeyi ona anlatır. Hakikaten başına gelen bu meseleyi de anlatmış. Senin anlayacağın Abbas Melihayı kız

sanmış, fakat bir gün doktor Rasim Melihayı Abbasın yazıhanesinden çıkarken görmüş ve derhal Abbasa uğrayıp:

— O... Beyefendi.. Artık orospulara para mı yediriyorsunuz.. Kızların köküne kibrit suyu' mu ekildi. Demiş!.

Abbas bu sözlerden dehşetli surette içerlemiş sormuş soruşturmuş, Melihanın vesikalı bir orospu olduğunu anlamış.. Kız zannettiği birinin kız olmadığı meydana çıkınca aldandım, bir zevkten mahrum kaldım diye hiddet topuklarına inmiş ve derken efendim namusu nüksetmiş.. Aşağısı malûm. Ertesi gün hastaneye telefon etmişler. Ondan sonra iş gazete-lere dökülmüş.

— Eh Nesip dedim çok iyi; gel hemen şu anlattıklarını yazayım da mürettipaneye vereyim, ondan sonra seninle birlikte yukarı çıkarız.

— Hayır dedi, ben sana anlattıklarımı kâğıda yazdım..

— Alâ.. Öyleyse şu yazıları ver de dizdirelim...

— Peki ama bir şartla:

— Peki dedim...

— Ben malûmya darülaceze müfettişiyim. İşim fena değil, fakat gelen haberler kötü, bizim işler maliyeye geçecekmiş! Şimdiden teşebbüs edip bir iki mebustan tavsiye filân uydurmalı. Bugüne bugün başmuharrirsin.. Şimdi iyilik etmezsen yarın ahrette mi hayrın dokunacak?.

— Olur Nesip, dedim çalışırım..

— Perşembeye kadar iki tane tavsiye muhakkak hazır bulursun.

— Ben Perşembe akşamı gelir senden alırım, atlayım deme..

Olur dedim, beraberce Babıliden indik.

.
Sinemadayım. Karşıdan ateş böceği gibi bir pırlıttı peyda oldu. Pırlıttı uzadı, ince uzun aydınlık mahrut karanlık içinde kısala uzana yanıma kadar yaklaştı. İki gölge, yamacımdaki iki koltuğa yanyana ilistiler. Hafif hafif konuştular ve konuştuklarını istemiye istemiye işittim. Erkek:

— Neye canım, şu loca ne iyi idi, neden istemedin. Kadın cevap vermiyor.

— Burası daha iyi diyor. Erkek tekrar söyleniyor.

— Ben biliyorum... Sen daha onbeş gün olmadı, burada bu locada onunla beraberdin. Onunla birlikte gittiğin yere benimle gitmek istemiyorsun. Hâlâ onu düşünüyorsun.

— Niye ısrar ediyorsunuz. Geçenden ne diye bahsediyorsunuz. Siz de kimbilir neler yaptınız.. Ben hiç bunlardan bahsediyor muyum?

Yanımdaki insanların sesleri bana yabancı gelmiyordu. Şöyle bir göz ucu ile baktım, bizimkiler, ta kendileri Sacitle Fahamet. Onları gördükten sonra konuşmaları daha iyi anladım. Sacit on beş gün önce arkadaki locada Fahameti Hikmetle birlikte görmüştü, şimdi onu hatırlıyor..

Fahamet'in aynı locaya oturmamasını bir mesele addediyordu. Doğrusu oğlana acıdım. Enikunu aşık gibi lâf ediyor. Siz herhangi bir kadını alsanız da bir sinemaya götürseniz.

Şurada oturmuş, burada durmuş diye düşünür müsünüz? Şüphesiz hayır! Aklınıza bir şey gelmez. Fakat hissinizle bağlandığınız birisi olursa iş değişir. Bambaşka bir adam olursunuz.

Alakâdar olduğunuz adamın bir bakışı sizi harap eder. Manasız ve kimseye bir şey söylemeyen bir

deri parçasının bir büzülüğü, bir açılışı sizi sinirlendirmeye yahut neşeden neşeye atmaya yeter.

Sevdiğiniz adamın eli niçin böyle durdu, bu ellerin duruşu benden uzak olmak için bir hazırlıktır. Niçin sevgilim bugün ayaklarını benim ayaklarımdan daha başka yerlere uzatıyor. Benim ayaklarım acaba onu seviyor mu? dersiniz.

Hatta onun yüzündeki makiyajın, dudaklarındaki rujun koyuluğunda, açıklığında size hitap eden şeyler vardır. Bazen koyu, kara dut gibi dudaklar size heybetle bakar, bazen kıpkırmızı dudaklar sizinle alay eder. Bazen kuyruklu bir sürme size gülümser.. Bazen yiyecek gibi bakar. Herşey, herşey size birşey söyler ve siz dünyayı sevilen, sevilmeyen şeyler diye ikiye bölersiniz. Hulâsa efendim, herşey bir şey içindir ve sizin gözleriniz ne dağ, ne deniz, ne dere, ne hava, ne su görür. Eğer sevdiseniz bunu duymuşsunuzdur. Sevmediseniz buna gülüp geçersiniz. Şekeri tatmayanlar da kendilerine şekerden bahsedencilere yalnız güldüler ve lezzetinin ne olduğunu anlayamadılar.

Benim Sacitte gördüğüm, hissettiğin şeyler, oğlanın adamakıllı âşık olup çileden çıkmasıdır. Aman efendim, o ne soruştu.. O ne titrek sesle lâf ediyti. O ne şüpheydi? Bunu bir âşık, hem derinden hissedenden insandan başkası bunu yapamaz. Sacit bütün sinema müddetince birşeyler kurdu ve içinden gelen şeyleri meydana döktü. Ara sıra:

— Tabii onu seversiniz..

Seviniz, sevdiklerimizin sevdiğini sevmek de bize saadettir diyordu, hele ara sıra.

— Şimdi onu da seviyorum, Çünkü siz onu seviyorsunuz. Bunları söyleyen Sacidin lâfları feragatli bir ahenk alıyor, boğazından sesler bir alev gibi dö-

külüyor, lâf söyleyişinden kelimelerin telâffuzundan boğazının kuruduğu anlaşılıyor, Sacidin bu uzun süren feragat nutku şüphenin tersine dönmüş ferağat halini almış bir şeklidir. Bu bir hotgâmlıktır. O bir çok şeylere evet diyor, senin sevdiğini seviyorum diyor ama hiç te bu lâfları tasdik etmiyor, karşısındakinin: “Yalnız seninim,, demesini bekliyordu.

Bazı güzel kadınlar vardır rasgelirsiniz:

— Ah nekadardır çirkinleştirdim, derler, yahut biraz yaşlanmış kadınlar:

“Ah saçlarım nekadardır ağardı diye size şikâyetle bulunurlar. Siz eğer saflık edip te güzel kadına evet dersanız derhal hanımda surat bir karış olur. Saçlarım ağardı diyene:

— Evet efendim diye cevap verdiniz mi, bütün ömrünüzce sürecek bir düşmanlık kazanmışsınızdır. Birisi sizden şu cevabı bekler:

— Hayır, hanımefendi, hayır, çok güzeldir.

Öteki:

— Hayır efendim hayır, hiç de değil, ben bir tane ak saç görmüyorum. Kendinize bühtan ediyorsunuz, diye cevap bekler, hattâ size başındaki ak saçlardan teller gösterse sizin:

— Hayır efendim, bu cins meselesi, fazla kolonya kullanmanın neticesidir.

Hem efendim, iki tel beyazlaşmış mesele mi? 18 yaşında kızların saçları da bu kadar ağarmıştır. Demenizi bekler. O, içindeki şüpheyi sizin inkârlarınızla öldürmek ister. Çünkü o kendini sever. Sacidin sözleri de bunlardan daha başka türlü değildi. O da şüpheleniyordu, o da kıskanıyordu. Kıskançlıktan, şüpheden kurtulmak için bin bir çare düşünüyordu, onun için Fahametın vereceği cevabı heyecanla beklikordu. Sacit istiyordu ki Fahamet;

— Hayır, senin sevgini kimse ile taksime razı değilim. Çünkü başka birisini sevmiyorum.

Fakat böyle demedi..

— Demek onu da benim kadar seviyorsunuz.. Siz çocuk gibisiniz.. Sacit :

— Verter de böyle severdi diye cevap verdi.

Bütün sinema müddetince Sacidin büyük bir buhran geçirdiğini arasıra vaziyet değiştirmesinden anlıyordum. Kâh sağa kâh sola yaslanıyordu. Ohlar gibi bitkin nefes alıyordu.

Sacit istediği cevabı alamıyordu. İçerledikçe içerledi. Fahamet Briget Helmi dikkatle heyecanla seyreydiyordu. Hatta hayrandı. Bu hayranlığı :

“— Hakikaten güzel oynuyor,, diye ballandıra ballandıra anlatıyordu.. Bu söz de Sacidi sinirlendirdi.

“— Evet dedi, sevmiyen kadın olduğu için bu şeytandan hoşlanıyorsunuz.

Sonra sustu. Fahamet Sacidin dediklerinden bir şeyler anlıyamadı ki...

“— Rolünü güzel yapıyor.. Diye cevap verdi..

Sacit :

— Evet şimdi anladım.. Hikmet de Brigit Helmi severdi, onun için seviyorsunuz.

Bu söz Fahamet'in kafasına dank dedi ve hafifçe gülümsedi :

— Demin dedi, sevdiğimin sevdiği herşeyi severim diyordunuz. Halbuki şimdi aksini yapıyorsunuz, size çocuk dersem yalan mı söylemiş olurum. Sacit cevap verdi.

— O başka şey canım..

Fahamet kadın sevki tabiisi ile lâf olsun diye ulu orta ileri sürdüğümüz mücerret lâfların müşahhaslaştığı zaman nasıl bizi iğrendirdiğini keşfetti. Düşünce

ile hisler arasındaki boşluğu bir hamlede meydana çıkardı. Sacit en zayıf tarafından yakalanmıştı.

Fahamet Sacide :

— Niye dedi bu kadar sinirleniyorsunuz ?

Hikmet hiç te böyle sinirli değildi.

Sinema bitti... Fahamet memnundu. Sacidin kendisi için, kendisini sevdiği için sinirlendiğini pek âlâ biliyordu.

Sacit te memnun oldu, yüzü birdenbire değişti. Fahamet'in neşesi ona da geçti.. Arada epi gürültü patırdı geçmesine rağmen ikisi de beni sevinçle karşıladılar. Fahamet :

— Siz de gelin dedi... Hep beraber bir otomobil gezintisi yapalım...

Sacit bana vadetmişti, Bebe e kadar gideceğiz.

Sacit de hayır diyemezdi. Fahamet'in beni davet etmesi hiç te boşuna değildi. Bana biraz şatafat yapmak, biraz Sacide nazlanmak istediğinde şüphem yoktu. Sonra o beni davet ederken, muhakkak bir eye ehemmiyet veriyordu : Hikmeti düşünüyordu.. Neden demeyiniz çünkü benim olanı biteni gidip Hikmete :

— Bugün seninkini gördüm, yanında aşığı vardı, diyece imi kestiriyordu. Otomobile atladık, Fahamet sağda.. Sacit solda, ben de ortada tozu dumana katarak ilerledik.

Sacit bana iltifat ediyor, eski günlerden, mektep hatıralarından bahsediyor. Fakat benden pek te hoşlanmıyordu. Hoşlanmadığını ne sözle söyledi, ne de bunu anlatmak isteyen bir harekette bulundu. Yalnız eski mektep arkadaşımın gözlerinin kapaklarının kabarcığında hafif bir teessür vardı.

Mamafi belki kendisi de habersizdi. Kunduralarının

paspasa bir basışı ve baldırlarının dimdik duruşu canı sıkılan bir adamı hatırlatıyordu.

Biz tam akıntı burnunu dönerken önmüze bir otomobil çıktı. Bu otomobil bizim şöförü değil Sacidi Fahameti Sapsarı etti. Karşılaştığımız otomobilde Mis Molli ile Hikmet yanyana oturmuşlardı. Mis direksiyonu idare ediyor. Hikmet bir şeyler anlatıyordu. İkisi de spor kıyafetinde idi. Mis Mollinin gri ve büyük eldivenleri ta uzaklardan göze çarpıyordu.

Ben selâm verdim. Hikmet kasketini çıkardı. Mis Molli başını salladı.. Ben selâm verirken yanımdakilerin sözlerini işitiyordum :

— Kokmuşlar ! Fahametle Sacit bu sözü aynı zamanda söylediler, sonra bu lâf biter bitmez Sacit sol böğrümü dürttü :

— Erkek te ne erkek ya !

Fahamet sağ böğrümü dürttü :

— Kadın da ne kadın ya insan yanına almya sıkılır vallahi !

Sacide evet efendim, Fahamete sepet efendim derken... Beyoğluna düşmüşüz. Artık yaya yürüyoruz.

(Foto Franse) ın önünde üçümüz de Vitrinleri seyrederiyoruz.

Beyoğlunda fotoğrafçı vitrinleri size devirleri merhale merhale yaşatır. Vayimbergin vitrini gündelik bir gazetenin ilk sahifesi gibidir.

Vitrinde büyük ve heybetli bir fotoğrafın etrafında daha küçük, daha küçülen cins cins insan resimleri dizilmişti.

Meşhur askerler, meşhur bankacılar, meşhur kahramanlar, meşhur meb'uslar.

Omuz omuza bir muayyedeye gider gibi bir hal..

yalnız bu vitrinlere bakarak hiç gazete okumadan ola-

nı biteni bilen adamlar tanırım. Meselâ bir vekilin istifa ettiğini gayet kolaylıkla anlıyabilirsiniz, çünkü derhâl resmi vitrinden kaldırılır... Kimlerin (ministiriabl) olduğunu gene bu camekânlardan anlarsınız.

Futbolda hangi kulüp hangisini yenmiş, bu hafta hangi seyyahlar gelmiş..

Fransız tiyatrosu hangi artistleri tutmuş bir bakışta anlarsınız... Edebiyat piyasasının ne halde olduğunu fotoğrafçı camekânına bir bakınca öğrenirsiniz. Değişmiyen yalnız Hâmittir. O, tek gözlükle caddeleri boyuna süzer durur.

Onun resminin yanında hergün inip çıkan resimler vardır.. Bunların kimi avuç içi kadar küçük, kimi çarşaf kadar geniştir. Burada bazan bir hafta, bazan bir gün baş gösterip yerini bir başkasına terkeden şairler, romancılar, hikâyeciler de vardır. Kim itibarda ise onun resmi daha çok güneş görür. Edebiyat borsasını böylece takip edebilirsiniz. Fahamet vitrinin biraz sol gerisine sıkışmış bir resme daldı kaldı. Bu resim Mis Mollinin meşhur adamlar arasında ince uzun ağızlığı ve tek gözlüğü ile sigarasını yakıp sefasını sürdüğünün resmi idi.

Fahamet burada da karşısına çıkan kadına kızdı. Çünkü Mis Mollenin resmin yanı başında Hikmetin resmi asılmıştı.

Bu onu çıldırttı.

Sacide :

— Haspalar, dedi, burada da beraber...

Sacit :

— Allah afiyet versin demiye vakit kalmadı.

Fahamet :

— Ben de, dedi, ne zamandanberi resmimi çıkartmak istiyorum. Sonra yüzüne baktı. Bu bakışta birçok saffet vardı. Nasıl çocuklar arzu ettikleri, canlarının istediği

şeylerin karşısına geçip dik dik bakarlarsa ve nasıl gözleri içlerinin çektiği şeylerin üstünde asılı kalırsa Fahamet'in de gözleri öylece bir vitrine bir Sacide bakıyordu.

Sacit :

— Girelim hadi.. diye yürümeğe başladı.. Girdik..

Mavi, gümüşümsü keskin aydınlıklar altında Fahamet duvardan duvara atılır gibi dolaşıyordu. Çünkü burada duvarlarda Mis Mollinin en aşağı on pozda alınmış resmi vardı. İnce uzun sırim gibi fotoğrafçı Fahamet'in bu alâkasını görüce :

— Hanımefendi çok güzel kadın ; resimde poz almak buna vergidir. Hem İngiliz, hem artist, hem poz almasını bilir.. Anlatmağa devam etti :

— Bakınız ne güzel; ağızlığı ne ustalıkla tutuyor.

Mis Mollin bir başka resmini gösterdi.

— Kollarla bacakları bu kadar güzel şekilde muvazenelendirmek pek mümkün değildir.

Bir başka resim gösterdi :

— Bakınız ne kadar sihirli.

Sonra ilâve etti :

— Amatörler için bu kadın biçilmiş kaftan.. Efendim bakınız şu poz bulunur şey mi ?

Fahamet aynanın karşısına geçti, saçlarını düzeltti. Dikkat ettim başını Mis Mollininkine benzetmek istiyordu. Kollarını onun gibi açtı, başını onun gibi çevirdi, gözlerini onun gibi süzdü. Sonra çat... Resim alındı. Atelyeden çıkmağa hazırlanıyoruz. Fahamet Mis Mollinin yarı çıplak kolları ve bacakları gerili resmi önünde durdu ayakları bir türlü ileri gitmiyordu.

Aynanın önünde parçalanırcasına soyunuyordu. Manto bir koltuğun üstünde utanmış gibi başını büktü

Kombinezon bir köşeye fırladı. Çoraplar iskemlenin kenarından sırttı.

Kadın cıvılcıplaktı. Ulu orta meydana çıkmak istemiyordu; bunda da Mis Molliye benzemek istiyordu. Fotoğrafçı Fahamet'in duruşundan birşeyler anladı, yarım arşın kadar altın sarısı bir kumaş parçası getirdi.

— Mis Molli de bu resimdeki pozu alırken bu kumaşı beline sardı.. diye söylendi ve Objektifin başına geçti.

Fahamet objektifin önüne geldiği zaman hakikaten cicileşmiş, hakikaten emsalsiz bir şey olmuştu.

Objektifin önünde tıpkı Mis Molli gibi durdu. Onun gibi baktı. Sonra aklına birşey gelmiş gibi:

— Ah dedi, tek gözlükde nekadar güzel şey..

Aradık, taradık, fakat bir monokl değil, bir camı bile bulamadık...

Resim böyle çekildi. Ben gidiyoruz zannettim. Şöyle ilerledim.. Sacit de yürüdü. Fakamet:

— Sacit dedi, bir tane de sen çektir..

Bu sefer objektifin karşısına Sacit geçti.. Fahamet ona istediği pozu veriyordu..

— Canım şöyle dur..

— Kolunu biraz sağa çek...

— Ha şöyle... gözlerini bana dik..

— Olmadı.. O ne tuhaf duruş o..

Sacidin içine gene o müthiş şüphe düştü. Gözlelerinden belli idi ki:

Bu kadın beni Hikmete benzetmek istiyor. Birdenbire:

— Benim dedi aldığım poz daha iyi. Senin sevdiğin pozu başkaları vaktile almış.

— Hayır benim dediğim olacak... Benim istediğim pozu alacaksın.

Sacit, Fahamet'in istediği pozu aldı ve resim çekildi..

Sacit bize doğru yürürken Fahamet bana :

— Siz dedi, gazetecisiniz? Söyleyiniz de, benim resmi de Sacit'in resmini de yan yana Mollinin ve Hikmetinkilerin yerine assın.

— Peki dedim, derhal söylerim. Sonra Fahamet yavaşça kulağıma fısıldadı :

"Sacit beni çok seviyor.. Ama bilmezsiniz ne kadar öpüyor. Hikmet görsün!.

Siz tabii bunları ona anlatırsınız.. O görsün gününü, bakalım hangimiz pişman olacağız.

Fahamet bana bu sözleri söylerken kendisine öyle bir çeki düzen veriyordu ki, onu görenler artık Hikmetle alâkadar değilmiş zannededi. Halbuki böyle bir hüküm veren aldanır. Fahamet böyle sözler söylemesine rağmen bir saniye olsun Hikmeti ve Molliyi aklından çıkarmıyordu. Molliye kızıyordu ve bu kızgınlığını saklamağa lüzum görmüyordu. Onu açıkça söylüyordu. Halbuki Mis Molliye hiddeti, Hikmete olan alâkadan doğmuştu, Molliye kızmak için Hikmetle alâkadar olmaktan başka bir sebep yoktu. Böyle olduğu halde hikmeti sevmiyorum diyordu. Bu manasız bir şeydi. Fakat bu kadına bunu anlatmak.

— Hanım sen Mis Molliye kızıyorsan Hikmeti sevmiyorum demenin bu dakikada imkânı yoktur.

— Her halde o pişman olacak dedim..

— Sakın, buna imkân var mı der gibi gözleri açıldı.

Dışarı çıktık... Ben ayrıldım onlar bir otomobile atladılar otomobil taksime doğru yollandı.

*
**

Telefon çaldı :

— Allo..

— Allo Ben Madam Neri...

Rica ederim Sacit Beyi gördünüz mü ?

— Dört gün evvel gördüm..

Kadın heyecanla pofurdayarak sordu :

— Nerede ?,

— Otomobille Taksime doğru gidiyordu.

Kadın biraz daha heyecanla sordu..

— Rica ederim yalnız mı idi ?

Biraz üzmek istedim.

— Efendim dedim pek merak ediyorsunuz. Bir şey mi var ? Ben gördüğüm zaman yalnız değildi.

— Dört gündür görmedim de onun için...

— Ya vah vah ! Şaşkolozun biraz yüreğini cızlatmak istedim.

— Çapkın yaramazlığa gitmiştir..

— Yanındaki kadın mı idi ?

— Evet.. Zannederim..!

Delikanlı kusuruna bakılmaz !

— Yok onun için bir şey demiyorum.. Şirketin işleri yüzüstüne kaldı.

Bize tercümeleri yapacaktı.

— Merak etmeyiniz nerede ise çıkar, gelir !

— Rica ederim görürseniz bize uğrasın... Telefon-
dan gelen son cümleler ne derin bir iştiafın ifadesi idi !

Şahlanan bir et külçesinin terli, kokulu manzarası gözlerimden bir hayal gibi geçti.

Sacidi hangi maksatla aradığını siz de benim kadar bilirsiniz mamafih Neri nasıl etinin ve derisinin üstüne bir nevi meşrutiyet damgası vurduysa ben de ciddiyetle telefonu kapadım ve kahkahayı bastım...

Ertesi gün Fahametle Sacit tekrar bana uğradılar. Maksatları resim meselesini halletmektir.

Sacidi bir kenara çektim :

— Seninki, dedim harıl harıl seni arıyordu.

— Kim ? diye durakladı.

— Madam Neri dedim !

— Monşer, dedi.. İyi hoş ama bu kadın benim için iş sahasında enteresan. Şirkete memur olarak girmemi rica etti.

Ben de kabul ettim. Ayda 250 lira maaş vereyim, dedi ben de kabul ettim... Beni arayıp da ne yapacak; gerçi bir aylıkta avans verdi amma işim olduğu zaman gider çalışırım. Bugünlerde iş de pek yok. Monşer ben memur oldumsa artık evlâtlık sayılmam-ya...

Monşer işimde gayet mutaassıp bir dürüstlük gösteririm.

Neri de bana iş teklif ederken « Sizi, dedi, dürüst bir adam olarak tavsiye ettiler onun için sizinle arkadaşlık edeceğiz. » Bu lafı söyleyen adamöyle enti püften bir adam değil bugüne bugün adamakıllı bir mühendis, bir büyük firmanın röprezantanı. Ben hiç bozmadan dinledim, yalnız Sacide :

— Neriye seni kim tavsiye etmiş dedim, hiç hatırlamıyor, ve daha birkaç gün evvel birlikte geçen vakaları düşünmiye lüzum görmeden uluorta atıldı.

— Kim olacak monşer hani geçen akşam burada benimle birlikte oturan birisi vardı... (Böbürlenerek) canım hani o...

İşte o tavsiye etti...

Dilimin ucuna kadar geldi, dilimin ucuna neler gelmedi. Fakat ya sabur dedim. Sustum.

Madam Neri için şehadetnamenin, vesikanın, iktidarın, bilginin ne ehemmiyeti vardı.

Böyle olduğu halde o bugün pek acayipçe konuşuyordu. Gerçi bu lâfların bir kısmı palavra idi. Bana kendisini iş adamı gibi göstermek istiyordu.

Benim yanımda palavra yapmak içine geldiği gibi Fahamete de atmak, tutmak dürüst bir adam gibi gözükmek istiyordu.

Doğrusu Sacidin gözünü kırpmadan bir araba yalan söylemesine parmak ısırdım.

Daha birkaç gün önce gözlerimin önünde geçen i leri nasıl değiştirdi. Nasıl alt üst etti, hem bana karşı ! ya el leme neler yapmaz ?

Hepsini anlıyorum, hepsini izah mümkün. Bir ak am barda gördüğü nüfuzlu adamdan bahsetmesini tabii buluyorum. Çünkü önlerine ne gelirse ikbal ve refah yolunda kendileri için çekilmiş bir güzel midilli farzederler. Kiminin parasına, kiminin   hretine, kiminin zek sına eğer vurur ve rahat rahat yol almıya ba larlar. Sacitte bunlardan biri idi. Sacidin konuştuğu adam da Sacide bir zevk ve sefa hazine-darına iltifat eder gibi ediyordu. Zengin ve nüfuzlu adam Sacidi zevki için istismar ediyor. Sacit de onun dostu olduğunu ileri sürerek nüfuzlu adamların adamı rolünde gözükmek istiyordu.

Hele bana karşı bu rolü oynaması sebebini daha iyi tahlil ediyorum. Bunun sebebi benim bir gün kendisini Neriye ta ı tırmı  olduğumu ileri sürmek ihtimali idi. O bu ihtimali düşündükçe çok iyi anlıyordum ki bana karşı kendisini kuvvetli göstermek istiyordu. kendisini memur namı altında kapatmı tı. d  er. Telefonla aranan Sacit işte bu halde idi.

Onun içini gücünü yüzüstü bırakması öyle zanne-
diyorum ki basit bir ihmalden ibaret değildir. Çok kuvvetle tahmin ediyorum ki Sacit günlerden beri kendikendiyle kavgalıdır.

Helecan göstermemek istemesine ragmen içi rahat değildi. M tereddit bir hali vardı; bu tereddüt Madam

Neri ile Fahamet arasında bir tercih noktası bulamaktan ileri geliyordu.

Fahamet bir an için bir his ve heyecan membaı, Neri bir hayat ve geçim kapısı idi. Bir tarafta kalp, bir tarafta ihtiyaçlar vardı. Muhakkak içinden:

— Acuzenin anasını satıvereyim. Kâh:

— Onun da ötekini de idare etmek imkânını bulmalıyım diyordu.

Bu tereddüdü:

— Gideyim, ben şu kadını bir göreyim bakayım gizlenmiş sözüyle yeni bir istikamet aldı. Sacit Madam Neriye görmek için yanımdan ayrıldı.

*
* *

Birgün onları Mülattyenin üst katında bir kenara gizlenmiş gördüm. Herkesten saklanmak istiyorlardı, masanın etrafında tavşan gibi büzülmüşlerdi.

Bu büzülme, bu kuytu köşeye çekilme bir ürperişe ne kadar benziyordu.

Masanın üstüne uzanan kollar yüzler için bir siper vazifesini görmek istiyor. Fahamet Sacide böbürlenir gibi bakıyordu. Birisinin çekingenliği ötekinin dik ve pervasız duruşu dedikoducu, geveze bir vaziyetti doğrusu.

Sacidin hali gerçekten kötü idi. Kimbilir şaşkaloz karıdan ne zılgıtlar yemişti.

“ — Bir daha onunla birlikte gezmiyeceğim diye ne yeminler ne vaitlerde bulunmamıştır.

Sacit bir köşede sınıyor öte tarafta Fahamet ona hızlı hızlı bir şeyler söylüyordu. Ben de yanlarına yaklaştım. Benden çekinecek bir şey yoktu.

Fahamet bana:

— Siz, dedi, hakem olunuz. Ben Sacide bir otomobil alalım diyorum. Bir türlü evet demiyor.

Sacit birdenbire benim işin içine karışmamdan hoşlanmadı. Eski mektep arkadaşımın asılızadeligi tuttu.

— Param yok, diyemedi.

— Canım sana söyledim ya dedi. Amerikalı dostum bana yeni markalardan bir tanesini ucuzca verecek..

Fahamet:

— Bu da l f.. (Tekrar bana döndü) beni aldatıyor.

Amerikalı dost (Nevyorktan) gelecek.. Bize otomobil satacak.. birşey değil ya topu topu bir otomobil..

Bunları söylerken Fahamet tüyünü kıpırdatmıyor. Bir bardak su ister gibi gayet tabii bir tavırla:

— A canım, diyordu, istediğim de bir şey mi, topu topu bir otomobil.

Sacit onu kurnazlıkla atlatmak istiyor fakat o, sırnaşık a sırnaşıyor..

— Senin diyor, birçok dostların var, meb'usları tanıyorsun. Geçen akşamki adama sen bir çift söz söylesen yarın otomobil evimizin önündedir. Sacit:

— Peki, peki diye bu konuşmaya son verdi. Aklına birşey gelmiş gibi direndi, yerinden oynadı:

— Ben, dedi, gideyim şimdi. Onu göreyim.. Belki dediğin olur..

Sacit kalktı.. Sokağa yalnız çıkacağını zannedi-yordu.

Sokakta Nerinin kendisini Fahametle birlikte g r-mesini istemiyordu. Sacit ayağa kalkarken Fahamet sordu:

— Sen nereye gideceksin?

— Taksime kadar çıkacağım.

— Peki ben de seninle beraber çıkayım. Hem fo-toğraf ya uğrayalım.

Sacit bu teklife hayır diyemedi. Üçümüz fotoğrafçıya doğru ilerledik.. Fahamet dörtgözle vitrini süzüyordu.

Birkaç gün içinde vitrin bir hayli değişmişti. Fahamet kendisini de vitrinde gördü. Fahamet'in büyük ve tıpkı tıpkısına Mollininkine benzeyen fotoğrafı Hikmet'in soluna asılmıştı. Hikmet'in yanında Mollinin resmi vardı. Hikmet iki kadın arasında sıkışmıştı.]

Fahamet Sacide :

— Hani seninki nerede diye süzgün süzgün baktı.. Bu söze ve bahse Sacid şiddetle cevap verdi :

— Ne bileyim fotoğrafçıya sor ! Fotoğrafçı ellerini uğuşturarak :

— Hanımefendimiz meşhur erkeklerin resimlerini vitrine koyuyoruz dedi. Bu söz Sacidin içine bir kurşun gibi işledi, suratı birden bire karıştı. İçinde ne müthiş boralar geçti ? Fahamet bir gözünün ucu ile Hikmet'in resmini süzerek dudak büktü :

— Ne yapalım dedi, öyle olsun.

Sacit çalımla cüzdanını çıkardı.

*
* *

Sacit elinde paketlerle ilerliyor. Ne Sacit bir kelime söylüyor, ne de Fahamet. Belli ki ikisi de hiddetli, ikisi de için için köpürüyordu.

Ben hiç bir şey olmamış gibi ikisine de bambaşka bir mevzu açmıştım.. Neye yarar ki benim lâfım ağızda kaldı.

Bir otomobil durdu.. Ve pencereden bir kadın seslendi.

— Sacit Bey. Sacit Bey. Daha bu sesi işidince Sacidin yüzü pancar gibi, kıpkırmızı olmuştu.

Bu seslenen kadın, Neri idi. Sacit korktuğuna uğramıştı. Cürmü meşhut halinde yakayı ele vermişti.

Madam Neri yarı hiddetle, yarı kırgın, yarı ateşi söndürülmemiş bir dişi harsaratile söyleniyor.

— Ne alemdesin? gözükmüyorsunuz.

Sacit ezile büzüle cevap verdi.

— Çalışıyorum.. Tercümelerle meşgulüm.

Neri başını sallıyarak :

— Siz, dedi.. Siz.. Hiç evde oturur musunuz.. İnanmam..

— Öyle madam.. Ciddî söylüyorum ciddî olmya mecburum. Ne yapalım efendim.. İşte öyle.. Madam Neri otomobilin kapısını açtı, ona yaklaşır gibi oldu.

“— Hele..Hele söyle acanım.. Bizim şirket memurlarını düşünür, Muhasebeci size avans vermiyor mu? Sacit sıkılarak :

— Aldım da bitti bile..

— Hay çapkın hay.. Demek.. Lâf buraya gelince Fahamet seslendi :

— Sacit daha çok kalacak mısın.. Sacit galiba bu sözü işitmedi. Çünkü madam Nerinin fazla iltifatı onu ümitlendirdi.

Ona cevap hazırlamakla meşguldu. Fahamet Sacidin aldırış etmemesine fena halde sinirlendi. Ve bir saniye bile beklemeğe lüzum görmeden yürüdü.

Madam Neri lâfına devam etti :

— Para meselesi ha !

— Evet efendim !

Neri lâfını değiştirdi :

— Bugün yeni bir inci almıştım.. Ama beğenmedim.

Buna canım sıkıldı. Neri çantasını açtı birşeyler gösterdi.. Sacit baktı.. Baktı :

— Çok güzel.. Çok güzel madam diyor, Neri, Sacit iyi ve güzel dedikçe.

- Hayır çok fena., Bana hiç yaraşmıyor..
- Yaraşır madam.
- Pek mi beğendin?.
- Tabii..
- Öyle ise gel otomobile de göğsüme takayım..

Sacit etrafına baktığı zaman ben "Fahamet kızdı gitti," diye işaretle anlattım.

Sacit otomobile girdi. Otomobil yürüdü. Lâmba söndü.

* * *

Ertesi gün sacit öğleden sonra Nerinin apartımından çıktı. Sacit altında bir otomobil öteye beriye dolaşıyordu. Fahameti bulmak için can atıyordu. Bir gecelik ayrılık ve kendini para ile satın alan kadının yanında geçen gece ona Fahameti daha çok sevdirdi. İhtiyar kadın tarafından satın alınan erkek te yeni ve incilmez bir his vardı. Bu his heşeyden daha kuvvetli idi. Hele bugün sevdiği kadın için masraf etmek, varını yoğunu sarfetmek istiyordu. Son meteliğine kadar eline geçeni sevdiğine sarfetmek ne tatlı ve erişilmez saadetti. Bu saadete ne zamandanberi susamıştı... Madam Nerinin tahakkukune bu en tabii aksülamel idi. Topallar nasıl dürüst yürüyormuş gibi görünmek isterlerse, zekâsızlar zeki insan gibi görünmek isterlerse Sacitte eksik tarafının acısını duyuyordu. Nihayet dolaşa dolasa Fahamet'in evinin önünde durdu.

Kapıyı çaldığı zaman yüreğim hop hop ediyordu. Düşündüğüm gibi çıktı Fahamet Sacidin yüzündeki manayı anladı, onun sevincini hissetti. Fakat kızmış gibi görünmek, hiddetli karşılamak lâzımdır diye düşünüyordu asık bir suratla karşıladı:

“— Hâlâ taksiye binmeye utanmıyor musun diye çıkıştı...

Sacit:

“— Şimdi, dedi, vallahi seninle birlikte gideceğiz istediğin otomobili alacağız.

Bir an içinde Fahametın yüzü güldü. Fakat anide yüzüne gene bir nemrut maskesi taktı:

“— İyi ama ben bu pis otomobille şuradan şuraya adım atamam. Evvelâ git bu pis otomobili değiştir. O zamana kadar ben de giyineyim.

Bunun üzerine Sacit yeni ve daha lüks bir otomobil bulmak için evin önünden ayrıldı.

Sacidin bu mahalleye otomobille gelişi bir mes'ele olmuştu. Korna sesini duyanlar pencerelele üşüşmüşler, çocuklar kapılardan sokaklara fırlamışlardı. Bu basık tavanlı, cumbaları kapı önünde yetişen asma dalına dayanarak ayakta durabilen iri boylu yampırı evler arasında otomobil bir acaip hayvan gibi görünüyordu. Bu yollara şoför ilk defa giriyor. Kaplamaları, çürüyerek lime lime dökülen evler ilk defa gördükleri bu mahlûku açlıktan kaburga kemikleri biri birine geçmiş zayıf, kurada hayvanlar gibi sıvasız bağdadilerini göstererek ve sırtarak seyreliyorlardı. Fahametın otomobille evden çağırılması mahallede dedikodu yaptı.

“— Acaba neye geldi bu otomobil, diye herkes bir haylı şeyler düşündü.

Kimi:

“— Ya Naciye Hanıma, ya Şerif Efendiye tayyare piyankosunun en büyük ikramiyesi isabet etti dedi.

Kimi:

“— Fahametın annesi Naciye Hanımın oğlu polis Mehmet efendi komiser muavini oldu diye düşündü.

Kimi:

“— Fahametın kardeşı Akif ya birini öldürdü ya birini soydu, alelacele eve otomobille geliyor. Dediler.

Kimi :

“— Zavallı Şerif Efendi acaba bir kazaya mı uğradı, çıldırdı da timarhaneye mi götürüyorlar dedi.

Hep fena fena ihtimalleri düşündüler.

Fehamet giyinip te Sacit getirdiği yeni otomobile binince bütün mahalle yeni, bir haber aldı :

“— Gelen yakında Fahametle nişanlanacak imiş...

Bu ihtimalden şüphe eden delikanlılar yaşlı adamlar çıkıştılar :

“— Şerif efendi öyle şey kabul etmez. O haram zade değildir. Mehmet Efendi bugüne bugün polis. Akife gelince o hırsız, dolandırıcı filândır ama namuslu babayığit bir delikanlıdır.

Çektimi kamayı değil kendi evinde, mahallede bile kimseye fenalık ettirmez. Gördüğümüz adam bir paşa zade imiş bu hafta nişan oluyormuş. Dediler.

Sacitle Fahamet otomobille giderken gene mahale halkı camlara üşüştü, Fahametın annesi kafesin ardından, Akif ağabeyisi yukarı ki açık pencereden, polis ağabeyisi bir eli meçinde vekarlı vekarlı kapının önünden otomobilin gidişini seyretti.

Nizamla, serseriliği, toklukla açlığın tam sınırı üstünde bulunan bu küçük ailenin kızı bu yokuşu tırmanırken, serserilikle nizamın ileri karakol hattını teşkil eden iki kardeş aşağıdan yukarı yukarıdan aşağı birbirine bakıp derin derin iç çektiler.

Madam Nerinin tavsiyesi onların derhal bir otomobil sahibi olmalarını temin etti. Fahamet artık çok ama

Çok hoşnuttu. Fakat her nedense Sacit ona yakınlık duydukça o inadına aksini yapıyordu. Sacide nedense ters ters cevap veriyordu.

Muhakkak Fahamette acaip bir izzeti nefis hissi vardı. Sacit ona ruhunu, kesesini, zek sını verdikçe o için bir minnet duyuyordu. Fakat bu minnet bir günah gibi bir kabahat gibi içinde gizlemek istiyordu.        bu ba dadi kaburgaları sırtan evlerin insanları yüksel-miye başladılar mı iyilikde vezul m yapmakta dünyanın en meşhur zalimleri merih gibi geri kalır        ikbal yolu için saklanan hırsı susmaz, k     burjuva budur, k     burjuva mütemadiyen samanlıkta yatıp h nk r rüyası gören mahl ktur. Onun için kaldırım üstünde yalınayak dolaşırken dostlarına zeplinde ziyafet vermeyi düşünür.

Bu  yle bir h lyadır ki düşünüle düşünüle katılaş-mış ve mukadder bir hakikat halini almıştır. Bu hülya içinde yaşıyan bir kadın veya erkeği otomobile bindiriniz, ayaklarına bakmadan :

“— Bu da birşey mi? der..  şte Fahamet de böyle idi. Hanımefendiliği, zenginliği, refahın kendisi için mukadder bir akibet addediyor ve bütün dünya insanlarını kendisinin refahına çalışmaya memur birer mahlûk tanıyordu. Fahamet Sacidi de böyle görüyor. Onun da bu iş için halkolunmuş bir insan olduğuna inanıyordu.

Bunun için Sacit Fahamete.

“— Al bak ne güzel diye uzattığı inci dizisini dudak bükerek karşladı.

“— Bunlar dedi boyna takılmaz ki.. Fahamet bu sözleri söylerken pek samimî idi.

 nci dizisini eline aldığı zaman gözleri hayalinde parlıyan elmasların parıltısı ile kamaşmıştı. Elindeki kıymetli ve çok pahalı inciler ona birer katır bocuğu gibi geldi.

“— Bunları ben takmam, dedi fakat çantasına yerleştirdi. İnci dizisini çantaya yerleştirirş o şekilde idi ki, bilmiyenler görseler Fahameti bir hayır cemi-yetinin makbuzunu çantasına yerleştiriyor zannederlerdi. O kadar lâkayt ve o kadar manasız bir şeyi alıyormuş gibi idi.

Fahamet artık beyaz plakalı hususî otomobilden inmiyor..

Hikmetin, Mis Mollisini görebileceği yerlerde dolaşıyorlardı. Onlar için bu otomobil faslı yeni bir terbiye zemini oldu. Yeni alışkanlıklar elde etmeğe başladılar.

Bir inceldiler, bir inceldiler ki ne siz sorun, ne de ben söyleyeyim.

Fahamet herşeyde alafrangalaştıkça alafranglaşı-yordu. Sinemalarda artık artistlerin güzelliğine çirkinliğine değil, kibarların otomobillerine nasıl binip nasıl otürduklarına, nasıl indiklerine dikkat ediyordu. önce şoförlük öğrenmek için çalıştı. Onu bir türlü beceremedi, ikinci günü bir adamın koluna çarptı. Bu kaza onu epeyi korkuttu. Bugünden sonra o gene şoför eldivenleri elinde spor kıyafetile gözüktü ve direksiyondan hiç ayrılmadı, fakat gerçekte otomobili idare eden, muavin yerinde oturan şofördü. Sonra Bayım neler de neler öğrenmemişti... Yalnız birşey öğrenmedi :

Geceleri otomobille gezerken içerdeki lâmbaları söndürmek.. buna asla tahammül edemiyordu. İnsanların önünden sessiz ve silik bir halde geçmek onun için ölümle beraberdi.

Onu son gördüğüm zaman bana :

— Bu şoförden memnun değilim; kibar bir Rus şoför tutmak istiyorum dedi. Sonra ilâve etti :

— Bu otomobilin dedi, kornası herkesinki gibi ses veriyor bunu da bir değiştirsem..

.

Bay Neri at yarışlarında Sacidi bir kenara çekti:

— Madam size darılıyor, Sacit Bey bizim çaylara gelmiyor diyor; siz şirketimizin ve ailemizin itimadını kazanmış, hüsnü teveccühünü elde etmiş bir memurumuzsunuz. Bizi yabancı memlekette yalnız bırakmayınız.

Sacit ezildi, büzüldü..

— Rahatsız ederim efendim diye cevap verdi..

Sacit Fahametle beraber at yarışından dönerken bitkin bir halde idi.

Madamın çayına gitmek pek te hoşuna giden bir şey değildi. Ama ne yapabilirdi. İstemiye istemiye:

— Ne yapalım.. Başa gelmiş çekilecek diye karar verdi.

Sacit çay akşamı Neriye daha şirin göründü. Madam boyuna onunla dansetti. Ve çaydan sonra Sacidi salıvermedi, yemeği beraber yediler. Madam Neri bu gece tuhaf bir teklifte bulundu.

— Sacit Bey dedi, siz niçin bizim apartmana taşınmıyorsunuz.

Bizim Mösyö de sizi evlât gibi seviyor, bu fikrimi ona da söyledim.

— Peki, dedi... Yarından tezi yok valizlerinizi alınız.. Bizim altımızdaki kat boşalıyor, derhal taşınırsınız.

Sacit bu teklif karşısında affalladı:

— Fakat, madam, dedi, benim için bu imkânsızdır. Bir koskocaman dairenin kirası bizim gibi küçük memurların harcı değildir.

Madam gözlerini süze süze :

— Canım dedi, hepsi halledilebilir, kolay...

Bu son söz Sacidin sırtına kaynar su dökülmüş gibi tesir etti.

Derhal gözünün önünden Neri ve Fahamet gece kıyafetile geçtiler. Nerinin apartmanına taşınacak olursa artık Fahamete elveda demekten başka çare yoktu.

Onun için Sacit ısrarda devam etti.

Neri de Sacidi kandırmakta. Sacit o akşamı Nerinin apartmanında geçirdi.

Fakat bu gece kadar hiçbir feci gece hatırlamıyordu. O gece sabaha kadar yıvışık, ıslak bir bataklık halinde açıldı. Kadın korkunç ve insan sıkan nemli bir mezar gibi idi.

Neri bu akşam bir çukurdan başka birşey değildi.

Öğürerek sabahı etti.

Yorgun argın Fahameti buldu.

Bir türlü unutamıyordu. Bu pis gecenin ıslak ve yıvışık kokusu halâ burnunda tütüyor, ve bu kokuyu duydukça midesi lodoslu bir günün denizi gibi yalpalanıyordu.

Sacidin bitkin ve yorgun hali Fahameti çileden çıkardı :

Ağzına geleni söyledi.

— Eline diyordu biraz para geçti diye artık sürtüklüğe başladın. Bu ne rezalet, bu ne hal, vücudunda hal kalmamış. Ben seninle nasıl yaşarım efendim bir otomobil aldım diye artık geceleri de gelmez oldun. Git efendim, git...

Halbuki Sacit Fahamete birşeyler temin etmişse sevdiği için bu zahmetlere katlanmış, bir gece onun refahı için bir beden zıندانına girmişti. Ama siz gelin de bunu Fahamete anlatın. Fahamet o gün

akşama kadar sacide takaza etti ve kapıdan dışarı bırakmadı.

O gün de böyle geçti.

Neri Sacidi bekledi; bekledi. Fakat Sacitten hiç bir haber çıkmadı.

İhtiyar kadın ilk defa parasının kuvvetsizliğini anladı. Bu anlayış onun için bir gecenin uykusuna mal oldu. Doluya koydu almadı, boşa koydu dolmadı.

Kâh :

— Bu herifi şirketten çıkartırım gününü görsün dedi. Yatağa yattığı zaman vücudunda bir akşam evvelki ateşi duyunca yavaş yavaş kararından caydı. Mamafih ona kızmakta devam ediyordu.

— Bir davet ediyor, sonra da çapkın yan çiziyor.

Yatağında bir hayli yuvarlandıktan sonra yastıkları delikanlı kokusu duymuş gibi kokladı gerindi, gerinirken aklına yeni birşey geldi.

— Ya oğlan hasta filân olduysa... kalktı kocasını uyandırdı. Sacidin bugün buraya uğrayıp oğramadığını sordu.

Kocası :

— Hayır, bugün görmedim diye cevap verdi. Ve karısına :

— Niçin sordun bile demeden tekrar gözlerini kapadı horlamaya devam etti. Kocası da göremeyince meselenin şekli değişiyordu.

— Hasta, muhakkak hasta diye hüküm verdi. Fakat beyninin içinde bir kurt mütemadiyen kıpırdanıyordu.

— Hasta da olsa nezaket icabı bir telefon falan etmeli idi. Nezaketsiz herif.. diye hiddetini yenemedi.

Sabaha karşı dahiyane bir fikir yakaladı:

— Hah dedi, bundan sonra kapana girdi dedi...

Büroyü Ankaraya naklederim.

Sacidi de alırım maaşına yüz lira zam yaptım mı iş oldu bitti demektir diye düşündü. Bu düşünce onu rahatlatırdı. Ertesi gün öğleye kadar fosur fosur uyudu.

Fahamet ertesi gün de Sacidi yalnız bırakmadı.

Üçüncü gün Sacit büroya gittiği zaman masanın üstünde şu mektubu buldu :

“Efendim,

Şirketimiz daha geniş bir faaliyet sahasına geçmek için merkezini Ankaraya nakletmeğe karar vermiş olduğu ve zatı aliniz de meclisi idare reisliğinin ve müdürü umumiliğın tensibi ile şirket muhasipliğine tayin edilmiş bulunduğunuzu arzeyler ve beyanı tebrikât eylerim efendim.

Meclisi idare reisi ve U. Müdür
Neri

Sacit mektubu okurken.. telefon çaldı.

Telefonu çalan madam Neri idi.

— Tebrik ederim.. eh artık hazırlanın siz bizim apartımana gelmediniz cevap bile vermek tenezzülünde bulunmadınız ama Ankarada (Taşhan) şirketin emrine alındı. Hemen valizlerinizi hazırlayın.,

Sacit teşekkür ederim dedi ama bu lâf pek kuvvetli çıkmadı. Kadın :

— Neye öyle dargın gibi söz söylüyorsunuz...

— Ankarada geçinmek çok müşküldür de onun için acaba şirketin şerefını nasıl muhafaza edebilirim diye düşünüyorum. Bir kahkaha koptu...

— Düşündüğümüz şeye bakın koskocaman bir muhasip 500 liradan daha az para alır mı ? Tek başına bekâr bir adamsınız zannederim, yeter, sen bizim ço-

cuğumuzsun. Böyle şeyler düşünme.. Bizde yatar kalkarsın..

— Fakat ben yarın filân nişanlanacağım Madam.

“— Canım şimdi sen ondan vazgeç, seni Mösyö Neri evlendirecek. O, Sacit benim oğlum diyor..

Sacit bu sözden birşey anlar gibi oldu. Fakat renk vermeden:

— Peki efendim, nasıl isterseniz!.. Diye cevap verdi.

Ankaraya gidecekleri gün tirenin kalkmasına iki saat vardı. Madam Neri telâşla Sacidin yanına geldi.

— Herşey hazır.. gidiyoruz. Fakat aksilik oldu şimdi otomobilden atlarken yüzüğün taşı çıkıverdi.. Taşı buldum ama bir türlü yerinde durmuyor...

Sacidin içinden bin bir renkli şeytan fenerleri parıldadı.

— Madam, dedi, ben gider yaptırırım. Kkuyumcu başı Ananyan efendi babamın adamlarındandır, beni de pek iyi tanır. Kadın gerçekten yüzüksüz parmağını gördükçe fenalıklar geçiriyordu. Sacidin teklifini memnuniyetle karşıladı.

Neri, kocası, Sacit bir otomobile atladılar. Karı koca Kadıköy iskelesinde indiler. Sacit köprüyü geçti...

Madam Neri Sacidi istasyonda bekledi, trende bekledi, Ankarada bekledi.. günler geçti Neri Sacidi her gün bekledi.]

Sacidin eline epeyi para geçmişti... Neri ona harcırah ve avans verdirmişti. Yüzüğü de aldı... Tamiri beş dakika bile sürmedi.

Yalnız yüzüğü Fahametın parmağına uyacak derecede küçültürdü. O akşam eve döndüğü zaman içinde bir sükûn vardı... Madama bir telgraf çekti ve anı olarak hastalandığından bahsetti... Telgrafı aşikane

cümlelerle biten mektuplar takip etti. Neri hiç cevap vermiyordu. Bir gün otomobil şirketinden fena mı fena bir haber geldi... Otomobil içinde geri kalan borçların bir ân evvel ödenmesi isteniyordu. Tabii borç ödenir mi hiç? Ödenmedi.

Ve otomobile haciz kondu; otomobilin elden çıktığı gün Fahamet için bir şeamet günü oldu, ve Sacit bitti, harap oldu. Fahamet daha o akşam Sacitle fena halde kavga etti.

— Benim şerefim var! haysiyetim var... Diye söylendi, söylendi.

Bu kavgalar, gürültüler ümitlerinin, hülyalarının âni bir surette yıkılıvermesinden hasıl olan çatırtılardı.

İçi dolgun, ve mecmuundan füzun iştihakla Fahamet'in yanından ayrıldı.. Artık günleri bir ustura üstünden başaşağı kayar gibi geçiyordu...

* * *

Hikmet, ben, Mis Molli bardan dönüyorduk. Ben biraz geri kalmışdım...

İki dakika geçmişti, ya geçmemişti, köşeyi döndüm. Hikmetle Molliye yetişmek için hızlandım. Mektep sokağının başında burun buruna geldik. Fakat karşımda üç kişi vardı. Üçüncü adamın elinde bir polis düdüğü vardı.

Onududağına kadar getirmiş, orada durdurmuştu. Molli ve Hikmet adamın karşısında söz söylemeden dikiyorlardı. Adamın başında eski bir hasır şapka vardı. Elbisesi baştan aşağı buruşuktu bu elbise kadar hiç bir şey anadan doğma çıplak bir adamın vücudunun şeklini alamaz. Adamın yüzü henüz topraktan çıkarılmış bir tutam ot kökü gibi pürüzlü, kirli, paslı idi. Belli ki bu adam en aşağı bir haftadır traş olmamış.. Pis kıyafetli adamın karşısındakiler ses çıkarmayınca söze başladı :

«— Gecenin bu saatinde nereye.. Buyurun kara-kola.. Ben zabıtai ahlâkiye memuruyum. (kadına döndü:)

«— Hani vesika...

Hikmet :

«— Haydi, diyordu, haydi gidelim de sana kim olduğumu anlatayım. Haydi.. Molli, renkten renge giriyor. Karakol sözü anlıyordum ki onu harap ediyordu. Ben bu adamı sesinden tanıdım.. ve :

«— Sacit.. dedim.. gel yanıma...

Sacit utandı..

Fena halde bozuldu. Dödüğü cebine koydu. Yanına yaklaştı.

Kolundan tuttum karşiki kaldırıma doğru yürüdüm. Hikmetle Molli apartmana doğru ilerlediler.

Sacidi aldım Petrograda götürdüm. O kılığında kıyafetinden utanıyordu. Mamafih benimle birlikte içeri girdi: «Onu, dedi, onu çok seviyorum. Aylar var ki beni evine almıyor. Kendisini bana göstermiyor. Onu bana birisi gösterebilir isterse o adam onu alsın, isterse yesin içsin gözümün önünde.. Tek onu göreyim. Bu adamla o zengin kızı çevirmeye karar verdim. Sen işimi bozdun.

«— Neden dedim.

«— Neden olacak ben bu akşam onları epice sızdıracaktım. Kendime Polis süsü verdim. Böyle soymak daha kolay olur çünkü onlar Skandalıdan korkarlar.

«— Sen ne kadar para istitiyorsun..

«— Fahameti bu akşam bara götürecektim kadar..

Sacit ne kadar değişmişti, ne kadar samimî olmuştu. Ne içten söylüyordu

«— Sana dedim, benim bir hayli borcum vardır. Sacit sustu. Sonra aklına bir şey gelmiş gibi yeniden kalktı.

— Biraz yukarıya çıkayım dedi, Sacit aptesaneye gitti. Beş dakika geçti, Sacit yok, on dakika geçti, Sacit yok.

Yarım saat geçti Sacit aptesten çıkmadı...

Tekme, yumruk kapıyı açtık... bir de ne görelim Sacit aptesane duvarına başını dayamış uyuyor... Ben elinden tuttum... belinler gibi gözlerini açt:

— Biraz kendimden geçmişim dedi...

Sıyrık pantolonu altından baldırlarındaki yara yerleri görünüyor. Pantolonunda kan lekeleri göze çarpıyordu. Avucunda iri bir morfin iğnesi sımsıkı duruyordu. Sacidi otele yatırdım.

Ertesi akşam Sacit sümmettedarik bir tıraşla ve bir elbise ile barda göründü yanında da Fahamet vardı...

Anlaşılıyordu ki Fahamet te nice zamandır görmediği Sacidi özlemişti. Belki de Hikmete:

“— Ben, adamı fakirken de sevebilirim demek için Sacidin davetini kabul etmişti.

Sacitle Fahamet bu akşam ancak birer viski içtiler.

Madam Neri yanında yakışıklı eli yüzü düzkün bir delikanlı ile geldi, ve Sacitle ilk tanıştığı masanın başına oturdu. Neri Fahametle adeta karşı karşıya idi. Bir hayli Sacit ve Fahameti süzdü. Sacide dik dik baktı. Bekledi ki Sacit gelsin keneisine bir şeyler söylesin.. Sacit hiç te o taraflı değildi. Neri bir an geldi ki Fahametın parmağına baktı baktı. Fahamet Sacidin verdiği inciye gerdanına takmıştı. Yüzüğü de parmağına. Sonra yanındaki delikanlıya bir şeyler söyledi. Delikanlı bir ok süratle kalktı ve galiba telefon başına geçti...

İki sivil adam Fahametle Sacidi kaldırdılar.

“— Siz Madam Nerinin inci ve yüzüğünü çalmakla maznunsunuz, diye karakola götürdüler.

*
* *

Bazı günler büyük hapisanenin kapısı önünde sakallı, uzunboylu bir adam dolaşır, ve gardiyanlara:

“— Efendimin oğlu Sacit bey var ona babası biraz harçlık gönderdi vereceğim der.

IV

Küçük Hanım

Hoca anlatıyordu :

“ — Meryem Allahın emrile, Allahın oğlunun annesidir. Allah öyle istediği için Mesih babasız doğdu,, .

Muallâ bu sözü işidince sırada düzeldi. Kollarını göğsü üstünde kavuşturdu. Yanındaki kız masanın üstüne katlanmış harıl, harıl bir şeyler yazıyordu. Muallâ, tarih hocasının anlattığı bu güzel sözlere kendini tatlı, tatlı salıverdi.

Muallâ yanındaki arkadaşını pek çok severdi. Onun bu güzel sözlere kulak asmayışı canını sıktı. Yanındaki kız bir fotoğrafın üstüne kapanmış onu seyrediyor. Bir taraftan da bir mektup karalıyordu. Onu hafifçe dürttü :

— Madonna dedi. Meryem kimseye mektup yazmadı. Kimsenin fotoğrafına hayran, hayran bakmadı. Allah isteyince insana babasız çocuk bile doğurtuyor. Sıdkını bütün tut... İsa kadar güzel bir çocuğa baba olmak için Allahtan daha güzel kim vardır ?

Muallânın yanındaki kız gülümseyerek arkadaşına baktı :

“ — Bu akşam dedi, onun son filmini seyredeceğim.

“ — Nerede...

“ — Majikte..

“ — Holivud Allahdan uzak... Allah her zaman yakınımızda. Bizi her zaman sever okşar, bak dinle hoca ne güzel şeyler anlatıyor Madonna için !

“ — Sen Madonnanın hikâyesini dinle. Ben de Rudolf Valântinoya mektup yazıyorum.

“ — Rudolf Valântino senin mektubunu okumaz.

“ — Allah sana da Madonna kerameti ihsan etmez...

Bu konuşma daha devam edecekti fakat ders bitti hoca çıktı. Derhal içeriye ihtiyar, buruşuk yüzlü, etekleri de yüzü gibi katmer, katmer buruşuk sör girdi. Ve sınıf mum kesildi. Demindenberi maktup yazan kız masasının üstünü temizledi. Fizik kitabını çıkardı. Açtı ve elektrik bahsini hızlı, hızlı okumaya başladı. Hem okuyor, hem sallanıyor, hem de ezberleyip ezberlemediğini kontrol etmek için arada sırada gözlerini kapıyor, cümleleri tekrarlamaya çalışıyordu.

Muallâ sözde fiziğe çalıştı amma tarih hocasının tatlı, munis sesi kulağından hiç kaybolmuyordu. Meryemi dünyanın en kibar insanı, Mesihi dünyanın en güzel en sevimli çocuğu diye düşünce, düşünce akşamı etti.

Muallâ okumaya pek meraklıdır. Fakat bu akşam onun içinde okumak ihtiyacından ziyade seyretmek arzusu var.

Mesihi, Meryemi yakından görmek istiyor. Hoş Katolik mektebinde Mesihin ve Meryemin resminden daha bol ne bulunur.

Duvar da Mesih, saatin kenarında Meryem, odanın dört bir köşesinde Meryem ve Mesih, salıp, haçlar, putlar... Göze batacak bir halde. Bunları birer birer seyretti, her resmin, her kabartmanın önünde durdu. Sanki bir an geldi ki Meryem gibi yürümeğe, gözlerini Meryem gibi süzmeğe başladı.

Akşam karanlığı basıp ta yemek çanı çaldığı zaman sofraya beraber gitmek için bir küçük çocuğun, ebedi bakirenin çocuğunu aradı. Gözleri etrafı ana olmıyan, ana aşkile dolaştı.

Dualarını yaptılar, yemeklerini yediler, Muallânın içinde hâlâ Meryeme hürmet duyan insanın heyecanı vardı. Rudolf Valantinoya mektup yazan kıza, ürkek, ürkek baktı, adeta ondan nefret eder gibi bir hali vardı. Ebedi bakirenin, ve Allahın çocuğunun yüzünü gören gözlerindeki ebedî parıltıyı günlük buharına benzeyen hayaletleri silmemek için gözlerini ondan çekti, kendi içine daldı.

Muallâ, biraz resim yapardı. Kelebek çizer kumaş üstünde çiçeğin renklerini güzelce boyardı.

Resim defterini aldı. Resim hocasının daha iki gün evvel gösterdiği (Noel) tabloları kafasında idi.

Onları resim defterine birer birer çizmeğe başladı. (Hugues de Gand) ın Flöransada bir hastahane için yaptığı tablo ilk çizilenlerdendi. Yerde küçük bir çocuk.. Etrafında kanatlı melekler, yaşlı adamlar, diz çökmüşler, ufukdan kanatlı kanatlı melekler Amerikadan Avrupaya koşup gelen Lindberg'in tayyaresi gibi sökün ediyorlar. Bütün bunların ortasında ebedî bakire hâlâ masum, büyük sütunların arkasından bir öküz ve bir eşek vecdile manzaraya dalmışlar, eşek kulaklarını iğmiş, öküz boynuzlarını kaldırmış.

İkinci sahifeye de yine bir Noel tablosu yerleşti. Ressam Fra Filippo Lippi'nin eserinin kopyesini bir kartpostaldan çekti.

Meryem yine masum, yine güzel, yine önündeki çocuk tombul tombul, duvarın kenarındaki ihtiyara anlatıyor. Yine sürü sürü melekler, gökten kanatlarını açarak yere doğru koşuyorlar.

Bir başka sahifede (Jean Fauquet) in Allahın oğluna çobanların tapmasını gösteren Minyatür göze çarpıyor. Daha sonra hiddetli, asabî çizgiler.

Çocuk emziren bir kadın. Kadın Meryeme benziyor. Çocuk şüphesiz ki Mesih...

Bir başka sahifede, güller içinde güzel ve tombul bir çocuk. Bu resim Filipponun gül yağmuru altında İsa resminin itinalı bir kopyesi.

Muallâ mektepte günden güne sörlerden daha sörleşiyor; içi Kamame kilisesinden ziyade İsanın ve Allahın ruhile doluyor, taşıyordu.

Arkadaşları ile pek az konuşuyor, dünya kelâmı ona diken çiğnemek gibi geliyordu. Bu düşünce onu dalgın yaptı. Fakat evlerinde olup biten işler artık Muallânın kulaklarına kadar bile gelemiyordu. Onun için Meryem ile Mesih'ten başka varlık yoktu. Dünya

bu iki kelimenin içinde sıkışmıştı. Başka birşey ne görüyor, ne işidiyordu.

Gözleri zaman zaman acaip köşelere dalan bu kızcağız vakia artık derslerin bir çoğunu sermişti, Sörler onun bu acaip ermiş haline, ermiş insanların pişkinliği ile mukabele ediyorlardı.

(Sör Süperiyör) sık sık onu odasına çağırıyor, saatlerce konuşuyorlardı. Sör Süperiyörle konuşmak bir talebe için epi müşkül iştir. Vatikanda Papayı görmek alelâde Hristiyan için ne kadar müşkülse bu mektepte de aşağı yukarı Papa makamını alan Sör Süperiyörü görmek de o kadar güçtür. Birisi onun iltifatına mazhar oldu mu artık öbür sörler ister istemez onun hareketlerine göz yumarlar. Muallâ bu mertebeyi buldu.

Bir Akşam Mesihin kandil altında parıldayan bir başka resmini gördü. Bu gürüşü artık bu basiretin görüşü idi.

Bu resim Mesihi çıplak denecek bir halde çarmıhta gösteriyordu. Bu levha onda bu akşam başka bir tesir yaptı.

Mesihin resmini defterine o kadar hayranlıkla, o kadar vecdle yaptı ki Mesihin enli göğsünü, dolgun kalçalarını örten örtü kaleminin ucundan düşüverdi. Mesihi çarmıhta görmeğe tahammül edemediği için olacak Mesihin kollarının ve bacaklarının çivilendiği tahtalar ortada yoktu.

Sene böyle geçti.

Bana Muallâ sınıftan geçti mi diye bir sual sormak isteyeceksiniz, tabii derhal alabildiği süratle sınıfı atladı. O bir hak âşığı idi. Sörler de hak âşığıdır. Onun için imtihanların Hristiyanlık gibi misistik bir ruhu vardır. Nasıl Bizansın mozayikleri dışa ehemmiyet vermezler, dışı muzun kabuğu gibi soyulmağa, atılmağa mahkûm sayarsa, sörler de kendilerini

ve karşılarındakileri şekilden, hendeseden uzak bir mozayik farzederler. Mozayiklerin içden gelen bir güzelliği, deruni bir ahengi varsa ve bu ahenk Kudüsün ruhunda kemalini buluyorsa fizik te, nebatat ta, kimya da, sanat te Kudüsün ruhuna yaklaştığı nisbette güzelleşmiş, işini görmüş olur.

Bir gün Sör şunu anlatır :

“ — Bir cisim alınız faraza bir gül !. Kokusu var; rengi var. Gülün yapraklarını birer birer yolunuz, yaprakların altında kalan yeşil kâseciği de parçalayınız içinden minimini tüyler çıkacak. Fakat gülün ne olduğunu, kokunun ne olduğunu gözlerinizle görmeyeceksiniz, avucunuzdaki koku yavaş yavaş kaybolacak. Hakikat idrakimizin haricinden gelir, bir zamanlar bize kendini hissettirir sonra bilmediğimiz yere gider.

Ben bunu size bir misal diye söyledim. İsterseniz fizikten bir misal alın. Meselâ buhar makin elerini Sörün ağzından dinlediğiniz zaman vakıa o dersanenin kara tahtasına düsturlar yazar, şekiller çizer, hesaba benzer şeyler anlatır. Fakat bu buhar makinesi ne mistik şeydir. Buhar makinesinin içinde cihanı kaplayan ruhun hendeseleşmiş, rakamlanmış sembolü bir makina tıkırtısı halinde kımıldanır yakıcı buhar harekete geçen ezeli ve ebedî şefkattir.

İnsanların mistikliği derslerin mistikliğinden gelir. Eğer bir gün Sör Süperyörün odasında toplanan kat katmer entarili kadınların birbirleriyle ahret sesine benzeyen seslerle konuştuğunu işitirseniz daha iyi anlarsınız. Kulacağınızı Sör Süperyörün etrafı buzlu camlarla örtülü odasının kapısına yaklaştıran dinleyiniz, bakınız neler konuşuyorlar.

Hepsinin önünde birer defter, hani acemlerin sattığı yüz paralık defterlerden. Hem çift çizgili soyundan.

Sör Süperyörün kâtibi ve Türk maarifile muhabere memuru çatık kaşlı, tombul bir Ermeni ordusu isimleri okuyordu :

Elisa...

Bu ses oradakileri harekete geçirdi. Hepsi defterlerine baktılar tarih hocası:

«— Yedi, dedi.. En genç Sör defterine bakmadan cevap verdi.

— Elisa mı bu kız çok fena!... Gözlerinde sürme yerleri var.

Yaşlı bir Sör :

«— Bir masonla nişanlanıyor !

İhtiyar bir Sör :

— O zaten yahudidir. Derslerde hep gülüyor.

Nebatat hocası.

«— Dudaklarını da boyuyor.

Sör Süperyor :

«— Bundan hayır yok... Bırakınız derslerden geçsin!

Tombul Ermeni dudusu başka bir isim okudu :

«— Sara!

Müfettiş söz aldı.

— Bu kızı, dedi, Modada gördüm, erkek çocuklarla beraber mayo ile sandala binmişti. Saçları da pek firize.

Dudu seslendi.

— A, o... ne terbiyesiz, ne edepsiz şeydir. Bilmezsiniz. Daha bir ay olmadı. Kadıköyüne gideyim dedim vapura bindim. İskeleye çıktım. İskeleye çıkar çıkmaz kiminle karşılaşsam beğenirsiniz? Sara ile...

Yalnız olsa bari. kulaklar kabardı Sör Süperyor gözlüğünün üstünden baktı ihtiyar sörler yayvanlaştıkları yerden toplandılar haber dinlemek için Meryem gibi masum tavırlarını takındılar.

Süperyor sordu:

«— Bir erkem mi vardı yanında...

“— Hayır söy hazretleri.

Kadın içini acı, acı çekti. Gözlerini devirdi.

— Hani dedi, geçen sene mektebe geldi. Mihriban yok mu onunla beraberdi. İskelenin bir kenarına çekilmişler Mihribanın avuçları, avuçları içinde... Mihriban hani çok güzel kızdır. Söy hazretleri de onu her zaman odalarına çağırır, nasihat eder. Sakın büyük kızlarla dolaşma derdi.

Masum yavrucuğu nasıl olmuş ta bu kocaman kız yanına almış. İçim yandı doğrusu !

Hakikaten Ermeni kadınının gözlerinde bir acaip sefkate benzer, kıskançlığa benzer parıltı bir yandı bir söndü. İki yaşlı söy baygın baygın göz uçlarile birbirlerine baktılar, ve bu filim burada bitti. Herkes yine eski halini aldı. Bir saniye içinde birbirlerinin ruhlarına gizli pencereler açan bu kadınlar derhal ruhlarının perdelerini çektiler. Yalnız söy Süperiyör, hülyalı hülyalı düşünceye daldı.

Kâtip hanım Saraya olan hıncını yenemedi devam etti.

“— Pek terbiyesiz şey... pek terbiyesiz... ben otübüse binerken iki haspa beni gördüler. Mihriban kıpkırmızı oldu. Çünkü ona kaç kere tenhada ahlâkını muhafaza et diye tenbih etmişim. Amma öteki Sara, dilli düdük, utanma nerede o nerede, beni otübüste görünce elile selâm verdi. Kalabalık otübüs kalkınca da :

“— Uğurlar olsun hoca hanım demesin mi ? Vallâhi benim kadar kız hulâsa pek terbiyesiz, el-âleme karşı da yalan söyledi. Çünkü ben hoca olmadığım halde bana hoca hanım dedi.

Söy başını salladı :

“— Bu ahlâksız, bu yalancı bir sene dönsün !

Çatık kaşlı Ermeni dudusu okudu :

Muallâ !

Sör Süperiyör :

“— İşte bir elmas !

İhtiyar bir Sör :

“— Tertemiz bir Hiristiyan !

Genç Sör :

— Meryemden başka hiç birşey düşünmez.

Tarih hocası :

— Pek dikkatli !..

Edebiyat hocası :

“— Pek mistik ve iyi bir Hiristiyan kalbli var.

Resim hocası :

“— Ne güzel resim yapıyor.

Musiki hocası :

“— Ne güzel ilâhi okuyor.

Fizik hocası :

“— Hakikati keşfediyor.

Riyaziye hocası :

“— Mantıkı kuvvetli... Dedi...

Sörsüperiyör :

“— İyi bir insan kazandık; dedi. Zaten o minimini bir çocuk iken mektebe girdi. Ana sınıfında bebek oynarken bile bebeği Meryemin İsayı kucığında tutuşu gibi tutardı. Kaç defa onu aynanın karşısında Meryeme benzemek için poz alırken gördüm.

Artık kulağınızı sörün kapısından çekebilirsiniz.

* * *

Mektepte veda müsameresi veriliyor. Salon misafirlerle tıklım tıklım. İğne atsanız yere düşmeyecek. Her cinsten, her milletten, zayıf şişman misafirler.. tıknaz, geniş tüylü kartal kanadı şapkalarını kocaman iğnelerle topuzlu başlarına geçirmiş yaşlı çocuk anaları, akrabaları ellerinde gümüş saplı gözlük oyunu

seyrediyorlar. Koca göbekli, posbıyıklı, yeleklerinin iki cebi arasında uzanıp giden altın saat köstekli Karamanlı babalar paskalyadan paskalyaya giydikleri ütülü ve naftalin kokulu elbiseleri arkalarında, sahnedeki çocuklarının marifetlerini hayran hayran seyre ediyorlar.

Sahne de, Kırşehirli, Nevşehirli, Karamanlı ve İstanbullu melekler omuzlarında kanatları, gül yağmuru altında İsanın doğumuna ilâhi söylüyorlar.

Sahnedeki bu levha Senjermen kilisesinin duvarlarındaki İsanın doğumunu temsil ediyor. Ortada bir sedir, Meryem yatıyor. Başında güneşten bir hâle, önünde küçük bir sedir daha, bir çocuk mışıl mışıl uyuyor. Bu çocuğun da başında güneşten bir parıltı var. Etrafında genç kızlar, hüznü, başları önlerine inik, karınları bir az ileride.

Sahne de Meryem rolünü yapamı tabii hatırlarsınız hattâ size söylemeğe bile lüzum yoktur. Muallâ idi.

Seyirciler arasında pırıl pırıl sırmalı üniformasile göze batan bir Fransız zabiti yanındaki söre soruyordu :

— Çok muvaffak ! Çok !. bu kim...

— Mesihin sürüsünden bir kuzu !

— Çok güzel !.

Sör, hiddetlenir gibi oldu.

— Sen, dedi, halâ eski çocuksun, ne zaman ciddi olacaksın.

— Ne zaman papas olursam ! Tabii o zaman dünyadan elimi, eteğimi çekeceğim. İstersen şimdi papas olayım..

Sörlerin kat kat katmer elbiseleri bedenlerini belki yüz defa insanın gözünden saklar, ruhları da elbiseleri gibi kat kattır. Hayatlarında onlar pek az

soyunurlar, çoğunun elbiseleri pek pistir. Fakat soyundukları zaman başka kadınlardan farklı değildirler.

Genç sör burada herkes mukaddes dualarla uğraşırken bir kenarda ruhundaki o kat kat katmerli elbiseleri çıkardı, senelerdir hoşlandığı erkeğe çıplak ruhla göründü.

— Hayır dedi, sen papas olma! hele burada, İstanbulda!

Zabit söre dikkatlice yarı alaylı baktı, gülümsedi:

— Ben dedi, üç yara aldım, fakat sesil dedi.. sana ne oldu, sen de Almanların yıktığı (Rens) kilisesi gibi oldun. Cümlemin alt tarafını kendi kendine tamamladı.

Zamanın harap ettiği bu güzellik, artık bir harabe!

Kadın senelerdir işitmediği ve kimse ile konuşmaya cesaret edemediği bahisler üzerinde çok hassas göründü. Zabit ılık ılık baktı.

— Rensi dedi, Fransızlar tamir ederler...

Zabit cevap vermedi. Mamafih sör ogün zabiti Süperyöre, müfettişe, arkadaşlarına kardeşim diye tanıttı. Zaten o eskidenberi bir kardeşten bahseder dururdu.

*
* *

Rens kilisesinin tamir olunup olmayacağı sörle zabit arasında uzun bir münakaşaya zemin açtı. Nihayet zabit baklayı ağzından çıkardı.

“— Rens kilisesini Almanlardan alacağımız tazminatla eskisinden âlâ yapacağız. Fakat seneler Alman değil ki bir muahede ile harap olan bir güzelliği tamir ettirelim!

Kadın cevap olarak dolu gözlerle sadece:

“— Ya, dedi.

Sör günlerce zabitin sözlerini bir vahıy tefsir eder gibi tahlil etti.

Zabit ona demişti ki:

«Rens kilisesini Almanlardan alacağımız tazminatla eskisinden daha âlâ yapacağız»

Bunun manası ne olabilir. Mutlaka tamiratin yapılması için bir ecnebiye ihtiyaç var. Sonra ikincisi bu şeyin kıymetli birşey olması lâzımdır. Zabit için paranın ne kıymeti var.

Hem onu bir sör nereden bulabilir? Tamir edilecek şey taştan, maddeden birşey değil, bir kalptir. Onun için ona kalp cinsinden birşey vermelidir.

Sörün tahlilini beğendiniz mi?

Siz sakın insanların dışına bakıp ta çabuk hüküm vermeyiniz.

Bir papas yalan söylemez diyenlere sakın inanmayınız papas ta her kes gibi yalan söyler. Yalnız o, yalanlarını piyasaya pek bol sürmez, yalanda damping yapmaz kıymetini muhafaza eder.

İnsanlar ne kadar akıllı olurlarsa olsunlar, ne dereceye kadar kalblerini Allaha vermiş olurlarsa olsunlar onların içinde de bir kör kuyu vardır. Bu kör kuyu dokunulmadıkça, unutuldukça ağzını daraltmaz bu bir yara değildir ki el sürmedikçe kapansın.

O bir mide gibidir yemek ister, ymeeği az yer-siniz, fakat hiç bir gün kendinizi açlığa alıştıramazsınız. Böyle bir tecrübe yapayım derseniz ya bir acaip haleder, zıvanadan çıkar, yahut ta öbür dünyayı boylarsınız. Bir zamanlar ne olmuşsa olmuş bu zabit efendi bir köyde askerlerine talim yaptırırken Burgondiyalı bir meyhanecinin kızı olan sörcüğe rasgelmiş aşnafişne etmişler derken efendim

s rc k Meryem sırrına ermiş. Ondan sonra bu köylü Meryem manastır manastır dolaşmış İstanbula kadar gelmişt !

S rc k zabitle seviştiği zaman zabitten epey büyüktü, eh yüzüne bakılır bir mata idiyse de Mulenrujun itibar ettiği cinsten bir kıymete malik değildi. Cenabı hak onu hikmeti rabbanisile bir bara değil, fakat bir mektebe memur etti.

O gün bugündür, bu zabiti hatırlar Netekim ondan herkese zabıt kardeşim diye bahseder. Kadıncağız senelerdir bu sırrı içinde sakladı. Sabır taşı olsa çatlar. O da zabiti görünce bir sabır taşı gibi çatladı. Senelerdir unutmak istediği şeyi unutamadığını bir defa daha anladı. Herkesin kalbinde bir arslan yatar. S rc ğ m n de kalbinde zabıt ! Bunu ona çok görmeyiniz. Ve insanları oldukları gibi görmeğe alışınız..

Sene sonunda tevzii m k fat günü zabite davetname gitti. Zabıt sahnede gördüğü Meryemi hatırlayarak mektebe gelmek için can attı.

S r Kudüsten gelen ve kardeşi s r olan bir Fransız zabitini selamlamak için en seçme talebelerden bir istikbal hey'eti hazırladı. Kanatları sırtlarında melekler zabiti ta mektebin kapısından karşıladılar eline g l demetleri verdiler. Muallâ ilk demeti zabite sunan kızdı.

S r zabiti, Muallâya :

— Hem Fransız, hem Kudüsten geliyor. Hem de benim kardeşim ! diye taktim etti.

Muallâ Kudüsten geliyor sözüne bayıldı. Onun Isanın dolaştığı yerlere büyük, amma pek büyük bir aşkı vardı.

Fransız sözü de sevimli güzel demekle birdi, Muallâ için Fransız demek herşeydi. Hele sevgili sörün kardeşi olmak Muallânın zabite hemen kanının kaynamasına sebep oldu.

*
* *

Kudüs, Mesih, Fransız... Bu üç kelimenin hatırası Muallâ için bir haşhaş çiçeği veya ağır bir şarap tesiri yapıyordu.

Zabit ile ahablığı pek kısa zamanda kuvvetlendi adeta belirsiz bir zamandanberi onu tanıyormuş gibi idi. Kendini ona o kadar yakın hissediyordu.

Zabit Muallânın hayranlığını seziyor, fakat bir türlü bunu olduğu gibi izah edemiyordu. O Fasta, Tunusta, Cezayirde bulunmuştu, Siyamda seneler geçirmişti.

Cins cins insanlar görmüştü esmer tenli, kara gözlü kadınlarla yatıp kalkmıştı, çölün ince belli kalın kalçalı kadınlarının dudaklarını üstüvadan kopmuş bir alev parçası gibi hâlâ hatırlardı.

Tonkin mahallelerinde çekik gözlü sarı derili ırkın kadını onun için esrarengiz bir kuvvetti, sakın görünen bir fırtına, göl tesiri yapan bir ateşti. Fakat Muallâ bunlara benzemiyordu. Bu kııda bir acaip ruh vardı. Ona mütemadiyen :

— Kudüs, ah ne güzel yerler.. değil mi diye sorar, sonra zabitin gözlerine hayran hayran dalar orada İncilin ayetlerinin acaip filmini seyrederdi. Zabit onun bu İstanbul kıyılarındaki filizlenen, Meryem psikolojisini bozmamak için elinden ne gelirse yaptı. Gerçi bir zabit için bir papas rolünü almak epi ağırdı. Gülen, yiyen, içen ve ıztırabı bir kahkaha ile eriterek yeniden zahmete koşan bir insan için incil aktörlüğü yapmak cansıkıcı değildi denemez.

Fakat kız zabitin hoşuna gidiyordu. Onun için kararını verdi.

— Bu kale onbeş günde fethedilecektir. Her harbin üzücü birçok tarafları vardır.

Bu harbde de zafere varmak için bir az sıkıntı çekilebilir! Zaferi kolaylaştıracak vesileler bulmalı!

Zabit onunla sık sık konuşmak için sebepler icat etti.

Bir gün onu, sörü Fransız karargâhının bayrağını taşıyan bir otomobille gezdirdi. Muallâ ona rehberlik etti.

Ayasofyayı gördüler, Ayasofyanın karşısında şimdi benzin deposu olan hamamdaki Fransız kütüphanesine girdiler.. Kariye camiini ziyaret ettiler, İstanbul surlarını dolaştılar, Eğrikapıda Yahya Kemalle karşılaştılar, şair İstanbula ilk giren yeniçerinin attığı adımın izlerini arıyor, Boyabadlı Hasanla konuşmak ister gibi kale bedenlerine gözlerini yaslamıştı. Kafasında esir Jemirnüs'ün heykelini Fidyas gibi yontuyordu. Onun için yanından geçenlerin farkında olmadı. Zabitin yanında fotoğraf makinesi vardı. Bir hayli resimler çekti. Zabit Piyerlotinin Azadesinin mezarını ve Eyüp sultanı görmek istiyordu. Otomobille Eyübe kadar indiler.

Zabit o gün anladı ki Muallâ Piyerlotiden daha fazla hıristiyandır. Ve yine anladı ki Piyerloti Muallâdan daha fazla Türktür. Piyerlotinin zevki Muallâya çapraşık, tatsız birşey gibi geliyordu. Eyüp seyahatinin kızı sıkıldığını anlayınca ona palestini hikâyeleri anlatmaya başladı. Bundan sonra otomobil Selvili semtinde değil günlük kilise avlularında durdu.

.....

Bir gün otomobil onları kıvrım kıvrım yollardan çıkarak denizden 78 metre yüksekte bir düzlüğe bıraktı, burası Robert kollejin jimnastik şenlikleri yapılan bahçesiydi. Zabit tribünde sağına sökü, soluna Muallâyı aldı.

İki kadın evvelâ, karşılaştıkları manzaradan hicap duyar gibi oldular. suratlarında hafif bir penbelik dolaştı. Olgun bedenli, mütenasip vücutlu, geniş omuzlu atletler kolları, göğüsleri, baldırları çıplak önlerinden geçtikçe iki kadının bazan gözlerini kapadıklarını farkedenden zabit gülmemek için kendisini güç zaptediyor. Fakat ciddiyeti bir türlü elden bırakmıyordu. Sör gözlerini kapadıkça.

“ — Muhakkak gençlik günlerini hatırlıyor diyor-
du. Hakikaten Sör, gözlerini kapadıkça gözünün önüne zabitin delikanlı bir atletten daha çok soyunuk hali geliyordu. Onun için gözlerini kapamayı açmaya tercih ediyordu.

Zabit Muallânın utangaç halini gidermek için ona :

“ — Nevyorkta şimdi Mesihi böyle güzel bir atlet gibi tasavvur ediyorlar, dedi. Muallâ gülümsedi. Zabitin gözlerinin içine tatlı tatlı, yumuşak bir kedi hissile baktı.

Musabakalar devam ediyordu. Birincilerden biri zabitin odulğu tribüne geldi. Hasır iskemlelerden birine yerleşti. Sonra zabite döndü :

— Sizi gördüm de buraya geldim. Berutta geçen günlerimiz...

Bir az hoşbeşten sonra nihayet sökü ve Muallâ ile de tanıştılar.

Muallânın romantik bir hali vardı. Uzun ve iki taraftan örgü halinde yanına uzayan siyah kurum gibi

saçları, kapkara gözlerin gizli bir âlem seyderder gibi bakışları Amerikalı delikanlının üstünde acaip bir tesir yaptı. Bu kadında İsanın takunyaları, sırmalı terlik, oyalı yemeni, deve derisi karagöz gibi tuhaf bir şeydi. Muallâ Amerikalı delikanlıda böyle bir tesir bıraktı.

Genizden konuşulan ve çetrefil bir Amerikan Fransızcasile :

— Siz dedi, İsanın göz yaşlarına nekadâr benziyorsunuz.

Zabit ilâve etti :

— İsanın gözyaşları insanlara ilâhlaşmak zevkini veren en güzel şaraptır.

Muallânın yüreği hop etti... Demin yarıdan fazla çıplak gördüğü acaba Allahın gönderdiği bir Zeke-riya mı idi... Bir gece not defterine çizdiği çarmıhsız İsayı hatırlar gibi oldu fakat genç adamın bu tesiri uzun sürmedi, çünkü onun koktele benzer bir hali vardı.

Nasıl koktel türlü, türlü içkiler araya getirilerek yapılırsa bu adamda da açık renk bir pantolon, mavi bir göz, sarı kıvrıkcık saçlar, lâcivert bir ceket, gri bir gömlek, kıpkırmızı bir boyunbağı, kahve rengi ayak kapları vardı. Boyunbağı adeta göbeğine yakın bir yerde duruyordu, göğsü açıktı, göğsünün sarı kılları gözüküyor, gerdanı bembeyaz bir sütün gibi uzanıyordu. Bu acaip renk tezatları içindeki delikanlı boyuna atlamadan, attan, kayıktan bahsediyordu. Muallâ onun bol paçalı pantolonu ile mütemadiyen sür'atten, kuvvetten, koşudan bahseden sözlerinden pek çok sıkıldı. Fakat mavi gözlerin keskin keskin bir bakışı vardı. Bu mavi gözlerin bebeğinde herşeyi alaya alan adamın ve saf bir çocuğun bakışı karşılıklı pusu kurmuşlardı. Gözleri hem saf, hem

alaycı idi. Ne olursa olsun atletin bakışı herşeyden önce atletce idi. Enerjinin, cesaretin o bir ifadesi idi. Bu kuvvet Muallâya tesir etmedi diyemezsiniz. Eğer Amerikalı delikanlı otomobil yarışı yerine meselâ şiiirden bahsetseydi belki de bu tesir daha başka türlü olurdu.

Amerikalı delikanlı son Berut — İstanbul tayyare seyahatinden bahsederken Muallâ zabite :

— Ne güzel deniz diye Marmarayı gösterdi...

Sör, ilâve etti :

— Lâmartinin lâkına ne kadar benziyor.

Zabit Lâmartinden bir kaç mısra mırıldandı.

Kız sordu :

— İsânın gözyaşları bundan daha tatlıdır değil mi?

Zabit cevap verdi.

— Tabii...

Amerikalı cevap verdi :

— Bir tayyarede hava rekorunu kırmak. hatta bir otomobil kazası daha tatlıdır.

Kız hayretle baktı. Sör duyduklarından bir küfür işitmiş gibi rahatsız olduğunu yüzünü buruşturarak anlattı.

*
* *

Muallâ, Bebek sırtlarından otomobille denize doğru inerken hâlâ Amerikalı delikanlının ve Amerikalı delikanlıya benzeyen adamların sür'at ve kuvvet hayranlığı bir deniz tutmasının hatırası gibi zihninde çalkanıyordu. Sür'at ve kuvvete hayran olanlar arasında Muallâ kendini engin bir ummanda ve yahut sürü sürü düşmanlar arasına atılmış gibi hissediyordu. Bir kelime ile yalnızlığı acı acı duyuyordu. Sör ve

zabit bu engin denizde ona sanki birer can yoldaşı idiler. O gün zabite biraz daha ısındı.

On beş gün böyle geçti: şiir; Kudüs hatıraları...
Mesihin hayatı...

İsayı anarak İsanın gözyaşlarını içtiler...

Bir gün gözyaşları onları öyle sarhoş etti, öyle sarhoş etti ki.. Kız kendini ilâhlaşmış gibi duydu... Hava mavisi ceketli yanık yüzlü Zekeriya incilden ayetlerle konuşmaya başladı, önündeki tasta kalasta İsanın gözyaşlarını içe içe Mesihleşen kız, İsanın dediklerini taklit ederek cevaplar verdi:

Zekeriya ona :

— Mantonu çıkar dediği zaman, İsanın şu sözünü hatırladı :

— Hırkanı isteyene entarini de ver..

Mantosundan başka robunu hattâ kombinezonunu da çıkardı.

Zekeriyanın sıcak nefesini sağ yanağı üstünde duyduğu zaman yine İsanın şu sözünü hatırladı :

— Sağ yanağına bir tokat vururlarsa sol yanağını da uzat !...

Tıpkı dayak yiyormuş gibi sağ yanağından sonra sol yanağını çevirdi...

* * *

Artık günler günlere benzemiyor. Zabit ortada yoktu. Sör Sesil ve Muallâ her gün onu gelecek diye dört gözle bekliyorlar. Yolları nafile gözlediler. Muallâ günlerce boş yere Taşkışla önünde bir aşağı bir yukarı dolaştı, acaba zabiti görürmüyüm diye, fakat o kayboldu.

Bir gün bir mektup aldı. Mektup uzak iklimlerden geliyordu. Zabit mektubunda şunları yazmıştı:

«Seni seviyorum, fakat aramızda hadsiz tul daireleri ve arz dereceleri var. Beni Madagaskara gönderdiler...»

Mektubu söre gösterdi. Sör mektubu görünce. sapsarı oldu...

— Mukadderat kızım, dedi..

Muallâ sıkılarak söyledi; gözyaşları sözlerini tamamladı :

— Ya bu çocuk !.. diye karnını gösterdi.

— Allahtan kızım, Allâhtan Meryemin sırrına erdin.

— Onu manastra nezret, kendini Allaha ve İsanın sevgisine ver... İnsanlar ezeli hatadadırlar. Ezeli hatadan ancak böyle halâs bulurlar... Sen merak etme Kudüsün ruhu sana bir Fransız zabiti şeklinde göründü... Andre Mesih kadar iyi bir hristiyanıdır...

Kız bu sözlerle teselli buldu.. Artık onun tek emeli manastra kapanmak, kendisini Mesihin aşkına vermektir.

Artık kafasında en iyi insan, en güzel insan resimlerinde başlarında altın halelerle gösterilen azizlerdi. Ermek, hristiyan velileri arasına karışmak ve ezeli aşk ile başbaşa kalmak için can atıyordu.

Bir hafta izninden dönüyordu. Yolda, bir otomobil durdu. Otomobilde Andrenin pek sıkı dostlarından bir zabitle, kollejde gördükleri Amerikalı delikanlı vardı. Otomobili Amerikalı idare ediyordu. Muallâ

belki Andreden yeni bir haber vardır diye zabite sordu :

— Andreden haber alıyor musunuz...

Pişkin bir adam olan zabıt Muallânın soruştaki tavrından, gözlerinin açılışından ve renginin solukluğundan bir şeyler sezdi. Amerikalı delikanlı bile ondaki değişikliğe hayret etti ve lâubali bir eda ile :

— Rahatsızlık geçirmişe benzeyorsunuz fakat bu sizi daha güzelleştirmiş diye seslendi. Zabıt :

— Andreden dedi, bir hayli haberlerim var.. fakat ayakta anlatılamayacak kadar çok... Söyle bir yere oturalım... Buyurunuz Löbna...

Muallâ, utana, sıkıla iki adamın yanında içeri girdi. Kabahat işleyen bir çocuk gibi masanın bir kenarına ilişti.

Muallânın pastayı tutan çatalı, pastayı kesen bıçağı korkunç bir acemilik geçiriyor. Çay kadehi elinde sanki fırl fırl dönüyordu. Bütün bunların sebebi Andrecikten alınacak haberleri beklemenin verdiği heyecandı.

Zabıt anlattı :

— O şimdi Madagaskarda...

— Niçin Madagaskara gitti, İstanbuldan ayrılmasını kendisi mi istedi..

Bu suali sormaktan maksadı siz şüphesiz derhal anladınız, o bekleyordu ki, zabıt :

— Hayır efendim ne münasebet İstanbuldan hiç ayrılmak istermi idi... desin, o da sorsun !

— Niçin ayrılmak istemezdi ? Zabiti

— Çünkü onun İstanbulda en büyük aşkı vardı.. desin..

Bu sözleri bekleyordu.

Fakat zabıt ona gülerek :

— Afedersiniz dedi, İstanbuldan gidiş sebebinin söylemeyeyim...

Muallâ bu cevaba hayret etti.

Zabit :

Muallânın hayretini görünce :

« — Çapkın, bir skandal çıkardı onun için.

Muallânın yüreği cız etti. Andre ki ona şiirler okurdu, Kudüsten bahsederdi. İsanın hatıralarını bir hacı gibi yadederdi.

Ona çapkın demek adeta küfürdü. İçinden öyle geldi ki bu kazık gibi Amerikalı ile başbaşa veren zabıt terbiyesizlik ediyor. Tertemiz melek gibi bir adama utanmadan, arlanmadan tecavüz ediyordu. Muallâ Andreyi müdafaa etmek istedi.

— Rica ederim o bir çapkın olamaz...

Kıpkırmızı oldu.

Zabıt kahkahayı bastı...

— Küçük hanım dedi, o, çapkının daniskasıdır.

— Hiç zannetmiyorum..

Amerikalı söze karıştı :

— Çıkardığı skandal ile, İngiliz karargâhını altüst eden Andreden bahsediyorsunuz değil mi?

Muallâ sordu :

— Ey bu skandal ne imiş... Siz ona düşmanlık ediyorsunuz muhakkak...

— Bir kadın meselesi.. bir İngiliz zabıtının karısına sarhoş olarak sataşmış... Barda kavga çıkmış, döğüşmüşler... Andre bir temiz dayak yemiş boks falan bilmediği için çabuk nakavut olmuş!

Muallâ bu sözü işittiği zaman şöyle düşündü :

— Burada olmıyan bir adam için elbette böyle söylerler. Bunlar birer alçaktır.

Böyle düşündüğü halde bir türlü de masanın başından fırlayıp kalkmak istemiyordu.

Zabıt ilâve etti :

— Madem ki bu bahis açıldı ben de söyleyeyim.

Şişlide alayının kumandanının metresi ile cürmü meşhut halinde yakalandı. Barda dayak meselesi ne ise ne amma, beriki işe kimse tahammül edemedi.

Miralay onu Madagaskara gönderdi. Böylece metresini kurtardı.

Muallâ bozuldu :

— O iyi bir hristiyan değil mi ? Böyle şeyler yapar mı ?

— O hristiyan falan değil, dinsizin biridir.

— Dinsiz mi ?

— Dinsiz !...

— Kardeşi bir sör vardı. Sör onun iyi bir hristiyan olduğunu her zaman söyler...

Zabit bir kocaman ve gürültülü kahkaha salıverdi. Sanki Beyoğlu kaldırımlarında ağır bataryalar atlarla çekiliyordu.

— Kardeşi mi ? Hangi kardeşi ?

— Sör Sesil !

— O, onun eskidenberi metresidir.

— Sör Sesil benim hocamdır. Bu sözlerinize inanmam.

— İnanınız küçük hanım inanınız bana...

— İçim bana bütün bunlara inanma diyor.

— Şerefimi kurtarmak için sizi inandırmaya mecburum. Çünkü siz bana yalancı diyorsunuz. Bu meselenin halli için bana bir dakika müsaade ediniz...

Zabit kalktı.

Amerikalı delikanlı ile Muallâ karşı karşıya kaldılar. Amerikalı; Muallâyâ Gratsiyelin 55 inci katı Paris manastırlarından birini nasıl hayretle süzerse öyle bakıyordu. İnanmak istemiyen kızın hali, zabitin inandırmak için yaptığı ısrarları ona tuhaf geliyordu. Bir de miralayın bir metres yüzünden bir zabiti ta Madagaskara gönderdiğini işidince ;

— Ne budala insanlar diye düşünmüştü.

Muallânın heyecanlı heyecanlı bekleyişi, ve uzaklarda kalan bir adam için büyük rabitalar hissetmesi ona daha tuhaf geldi.

— Sanırım dedi, siz bir Fransız romanı yazmak niyetindesiniz. Yahut bir Fransız piyesini temsil için çalışıyorsunuz.

Bu, damdan düşer gibi cümleler Muallânın canını sıktı.

— Niçin Roman, niçin piyes olsun.. Hayatımız olamaz mı?

— Pek üzücü olur. Biz azap çekmekten ise o işten vazgeçmeyi tercih ederiz. Söylediğiniz şeyler usta romancıların işidir. Okuyuculara fazla yazı vermek için hikâyeleri uzattıkça uzatırlar.

— Romeö ile Jolyeti okumadınız mı?

— Romeönün sevgilisinin balkon altına tırmanması meraklı bir filim olabilir. Romeoyu iyi bir sporcu olarak severim..

Muallâ içini çekti.

— Aşk için ölenler vardır...

— Budalalar... İnsan aşk için ölür mü? Bizde yeni dünyada öyle şey yoktur. Meselâ kocalı bir kadın bir başkasını severse âşığı ile anlaştığı takdirde kocasına giderler, derler ki :

— Biz sevişiyoruz, birbirimizi alacağız. Koca muvafakat eder derhal boşanma davası açılır. Ne öyle gizli gizli ahlar, ne feryatlar birşey ortada kalmaz.

— Sizin sevdiğiniz bir kızı arkadaşlarınız ayartsa ne yaparsınız, bu Hergül gibi bedeninizle rakiplerinizi paramparça edersiniz. Ben Amerikalıları böyle sanırım.

Amerikalı bol bol güldü, sonra :

— Yok, hayır öyle şey olmaz. Dediğiniz benim

başımından geçti. Yale üniversitesinde iken bir kızla sevişmiştik sonra bu kızla başka bir arkadaşım alâ-kadar oldu. Ben bunu haber alınca elimi eteğimi çektim. Şimdi bu kızın adını bile unuttum.

Arkadaşlarımla darılmadım.

— Siz kıskanmaz mısınız. Öyle ise siz sevmiyorsunuz...

— Biz zencileri sevmeyiz, adam değildir deriz amma şu eski dünya onların düşüncelerine göre adım atıyor.

Bunu söylerken Newyorkun Gratsiyeli 150 kat oldu. Amerikalı eski dünyaya böyle bakıyordu, devam etti.

— Otello hali smuhlis bir zenci idi. O aşkı kıskanmak sanırdır. Beyaz Amerikada sevgi kıskançlık değildir. Onun için dünyanın en mesut kadınları Amerikalı bir kocaya varandır. Amerikalı erkek kıskanmaz ve karısına bol para verir...

Para lâfı Muallânın yüzünü kızarttı :

— Para gibi maddî şeylerin aşkla münasebeti nedir ?

— Amerikalının vücudu kibar bir makinedir. Nadide bir atelyenin eseridir. Bu makineyi çok zaman sağlam sağlam kullanmak için onun aşınmaması lâzımdır. Ne kol, ne bacak, ne karın vakti gelmeden eskimemelidir.

Bunun için paraya ihtiyaç vardır.

Muallâ nezaket gösteriyor, susuyordu. Yoksa içinden geçenleri açığa vursaydı şunları söyleyecekti :

— Kaçık herif... Budala herif, abdal herif... bu ipsiz sapsız lâfları benimle değil git te timarhaneci ile et diyecekti. Fakat bunları söylemedi ama biraz sonra :

— Siz dedi galiba yaşamıyorsunuz..

— Nasıl yaşamıyoruz. Tertemiz, gül gibi yaşa-

yoruz. Birbirimizi severiz. Onun için topluluk bizim için aşk kadar tatlıdır. Birlikte hokkabaz seyrederek, konferans dinleriz, şarkı söyleriz...

Bunu söylerken delikanlı minimini bir çocuk halini alıyordu. Hoş her Amerikalı biraz saf çocuktur ya... Eğer Amerikalıları tanırsanız benim bu hükmüme siz de iştirak edersiniz.

— Gönlünüzde hiç heyecan yok mudur ?

— Çok... Ondan fazla ne var ki...

— Kıskanmayan, sevmeyen insanlarda nasıl heyecan olur.

— Süratin heyecanı, tehlike ile döğüşmenin heyecanı olur.

Onlar konuşurken zabıt geldi, ve söze atıldı :

— Kıskanmak, azap duymak tek kelime ile yaşamaktır. Amerikalı sözüne devam etti.

— Tuhafıma gidiyor. Nasıl kıskançlıktan bahsediyorsunuz. Avrupada o da resmî kıyafetler haline giriyor. Smokin gibi, frak gibi.. Kiralık smokini alanlar gibi kiralık kıskançlık alanlar da var.

Son defa Pariste gördüm. Bir banka müdürü vardı bir de karısı... evlerine gittiğim zaman kadın beni karşıladı, ve kocasından 18 yaşında bir delikanlıdan bahseder gibi bahsetti.

Bu ellilik hanımın 65 lik kocasını övmesi bende pek sevimli bir tesir bıraktı. Hanımın anlattıklarına göre şimdiye kadar hanım kocasına hep sadık kalmış ve onu bitmeyen bir aşkla sevmiş! Aşkı her gün artmış, arttıkça artmış! Ve onu halâ başkalarından kıskanıyormuş!

Kocasını karısından Dantenin Beatriceden bahsetmesi gibi bahsetti. 65 lik ihtiyar aşkının şiddetini anlatan-öyle nutuklar söyledi ki heyecandan yüreğine inecek diye ödüm koptu. Pinponu Nutuktan vaz geçirinceye

kadar az mı gürültü dinledim. Sizin anlayacağınız o da 50 lik hanımı iliklerine kadar kıskanıyormuş !

Ertesi gece bir büyük lokantada    Amerikalı yemek yiyorduk. 65 lik banka m duri yanında torunu yaŗta civelek bir kadınla biraz ilerimizde bir sofraya oturdu... Evvelâ bunu benim tanımadığım bir torun veyahut kızı sandım. Fakat ihtiyarın sofrasından bizim sofraya yalnız öksürükler, tıksırıklar değil  şikane sözler de aksetmeğe baŗladı. Genç kadın  şkından bahsediyordu. Pinpon :

— Seni kıskanıyorum sözünü iŗittik e şampanya kadehini elile dolduruyor ve kadının eline parmaklarının ucunu öptükten sonra veriyordu.

Yanımdaki arkadaŗım :

— Garip zevk dedi, genç kocasını bırakmıŗ ta ihtiyarla seviŗmiŗ.

— Kocalı mı; dedim.

— Kocalı dedi, hem de pek yakıŗıklı bir delikanlı bir bankada k tiptir. Epi bir zamandır buralarda gözükmüyor... Arkadaŗım l flarını bitirmemiŗti ki delikanlı s k n etti...

Ben de doğrusu delikanlının güzelliğine hayran oldum. Fakat bu hayranlığımın uzamasına baŗka bir hayranlık mani oldu. Çünki 65 lik ihtiyarın karısı da bu delikanlı ile birlikte ilerliyordu.

Kadın kocasının döndüğü tarafa sırtını çevirdi. Ve bize pek uzak olmayan bir yerde yerleŗtiler... Kıskan lıklarını kaybetmemek için birbirlerine sade selâm vermediler. Fakat birbirlerini bal gibi gördüler Onlar da  şikane  şikane cıvıldaŗtılar durdular.. metres ve jigolayı örten bu kiralık kıskançlığın kiralık ismokinden, fraktan ne farkı var ?

Fakat bunları da hoŗ gördüm...

Zabit gülümsedi... Muallâya gözlerini kırptı...

Amerikalıya döndü :

— O, dedi, sizin mezhebiniz geniş. Biz böyle şeylere tahammül edemeyiz.

Muallânın kulağına yavaşça :

— İstidat mükemmel! dedi...

— Amerikalı cevap verdi :

— Mezbepe meselesi değil, ilim meselesi ben Yalade sosyoloji okudum. Katoliklerde nikâh bozulmaz onun için bunları tabîî buluyorum..

Muallâ :

— Namuslu bir kadın böyle şeyler yapmaz. Zabit:

— Namuslu bir erkek bunlara tahammül edemez...

— Söyledikleriniz bana vız gelir... Şimdi bir sürat rekoru kırmaktan ve bir heyecanlı filim seyretmekten başka birşey düşünmüyorum. Haydin size şöyle bir sür'atle İstanbulu seyrettireyim...

Zabit :

— Ben dedi sözümü yerine getirmek için buraya geldim, işte size söylediğim dakika...

Kapalı bir zarfı eline verdi. Muallâ, şöyle bir yarım sağ yaptı, zarfı açtı... Zarfın içinden bir mektupla bir resim çıktı. Resimde Andrenin ve sör Sesilin çırlıçıplak manzaraları vardı. Mektup uzunca idi. Fakat iki yeri kırmızı kalemle çizilmişti. Kırmızı kalemle çizilmiş yerlerden birinde şunlar yazılı idi :

— "Ulan kapıyı iyi kilitlemedim. Yahut objektifi anahtar deliğine uydurarak bu işi yaptın... Hoş senin böyle bir niyetin vardı da daha evvelden neye söylemedin yüzler daha net olabilirdi... Gerçi sör Sesil utanırdı amma onun gönlünü etmek benim elimde idi. "

İkinci işaret edilen satırlar şunlardı :

"... Eh artık ben burada üstüvanın alt yamacındayım. Sizin geceleriniz bizim gündüzümüz, sizin yazınız

bizim kışımız... Ben şimaldekilerle kendimi mukayese edince öldüm sanıyorum. Onun için malımı mülkümü sana terk ediyorum. Miralayın beni cürmü meşhut halinde yakaladığı portatif karyolayı istersen sen kullan... İstersen şu bizim avanak bir mülâzim vardı. Boyuna mavi bakışlı kadına iç çekerek ona havale et, hikâyesini iyice anlat, rahat, rahat, uyusun!.

Hani cici şeker gibi bir kızcağız vardı. Ömrümde edebiyat, şiir, ve hiristiyanlılık ilk defa işime yaramıştı. Onu böylece elime geçirmiştim, hikâyesini bilirsin.. Onu da sana ciro ediyorum.»

Muallânın yüzü kızardı, elleri titredi. Resmi ve mektubu paramparça etti... ve zabitin yüzüne dik dik baktı.

— Teşekkür ederim; dedi, dürüst adamsınız...

Amerikalı :

— Gidiyoruz değil mi ?

Zabit Muallânın yüzüne âşık âşık baktı.

Muallâ kendisini elden ele devredilmek istenen bir kadeh gibi hissetti. Sertleşti ayrılmak için ikisinin de ellerini sıktı. Zabit ve Amerikalı ısrar ettiler :

— Sizi otomobille hiçolmazsa evinize kadar götürelim diye.

Zabit otomobilde aşağı yukarı Muallâdan yeni bir randevu istedi, ve buluşmakta ısrar etti. Muallâ :

— Niçin ısrar ediyorsunuz Andrenin mektupları beni bulur daha ne istiyorsunuz diye sert sert söylendi :

Zabit :

— Kalbinize misafir olmak isteyorum, dedi... Muallâ kafasını öbür tarafa çevirdi...

Zabit sitemle Taksimde otomobilden indi.

Amerikalı, hakikaten dertli kıza acıdı.

Ona dedi ki :

— Ben sizin can sıkıntınıza deva bulurum... İlk iş size bir arkadaş gibi makine kullanmasını öğretmek olacak ! Telefon numaramı kaydediniz.. Ne zaman isterseniz...

*
* *

Sör Sesi kilisenin büyük caddeye açılan kapısından çıkıyordu. Kapının önünde armonigini çalan genç kör dilenciye sadaka vermek için durakladı kör dilenci yanık, yanık çalıyordu. Suğuk, ıslak güneşsiz kış günü altında titreyen bu genç adama biraz daha acıdı. Sadakayı uzatırken mesihin gözünü açtığı kör delikanlıyı hatırladı.

Kapının önünde çalgı çalan genç kör çok sevimli idi. O kadar ki, bu çocuk mesihin et, deri ve kan içinde harekete gelmiş şefkatı sanılabiliirdi.

Sör şöyle düşünüyordu :

— Mesih bu gencing gözlerine elini sürse ydi ona taş atmayacak yegâne insan olacaktı.

Sörcüğün içini bir merhamet seyyalesi kaplamıştı.

Adımını kapıdan dışarı attı. Sadakasını verdi. Trotuvarın yanından geçen bir otomobile gözleri ilişti.

Muallâyı fark etti, yanındaki zabiti ve Amerika-lıyı da tanıdı.

Muallânın yanındaki zabıt Andrenin eski arkadaşlarından biri idi. Sör Burgondiyada babasının dükkânında çalışırken Andre ile her gün beraber gelirler şarap içerler. Ve kendisine çapkın çapkın bakarlardı.

Sesil Andreyi tercih etmişti. Andrenin arkadaşı buna fena halde kızmıştı. Bu gün olmuş gibi hatırlıyordu.

Andre ile ormanı kuytuluklarına giderken bir zabıt

raslamış, yanlarına takılmak istemiş fakat Sesil ona müthiş hakaretler etmişti.

Andrenin arkadaşı sözde yolunu değiştirmiş fakat onları kötü bir halde görmüştü.

Bir gün kendisine Sesilin çıplak resminden bahsetmişti. Sesil bu adamın gittiği, dolaştığı yerlerde aleyhinde bulunmuş günahına girmişti. Andrenin ne zevzek şey olduğunu, başından geçen her şeyi olduğu gibi anlattığını da inkâre mecali yoktu. Çünkü manastıra girmeden önce Andre ile ne konuştu ise cümle, cümle dinlemişti.

Andreye :

“— Bu yaptığın şey ayıp değil mi?.. deyince Andre:

“— Ben samimî adamım yaptığım şeyin her zaman hesabını veririm; diye bir kahramanlık tasladı. Cezayire gittikten sonra hatıraları epey zaman dillerde dolaştı, Sesil de Manastıra girince meseleler kapandı. Fakat senelerden sonra Andrenin eski rakibi ile İstanbulda karşılaşmıştı. Yeniden meseleleri ortaya atması ihtimali vardı. Muallâ yanında idi. Ona kimbilir ne söylemişti. Muallâ eyi bir hıristiyandi ama ne de olsa bir gevezelik edebilirdi. O gevezelik etmese bile Andrenin kardeşi olmadığını ağzından kaçırırvermesi bir insanın mahvı için kâfi sebepti. Sör böyle düşünüyordu:

Bu anlatma yalnız bir sözden, bir dil sürçmesinden ibaret kalmazdı dinsiz herif, eğer Anreden Muallâyâ ait macaraları da eşitmiş ise mutlaka duyduklarını tefe koyarsa bu işin süperyörün kulağına kadar gitmesi ihtimali de çok kuvvetli idi. Bu adamın meselâ bir gün sör süperyörün yanına çıkıp :

“— Şarkta mekteplerimizin haysiyeti mahvoluyor demesi çok muhtemeldi. Misal gösterebilirdi. Muallâyı muayeneye sevk ettirebilirdir. Belki de bu

herif bir masondur. Birisi sanki kulağına şunları fısıldıyordu:

“— Ocağımızı kökünden yıkmak istiyor. Bunun eline ne yapıp yapıp silâh vermemeli.

Hem yürüyor, hem çare düşünüyordu. İlk çare tehlikeli olabilecek her mektep muhitinden uzaklaştırmalıydı. Düşmandan daha atik davranmak gerekti. Mektebin en tehlikeli mevzuu Muallâ idi.

Akşam üstü sör süperyörü gördü. Süperiyor çok ihtiyar bir kadındı öyleki vücudu, vücudunu örten, kat, kat katmer kumaşlar, bir sandukanın üstüne konmuş örtüler gibi idi.

Nasıl mezarlar harice karşı sessizce bir sır saklarsa, bu sır, başkaları için tıpkı bir mezarın taşları gibi dehşet ve kudsiyet hissi verirse süperyörün de aslâ dışarıya çıkmayan sırrı Sesile öyle mukaddes görünüyordu.

Süperyör, sırrını dışarı vermeyen, zafını insanlara göstermeyen bir kadındı.

Sesili dikkatle dinledi :

“ — Teşekkür ederim; dedi. Sen İsanın sürülerine çok iyi hizmet ediyorsun.

* * *

Muallâ mektebe döndüğü zaman sör Sesilde surat bir karışt. Kaşlar çatılmıştı. Muallâyı merdiven başında çevirdi. Dedi ki :

— Siz artık bu mektebde talebe değilsiniz... Hay-siyetsiz, şerefsiz bir insan artık talebe hakkını taşıyamaz. Haydi geldiğin yere...

Bir saat sonra bütün mektep talebesi artık onun bir bayacı mahlûk olduğunu birbirlerinin kulaklarına

fısıldıyorlar, ve söyler dersanelerde kızlara ahlâk ve namusa dair vaızlar veriyorlardı.

* *

Muallâ neye uğradığını bir türlü anlayamamıştı. Düşünceleri belkemiğinden kırılmış ve kötürümleşmişti. Hangi birini düşünsün...

Andre mi ? O bir çapkın...

Sör Sesil mi ? O bir orospu !.

Yalnız, bu kadar mı ? Sör Sesil de o, bütün bir âlemi ve bir hayatı görüyordu. Sesil onun kafasında bir imandı. İmanın yıkıldığını, kalbinin parçalandığını bir anda seyreden insan ne olmaz ? Deli onun yanında bir bahtiyardır. Yaralı adam onun yanında en sıhhatli insandır. En korkunç istirap imanını kaybedenin, aşkını yitirenin derdidir.

Muallâyı bu iki dert bir anda sardı. Bütün bunlar kâfi gelmeyormuş gibi elâlemin yanında rezil de olmuştu. Mektep arkadaşları onu artık en kötü insan diye tanıyorlardı. Ona, artık alnında müthiş bir damga ile dolaşüyor gibi geliyordu. Sanki herkes onun arkasından bağıyordu :

— Orospu ! Orospu !..

Orospu !..

* *

Muallâ valizi elinde halasının evine döndü. Anası ölmüştü, babası hapisanede idi. Abdülhamit paşalarından birinin karısı olan halası onu yanına almıştı. Mektepten koğulduktan sonre tabiatile gideceği yer burasıydı. Halanın Şişlide konak yavrusu bir evi vardı. Kapıyı utana utana çaldı. İçeriye girdiği zaman bir küçük yalan kıvrarak hiç olmazsa mektepteki rezaleti kapatacağını sanıyordu. Meselâ hastayım eve

gönderdiler diyerek bu iş örtbas edilecekti. Merdivenden yukarı çıktı. Bir salonda yaşlı, dızlak kafalı, kocaman göbeğile, altın köstekli bir zat oturuyordu. Yanında şöyle böyle 35 lik falan tahmin edilebilir iri, kumral, yemyeşil gözlü bir kadın vardı, ona bir şeyler anlatıyordu. İhtiyar adam zaman zaman süzgün süzgün etrafı kolaçan ediyordu.

Yeşil gözlü kadın söylüyordu :

— Beyfendi doğrusu pokere pek bayılırım. Bunun için bu semte taşındım. Mükemmel bir kare teşkil ederiz.

— Evet efendim poker, zekâ meselesi, karakter meselesidir.

Hala :

— Evet efendim evet dikkat ediyorum onu hep zeki dirayetli insanlar oynuyor.

Yeşil gözlü kadın :

— Ben kayıpta da kazançta da diyordu memnunum saatlerce oynasam yorulmam, oyunu bırakınca içime bir sıkıntı çöküyor.

İhtiyar adam :

— Medeniyet efendim, medeniyet.. diye mırıldandı.

Muallâ salona girmek istemedi, salonun yanındaki odalardan birinin tokmağını çevirdi. Saatlerdenberi içinden :

— Bop,

— Rölans...

— Kare.

— Ruva.

— Floş ruvayyal sesleri akseden odanın kapısı aralandı bir ses, sert kuvvetli bir ses Muallâyı geri çekilmeğe mecbur etti :

— Girmeyiniz uğurmuuz kaçır... Kapayın kapıyı... Kapı çekildi. Bir erkek öksürdü.

Bir kadın ince bir kahkaha salıverdi...

Bir kibrit çakıldı...

Muallâ zaten dolgundu, içlenmişti.

— Buradanda mı diye kendi kendine mırıldandı, gözleri dolu dolu oldu... Ve olduğu yerde mihlanmış gibi durdu. Hala Muallâyı vakıtsız karşısında görünce şaşaladı. Muallâ ilerledi. Halasının elini öptü (vakıa diyeceksiniz ki bu genç kız Şişliden bir eve gider de böyle mi hareket eder; ben adabı muâşeret kitabı yazmıyorum, olanı olduğu gibi söylüyorum. Bu yerde adabı muâşeret denen şey de hani cüppeden bozma frak gibi bir şeydir).

— Hastalandım, halacığım onun için bir hafta mektebe gitmiyeceğim dedi..

Hala hanıma bu söz üzerine bir cerbeze geldi, bir cerbeze :

— Beyefendi şu söyler kadar dürüst insanlar görmedim. Bugün kız hastalanıyor, bu gün de bir mektup yazıyorlar.

— Öyledir efendim, onlardaki terbiye nerede biz nerede?

Yeşil gözlü kadın :

— Ben çocuğumu beş yaşından beri Frerler mektebine gönderiyorum. Çocukta pek büyük istidatlar görmüşler tebrik ediyorlar. Çocuğa babası, Alp Er ismini koymuştu, söy ona sen bir ecnebiye benziyorsun. Senin adın Alber olsun demiş, şimdi çocuk benim adım Alber diyor. Fransızcaya öyle çalışıyor ki.. General bile mektepte onu takdir etmiş..

Hala, yaşlı adama dönerek :

— Beyefendi alın şu mektubu da okuyun bakın ne nazık, adamlar çocuklarla nekadardaki alâkadar oluyorlar.

İhtiyar adam mektubu aldı kendi kendine okumağa başladı.

Muallâ kızardı; bozardı, ve merdivenlerden dört nala aşağıya indi.

Hala :

— Hep dinleyelim beyefendi... Ne nazık sözlerdir. Türkçeye tercüme edin..

İhtiyar adam utanır gibi oldu :

— Hanımefendi, dedi Muallâ hanımı mektebten kovmuşlar...

— Mektebten mi ?..

Vay alçak, vay... vay rezil vay.. Bu kadar emeklerim boşuna gitti ha ! Süt besüt yedi cediti asîl bu kıza ne oldu.. Hani çöpçünün, camcının çocuğu mektebden kovulsa ne ise ne... Kenarına bak bezini al anasına bak kızını al derler insan onların mektebe falan gitmelerine bakıyor da kedilerin çamaşır yıkamasına şaşıyor...

Seslendi :

“— Muallâ.. Muallâ.. Kız Muallâ.. Boyun devrilsin..

İhtiyar adam hala hanımın kulağına eğildi :

— Hem biliyor musunuz sebep ne?

— Ne imiş...

— Başından bir kaza geçmiş!..

— Namusum bitti... Defolsun.. istemem.. bu kararı..

İhtiyar adam mektubu okumaya devametti :

“Mektebimiz kurulalıdanberi değil bütün sörler teşkilâtı mevcut olduğu gündenberi böyle müessif bir hâdise ile karşılaşılmamıştır. ,,

Muallâ aşağıda bir odada hıçkırmaktan yukarıda konuşulanları işidemiyordu.

İçeri odadaki misafirler halanın gürültüsünü işitmişlerdi oyunlarını bitirdikten sonra Muallânın meselesini başbaşa vererek müşavere ettiler. Halanın sinirleri biraz yatıştığı zaman yaptığı ihtiyatsızlığı anladı. Fakat bir kere ok yaydan çıkmıştı.

Evinin namusunu kurtarmak için bağırıyordu :

— Defolsun, çıksın, gitsin. Evim ancak namuslu insanlara açıktır, nerede isterse orada patlasın, diyordu.

İhtiyar adam galiba hekimlikten anlıyordu :

— Hanım efendi sun'î bekâret tedarik edilebilir diye bir çare buldu.

Yeşil gözlü kadın :

— Ne olursa olsun ailenizden, onun namusu, sizin namusunuz sayılır. Beyefendinin dediği gibi kırıp sarıp onu birisile başgöz etmeli...

Nişanlısına :

— Ben müzik dersi alıyorum, pazar geceleri karşıya geçemem Nişantaşında yengemde kalacağım diyen, ve ertesi sabah muhakkak ya bir kostüm, yahut bir yeni çanta alan namuslu hanım kız ayak diredi.

— İyi ki odamıza girmedi. İsabet kardeşim, isabet ben onunla görüşmediğim gibi bir daha buraya da ayak basamam, müsaade buyurun hanımefendi biraz asabileştim böyle meselelere hiç tahammülüm yok...

Nihayet hala hanım şuna karar verdi :

— Benim gözüm görmesin... Aşağıda bir odada zıbarsın. Çocuk sizin! istediğiniz gibi bir çare bulun yalnız bilin ki benim Muallâ isminde akrabam kalmamıştır.

* * *

Muallâ odasında kendi başına oturuyordu. Bu oda bir hapishane hüccresine benziyordu. Hizmetçi ne getirirse onunla karnını doyuruyordu. İlk günlerin heyecanı geçtikten sonra fena halde canı sıkılmaya başladı. Ne okumaktan hoşlanıyor, ne de birşey düşünmek isteyordu.

Zaman zaman Andre aklına geliyor. Bir sürü belâ sağnağı arkasından yağmur gibi boşanıyordu. Bol bol uykuya alışı. Fakat uykusunu kaçırın berbat birşey vardı : Karşısındaki odada halasının kocası boyuna güm. güm odanın kapısını vurur :

— Karım beni zehirliyor, işte zehirler... diye ayak parmakları arasındaki kiri alır burnuna yaklaştırır, sonra bağırdı :

Benim kılıcımı getirin... Onların hepsini keseceğim... Bu Abdülhamit paşası 31 Mart hadisesinden sonra çıldırmıştı.

Bir hafta sonra hala Muallâyı odasına aldı:

— Muallâ dedi, sana kızgının namusumuzu berbat ettin sana bir kısmet buldum. Abdüsselâm bey. Abdüsselâm bey biraz geçkin üç karısı var. Dördüncü olarak seni alacak. Zengin adam. Bütün işgal ordularının müteahhitliğini yapıyor. Milyoner... Bağdadda da birçok emlâki var...

Muallâ kısaca cevap verdi :

— Hayır, ben kimseyi istemiyorum.

— Seni düşünmüyorum, fakat soyunu asaletini düşünüyorum da böyle söylüyorum. Deli arlanmaz soyu arlanır.. Düşün taşın.. Kusurlu olduğunu hatırla...

Bunu söylerken hala hanım hakikaten başka türlü bir insan gibi konuşuyordu. Evinde kumar oynatıp yüzde on alan ve zaman zaman acaip çiftlere kapısını açan bu kadın Muallâ ile konuşurken değişiyordu.

Muallâ hiç birisine karar veremiyordu. Hayat yaşamaya tahammül edilir bir şey değildi.

Hala kocasının tekaüt maaşını almaya gittiği bir gün Muallâ da sokağa fırladı. Ne yapacaktı, nereye gidecekti. Bilmiyordu. İlk defa sokak ihtiyacını duyuyordu. Yaya olarak vitrinleri doya doya seyrede ede

ilerledi. Yollardan geçerken Andreyi hatırladı. Öteki zabiti düşündü, Amerikalı aklına geldi.

Telefon etti, yarım saat geçmedi delikanlı otomobili ile sökün etti.

Ne konuşacaktı, onu niçin çağırmıştı. Hiç denilebilir. O sadece şunu düşünüyordu :

— Acaba beni unuttu mu? Kendisini hatırlıyan birisini bulmak onun için yegâne teselli idi.

Delikanlı ona :

— Haydi dedi, bir atın sırtına biner gibi otomobile atla.

Muallânın ilk sözü :

— Hani siz can sıkıntısına çare bulurum demiştiniz dehşetli surette canım sıkılıyor, bana bir çare bulun...

— Kolay... Bugünden sonra otomobil kullanmayı öğreneceksiniz... Siz bana şoför muavini olacaksınız... Şoför muavini sözü Muallânın hoşuna gitti, bütün bir cemiyetin kendini kapı dışarı ettiği insana birisi bir mevki veriyordu.

O gün akşama kadar gezdiler, dolaştılar, Bir günde Muallâ kendisinin değiştiğini, ruhunun yerine geldiğini hisseder gibi oldu.

Akşam otomobil sokağın başında durdu.

Muallâ indi. Ayrılırken :

— Size Türkçe öğreteceğim. Yarın sabah onda beni haylayıfın önünden alırsınız.

Muallâ eve cesaretle gitti, halasına :

— Halacığım dedi, ben kendime bir iş buldum. Namusumla orada çalışacağım, size de biraz yardımım olur...

— Nasıl iş? Öyle şey olur mu, hiç?

— Zengin bir Amerikalıya Türkçe öğreteceğim.

Hala hanım — Kızım bu adamı nasıl tanıdın, kim tavassut etti falan diye sormadı. — Nasıl zengin bu dedi.

Muallâ da Şu cevabı verdi :

— Amerika milyonerlerinden birinin oğlu kendisi yakın Şark muavenet heyeti namına İstanbula gelmiş, iki ay sonra Vanda tetkikat yapacak onun için iki ay içinde Türkçeyi de öğrenecek.

—  l !... Sakın kızım asaletini kaybetme...

— Talebemi size de tanıtacağım...

— İyi bir adamsa, asilse.. kibar bir ecnebi olduktan sonra ona kapımızı neden a mıyalım... Dünyada asaletten kötülük gelmez.

*
* *

Amerikalı sabahleyin Muallâyı otomobiline alıyor, gidiyordu. Şüphesiz buna merak edersiniz. Fakat hala hanım hiç merak etmedi. Hatta bazı bazı geceleri gelmediği zaman da :

— Onlar ecnebidir. Onlardan kötülük gelmez, hele kibar bir adamdan dedi... Amerikalının kibarlığı Muallâ için bir sigorta idi.

Muallâ bir otomobil yariŐ ısına benziyordu.

Muallâ bu kıyafete niçin girdi? Buna kendisi de cevap veremez. Siz de Amerikalı istedi de bu kıyafete girdi derseniz hata edersiniz. Amerikalı böyle birşey düŐünmedi. Çünkü Amerikalı Muallânın uzun saçlarından, mistik halinden kapalı çarŐıda gördüğü zenne elbiseleri, kenarları oyalı yemeni, sırmalı terlik gibi acaip iklimlerin zevkinden bir nümune diye hoŐlanıyordu.

Loti nasıl yahıları, tahiti kızlarını, kafesleri, sevdi ise Amerikalı delikanlı da onu öyle seviyordu.

Muallâ Amerikalıya benzemek de istemedi. Çünkü o Şunu veya bunu benzeyecek bir halde

değildi. İçi ıstırapla dolu idi. Cansıkıntısı ona yeni bir erkeği sevmek ihtimalini vermiyor gibi idi,

Amerikalı tuhaflığı sevdiği, Muallâ içindeki boşluğu bir makine ile doldurmaya çalıştığı için bu garip cemiyet kendi kendine kuruldu.

Muallâ kendini makineye uydurdukça, makineyi çocukken oynadığı bebek gibi seviyordu. Çocukluğunun dertleri, nasıl bir bebeğin açılıp kapanan gözlerinde uyursa, son süratle harekete gelen arabada onu öylece neşelendiriyordu. Vakıa Muallâ böyle bir şeyden bahsetmedi ama, Muallânın otomobili sevmesine sebep sanıyorum ki, son hızıyla ilerleyen bir otomobil içinde her günkü evlerin, her günkü sokakların, her günkü ağaçların birdenbire yeni bir şekil almaları idi. Süratle giden otomobilden seyrettiği dünya mütemadiyen canını sıkan ve mütemadiyen kendisine kötü hatıraları canlandıran hantal binalar, yayvan sokaklar, abdal ağaçlar değildi. Şimdi onun önünde değişen yepyeni bir dekor vardı. Bu yepyeni dekor ona tıpkı çok keskin içki gibi tesir ediyor. Sinirlerini, kafasında birbirini kovalayan hatıraları uyuşturuyordu.

Bu yeni dünya uzun saçla keşfedilemezdi. Çünkü zaman olurdu ki makinenin bir sakatlığı onu makinenin altına girmeğe mecbur ederdi. Cins cins yağlarla bulanmak gerekti. Bunun için evvelâ saçları feda edildi.

Sonra, o, kıvrır kıvrır, şuraya buraya takılan etekler her saniye süratin önüne çekilmiş bir duvar gibi idi. Onun için eski kostümü de terketmek gerekti... Bu Kıyafete girdikten sonra yüksek ökçeli iskarpın kendisine çok gülünç geldi.

Muallânın yeni kıyafeti Amerikalı da önce iyi bir tesir bırakmadı. Güzel bir tablo kaybetmiş gibi

oldu. Fakat sporcu kıyafeti içinde kaybettiği eski tabloya mukabil canlı bir eş, bir arkadaş buldu. Onu kıyafet değiştirdiği gece salıvermedi... O geceden sonra otomobil zaman zaman devam ettikleri bar kapılarında sabahlara kadar pineklemeğe başladı.

Muallâ da Amerikalı da çok içiyorlardı. Vakıa Amerikalı içki düşmanlarından idi ama sanıyorum ki babası onun bir içki kaçakçısı idi. Bilirsiniz Amerikada içki kaçakçıları içki aleyhtarlarıdır. İntihablarda reylerini demokratlara verirler. Demokratlar içkiyi polisle menederlerdi. Fakat teşkilât o kadar kuvvetli, o kadar emin bir şekilde işlerdi ki içkinin serbest olmasına asla tahammül edemezlerdi. Ruzvelt bu kanunu kaldırırken emin olunuz içki kaçakçılarının içki yasağını neden kaldırıyorsunuz diye isyan etmelerinden pek korktu.

Kaçakçılar bu işten pek ziyade kâr ediyorlardı. Amerikalı delikanlı da Amerikada içemediğini İstanbulda içiyordu.

Delikanlı için sert bir içki rekoru kırmak bir büyük yarışı kazanmaya benziyordu.

Muallâ yavaş yürüyen bir adamın, yahut herkesin gördüğü İstanbulun bir köşesini gören insanın gözlerini korkunç bir cehennemin pencereleri sanıyordu. Bu pencerelerin arasında değişmeyen bir korku lavı kımıldanıyor, her kımıldanışta gerçek diye tapılan güzel denen düşüncenin kıvrıla kıvrıla kendinden uzaklaştığını görüyor. Çıplak tabanlarile lav tabakalarına basmış gibi oluyordu. Bu bir korku idi. Bundan kurtulmanın tek çaresi lâvların fışkırdığı, lâvların kımıldandığı gözleri görmemek ve hafızayı uyutmaktı. Viski Muallânın hafızasını uyutan bir somyalı karyola oldu.

Uyandığı zaman otomobil ve süratin sarhoşluğu

onun hatıralarını unutmak için bir yaz günü iki gölgeli ağaca bağlanmış bir hamak oldu.

Hafızayı, hatıraları uyutmak her zaman kolay olmuyordu. Gün oluyordu ki Muallânın hatıraları gece uykusu kaçan bir hasta halini alırdı. O zaman ne içki ne kokain ona kâr etmezdi. Bunun için gecelerden çok korkardı.

Gün kepenklerini indirip ışık oyunlarını bitirdi mi Muallânın içinde büyük bir korku başlardı. Çok zaman akşam karanlığı çökerken kendi kendine dönen şuuru bir ölü gibi karşısına çıkıyordu.

Yalnız ve kapkaranlık bir odada bir ölünün soluk suratu ile karşı karşıya kalmak ne korkunç şeydir. Sizin ölüye, ölünün size söyleyeceği sözler vardır. Fakat artık onun size söyleyeceği bir sır olmuştur. Siz artık orada bir ölü bekçisinden başka bir şey değilsiniz. Sevimli hatıraları başucunda bir ölü bekçisi gibi beklemek bir insanı çıldıratabilir.

Yalnızlıktan kaçmak, yalnızlıktan kurtulmak için Muallâyı içinden sanki biri zorluyordu.

Hatıralarından, kendinden kaçarak, kendini gömmek, kendini kaybetmek yepyeni bir dünyaya yepyeni bir çocuk gibi gelmek niyetinde idi.

Bu işi kim gerçekleştirebilecekti. Bu başsız, sonsuz bir hulya idi !..

Şimdiki halde Amerikalı onu yalnızlıktan kurtarıyor, ona yabancı bir çeşni ile yeni şeyler anlatıyordu.

Amerikalının duyguları Muallânın hoşuna gidiyordu. Hakikaten Amerikalı başka kalıptan çıkmış bir insandı.

Mantıkı Muallânın kızdığı, semtlerine bile uğramak istemediği adamlarınkine benzemiyordu. Bu da bir

başka kazançtı. Sonra bu adamla anlaşmıştı. Anlaşmak çok güç şeydir. Çok anlaştığınızı sandığınız adamla aranızdaki bağı bir gün ruhunuzun mikroskobu altına alırsanız siz de şaşarsınız. Bazan duygularınız birleşmiş olur.

Bazan hem duygunuz, hem düşünceniz, hem işiniz birleşir o zaman bağlarınız üç başlı perçinlenmiştir. Eğer bedenleriniz, derilerinizden, gözleriniz birbirinin zinin renginden, kulaklarınız birbirinizin sesinden hoşlanırsa artık sizin hayatınız bir beton duvar gibi bir başkasının hayatı ile karışır. Bunun için anlaşmalar yerine göre beton bir duvar.

Yerine göre bir mozayık.

Yerine göre duvara asılmış bir resim gibi olur.

Muallâ hayatını daha küçükken bir katederalin duvarı haline koymuştu.

O yıkıldıktan sonra çıkan parçaları deniz aşırı bir ruhla mozayıklaştırdı. Amerikalı onu bir şark mozayığı diye seviyordu.

Bar, viski, kokain, oto Muallâ ile Amerikalı arasındaki günleri birbirine benzetmeğe başladı. Gerçekten Muallâ için yeni günler, yeni alışkanlıklar başlamıştı.

* *

Anlaşma ilerledikçe Amerikalı hala hanımın da elini öptü. O bir şark evi görmek için Muallânın oturduğu eve girdi. Fakat bir Asya dekoru içinde saklanan bir kumarhane ve Asya barı ile karşılaştı.

Şarabı ile, rakısı ile, kokaini ile, viskisi ile, kumarı ile Şişlideki ev bir acaip âlem idi. Amerikalı burada sofra başında kendine hep itibar eden adamlarla karşılaştı. Halanın evinde borç harç kocaman bir sofra hazırlanmıştı. Muallânın helası Amerikalıyı misafirlere :

— Bu dedi, bizim ikinci Piyerlotimiz. Bizi onun kadar seviyor diye taktim etti.

Bu söz üzerine Hep birden kadeh mozayıkları kalktı. Kiminin elinde bir şarap, kiminin elinde rakı, kiminin elinde bira, kiminin elinde konyak kadehleri vardı.

İçtiler, içtiler, bir köşede uzun saçlı, kötü kıyafetli çılız bir adam şarabı rakıya, rakıya birayı meze yaparak birteviye atıştınyordu.

Bazan kızaran gözlerini etrafa çeviriyor. Gözleri birisini arayormuş gibi herkesin yüzü üstünde dolaşıyordu.

Bu adam klâsik bir şair tipi idi.

Bazan yaşlı bir kadının ona tatlı baktığı, bazan bu adamın bir şeyler mırıldandığı olurdu.

Geçkince kadın şairin sesini, düşüncelerini akort ediyordu. Şair birşeyler söyledi. Bu söylenen sözler güzel mi idi diye bana sormayınız. Ben size güzelden daha üstündü derim. Fakat kadın burada ses için, güzel söz için tek bir örnek tanıyordu. Sanki kendisi de onun acantası idi. Bir şehirde yalnız Fordun, Standardovilin acantası olmaz ya bazan falan şairin, falan edebiyat markasının da acantaları olur. Bu yaşlı kadın da şair Vasfın acantası idi. Kadın Vasfın şiirlerini severdi. Amma anlar mıydı, anlamaz mıydı onu bilmem. Her halde anlasaydı Nedimi ona tercih ederdi. Fakat bildiğim şey kadının birkaç yıldır bu akşam mırıldanan şairi yanında Dekka marka bir gramofon gibi taşımasıydı.

Büyük savaş senelerinden önce bu yaşlı kadın Boğaziçinin en güzel, en düzenli yalılarından birinin sahibi idi. Bir zamanlar şairler, güzel sesli adamlar bu yalıların hasırı, pencerelerinin pancoru gibi yapının

bir parçası sayılırdı. Bu şair o zamanın bir yadigârı idi...

O demlerde şair güzeldi. Güzel sesli idi, ve güzel mısralar yazardı. Fakat bu yalı da onun üç değerinden ancak birinci ve ikincisi işe yarardı, üçüncü değeri çok zaman utanılacak birşey gibi saklandı.

Kadın, ondan güzel olduğu için hoşlanırdı.

Vasıfı enderuniden parçalar okur kendini eğlen-dirir diye severdi. Uzaktan bakanlar şairin yalıda, konakta bir kuş gibi yaşadığını ağızları sulanarak anlatırlar. Kadını da san'atın şiirin yeryüzünde tek bir koruyucusu sanırlardı. Bu kadının yüzünden şair vesika ekmeği, kâğıtane toprağını, süpürge tohumunu tanımadı bugün bu üç şey hâlâ onun hatırasında ve midesinde yer etmemiştir.

Fakat vesika ekmeğinden daha sert bir surat, Kâğıtane toprağından daha bulanık bir bakış, süpürge tohumundan daha buruk bir konuşma ile nekadark çok karşılaşmıştır.

Vesika ekmeğini aratan suratın Kâğıtane toprağına hasret çektiren bakışın, süpürge tohumunu pastalaştıran buruk konuşmanın sebebini bir bilerseniz?

Büyük şeyler sanmayın, hayır bütün bunların tek bir sebebi vardı : yalıda geçinen bu adamın zaman zaman bir sıtma nöbeti gibi akseden şairliği... Siz diyeceksiniz ki, insana böyle şairliğin de ne zararı olur ?

Şair denen mahluk dilini tutunca selâmete erer. Söz güzel fakat söze kilit vurmamak ne kadar güçtür. Bu adamın sıtma nöbetine benzeyen şairliği ayakla-nınca ağızından mısralar istemeye istemeye dökülür. Kadın dikkat eder. Eğer bu mısralar sesini, havasını tanıdığı, zevkine vardığı Vasıfın mısralarından başka ise hiddetlenir, bağırır, çağırır şairi çiğ çiğ yiyecek

bir yamyam halini alırdı. Şair her zaman kendine söz verir.

— Bir daha Vasıftan başkasını okumayacağım der.. Aklına esip te, şuradan kalkıp gideyim başka yerde kısmet arayım demez. Fakat bazan bir mısra bir güzel ses içinden yep yeni bir âlem gibi doğardı. Kendini tutamazdı. İşte o zaman kıyamet kopardı. Şairin kendi mısraları ile kadının Vasıftan başkalarının mısralarından zevk almaması, granitle çakmak gibi idi. Bir araya gelince hemen kıvılcım ortaya çıkardı.

(Şair çelikle granit arasında kalan bir kav gibi yanardı. Fakat bu yalı, bu köşeler, bu kadın onun için alışılmış bir dekordu, bir hayat parçası idi. Piyerlotinin hoşlandığı tahta çatılı İstanbulu, aşî boyalı yahyî, yaşlanmış birazyade olan kadını bulamazsa hayatını boşalmış sanırdı.

Bu boşluğa hiç tahammül edemezdi. Ben bu kadarını söylerim, sizin içinizden bir muzip çıkar da :

— Bu artık bir meslek olmuştu. İnsan mesleğini kolay kolay bırakamaz... Büyük savaşta cebhede blokhavz, 42 lik top, ne ise şehirde de dolu bir yemek dolabı insanlara o kadar kuvvet ve cesaret verirdi. Blokhazı hangi nefer terkeder. 42lik bataryayı kim ihmal edebilirdi diyebilir.)

Hakikaten Bu kadar şairce dekorlar arkasında maskelenen yemek dolabını şair bir türlü tekmeleyemedi. Bunun için günlerce düşündü, ve nihayet keşfetti.

Bu keşif ile hem kendini, hem de kadını memnun etti.

Çünkü artık Vasıfvarî mısralar yazıyordu. Yazılara dıştan bakınca Vasıfın idi. Fakat içine, örgüsüne

baktığınız zaman anladınız ki bu dokuma Vasıf tezgâhının dokuması değildir. Bambaşka bir şeydir. Gerçi bu mısralar Vasıfa nazire gibi gözüküyordu. Fakat denebilir ki Vasıf ona daha önce nazireler söylemek için iki yüz yıl önce yaşamıştır.

Kadın bu manzumeleri dinlediği zaman önce şaşaladı. Fakat şair ona :

— Vasıfın yeni bulunmuş bir gazeli deyince hoşlandı.

İşte şair böyle bir şairdi.

Bu akşamki sofrada Amerikalıdan ve haladan ve biraz ileride oturan şişman Ermeniden ayrı çeşni idi.

İçki saatları ilerledikçe konuşmalar bazan bölük bölük oluyor. İkiz ikiz konuşmalar sürüp gidiyordu.

Kadın şairin kulağına eğildi, bir şeyler fısıldadı, ve arkasından şair sözüne başladı. Mısralar, mısraları kovaladı.

Dışardan büyük bir gürültü, bir muzika sesi bir marş sokaklardan odaların tavanlarına doğru çarpıyordu. Ayak sesleri işidiliyordu. Trampet gümbürtüsü sanki adamların kafası üstünde zonklayordu.

Amerikalı hayretle gözlerini açtı, dinledi ve biraz çekinir gibi söyledi :

— Fakat ben birşey yapamam ki..

— Sizden bir şey isteyen yok... Amerikalı gene hayretle anlattı:

— Bakınız siz protosto ediyorsunuz... Dışardan muhakkak düşmanlarınız geçiyor. Nümayiş yapıyorlar. Buradaki adam (şairi gösterdi) nutuk mu söylüyor, mersiye mi okuyor, herhalde dostlarımıza karşı bir gösteriş yapıyor. Ben Amerikalı olduğum, Amerika devletinize harp açmadığı için beni buraya davet ettiniz.

Şişman Ermeni Robert kolejın eski talebelerinden idi. Amerikalının sözünü anladı. Cevap verdi :

— Türktür amma zararsızdır. Şairdir. Hayyam gibi...

Amerikalı :

— Hayyam, dedi eğer kapısı önünden böyle düşmanları geçseydi başka türlü adam olurdu.

Şair konuşulan şeylere cevap verdi :

— Vatan edebiyatı... aklımdan bile geçmez.

Muallâya döndü :

— Eğer şiir yazarsanız sakın vatan edebiyatı yapmayınız o edebiyatın mezarıdır.

Nümayişçi izcilerin trampet sesleri uzaklaşırken herkes kadehlerini kaldırdı...

Saat 24 : Şair Amerikalıyı süzerek söylüyor !

Mesti nazım kim büyüttü böyle biperva seni...

Saat 24 : Şişman Ermeni şöyle düşünüyor :

— Bizim halimiz ne olacak ?

Müttefikler geliyor diy esevindik buyur ettik. Ordular geldi, donanmalar geldi. Eşya ucuzladı. Koca mağazayı açtık, bir dirhem mal satılmıyor. Osmanlı memurlarına maaş vermiyor. Kâtipler, memurlar öteberi alamıyorlar, alanlar da boyuna borca yazdırıyorlar müttefikler hele hiç birşey almıyorlar.. Ekmeğe varıncaya kadar gemilerle Avrupadan getiriyorlar. Bu ordular ne diye buralara kadar geldiler, ne diye onlara alkış tuttuk, aç kalalım diye mi ?

Saat 24 :

Bir telefon :

— Allo, allo...

— Maçka sil hhanesi açıldı, silâhlar boşaltıldı.

Saat 24 :

Bosforun kuytu bir köşesinde sanki bir akmak akıldı, Beykoz ayın on dördü altında; maytap gibi, bir tutan ıra gibi yanıyor. Bir Kuvayi milliye etesi İstanbulu kızıl bir ufuk dekoru içinde seyretti. Kurşun ve bomba bir yağmur gibi yağıyor.

Saat 24 :

Gemi Marmaranın suları üstünde korka korka ilerliyor, sanki her adımıda bilinmez bir kayaya çarpacak, bir kaya ile alın alına gelecek gibi, bir insanın cebi gibi bilinen bu sularda bir ürperti dolaşıyor. Eninde sonunda olacak oldu :

Bir g lle vapurun önüne, bir g lle vapurun ardına düştü...

Vapur kösteklenmiş gibi bir sarsıldı, sonra olduğu yerde durdu.

Birkaç yüz yolcu için bu vapur, gecenin bu saatinde su üstünde yüzen bir mezbahdan başka birşey değildi. Ölüm korkusu birkaç yüz kişiyi su üstünde yakalamıştı. Ne olacaktı, nereye gideceklerdi? Diyorlardı ki :

— İnsanları kafalarından tutup vapur kazanlarının altına sokuyorlar...

Diıyorlardı ki :

— Kimseye su vermiyorlar, bir ambarda kapanan

insanlar bir gün susuz kalınca çıldırıyorlar. Bunlar bizi böyle harcamak istiyorlar.

Mırıldanıyorlar :

— Silâh mı var, verelim kurtulalım, içimize kuvayı milliye çetecisi karışmış teslim edelim.

Kapdan karşısındaki delikanlı ile konuşuyor :

— Delikanlı düşün taşın... Bir kazadır başımıza geldi koca vapuru, bunca yolcuğu mu feda edelim... buna imkân yok..

Seni haber vereceğiz... O zaman gemiyi yoklamazlar bizi kendilerinden sanırlar... Silâhlar yerine götürülecektir.

Delikanlı dolu gözlerle kaptana baktı sordu :

— Sahi mi silâhlar İzmitte çıkarılacak mı ? Söz veriyor musun.

— Söz...

Vapura bir sandal yanaştı, iki gemici delikanlının kolundan tutup :

«—İşte bir kuvayı milliyeci diye vapurdan ittiler...

Şişlide saat iki oldu. Üç oldu, nihayet ortalık aydınlanmaya başladı, halâ genç Amerikalı ve misafirler poker masasından kalkamadılar...

Günler buna benzeye benzeye biribiri üstüne birikti, fakat bir sonbahar akşamı Muallâ için iyi bir mevsimin sonu oldu. Amerikalı yakın şark yardım cemiyeti tarafından Türkiye dışında bir yere gönderildi.

Gerçi halanın evinde ne misafirler eksildi,

ne de poker masası yerini değiştirdi. Bayan hala ile Muallâ için iki eksik vardı, biri Amerikalı,  teki otomobil...

Amerikalıdan açık kalan kareyi bayan halanın ihtiyaç dostu tamamladı. İhtiyar dost evin adetlerinde epeyi değişmeler yaptı.

Evde her akşam alaturka rakı sofrası kurulmaya başladı. Rakı sofrasının başındakiler fitil oluncaya kadar içiyorlardı. Muallâ Amerikalıyı değil, otomobili anıp anıp sarhoş oluyordu. Husus  pl kalı otomobil artık bir hayalden başka birşey değildi. İhtiyar dostun rakı içmesine kimsenin birşey demeğe hakkı yoktu, fakat mübarek sarhoş oldu mu derhal horlamaya başlıyordu.

Bu horultu faslı halanın evi için başlı başına bir sıkıntı idi. Bu sıkıntidan kurtulmak için çare ikiye b l nmekti. Bir taraftan bayan halanın evinde oyun oynayanlar sabahlara kadar eğlenecekler, beri tarafta horlayan adam kapı dışarı edilecekti. Bunun  aresini Muallâ buldu. İhtiyara dedi ki:

— Amcacığım, seninle sinamaya gidelim...

Bay amca da buna ezelden hasretmiş, ağzı kulaklarına vardı.

— Başüstüne yavrucuğum dedi... Taksi onları sinamaya götürmedi. Çünkü çok geç kalmışlardı. Muallânın teklifi  zerine Gardenbarın önünde bıraktı. Muallâ taksiden inerken dünyanın en büyük utanma lığını duydu. Ona göre taksiye binmek gerçekten ayıptı. Fakat bu, onların sık sık bara gitmelerinin önüne geçmedi.

İhtiyar barda da şekerlemeler, kestirmeler yapıyordu. Bereket versin, bara yeni gelen bir saksa-foncu Muallâyı pek derinden sarmaya başladı. Eski

bir İspanyol papası olan saksafoncu onu zaten tanıyordu. Amerikalı ile beraber geldikleri zaman ona bir hayli bahşişler vermişlerdi. Saksafoncu ona yine Amerikalı ile geçen günleri hatırlatan havalar çalıyordu. Bu defa, Muallâ ona bahşiş veremiyordu. Fakat gözleriyle anlattı ki ona daha güzel, daha değerli birşey, bir kalp verecektir. O da Muallâyı can sıkıntısından kurtaracaktır. Okadar bunalmıştı ve o kadar her şeye hazırdı.

Muallâ, kadife cepkenli boğalarla döğüşen bir toreador soyunun insan kalbine, gönül işlerine pek derinden karıştığını sanıyordu. Saksafoncunun bulanık gözlerinde sıcak, güneşli iklimlerin sevgi destanlarını okuyordu.

Saksafonun bazan acaip bir nostalji ile inceleşen sesinde kalbten kalbe açılan bir güzel sevda yolunu görürdü. Bu ses derdi.

— Bbiribirine açılan iki kalbten başka bir yerden gelemez..

En aşağı haftada üç gece olmak üzere bir ay kadar bu bar seferi sürdü.

Muallâ müzikten duyduklarını saklayamazdı. Hemen yüzünde, gözlerinde izler bırakırdı. İhtiyar bunun pek az farkında oldu. Çünkü onun sevgili uykusu herşeyden daha sevgili idi. Fakat bir arkadaşına şunları anlattı :

— Muallâ beni çok seviyor. Her şeyime tahammül ediyor, uyuyorum yine benden hoşlanıyor. Böyle olmasa bir aydır bana tahammül eder miydi ? Bende dostum, şeytan tüyü var.

İhtiyar sevinç içinde horlaya dursun, Muallâ saksafoncuyu yalnız bir sevgi adamı diye değil, Müssenin beyaz duvarlı Madridinin nostaljisi diye de seviyordu. Düşünüyordu ki bu adamla Siyerelardan aşmak,

Andalozya yollarından geçmek, Valânsiyanın portakal bahçelerinde nefes almak Prosper Merimenin ihtiraslarından demetler yaptığı Karmenin kanının bulaştığı toprakları koklamak ne güzeldi. Bir eşek sırtında bir akşam pembe duvarlı, saat kuleli bir İspanyol kasabasına girmek ebedi sarhoşluk gibi bir zevkti.

Bunun için saksafoncu ona acaip ve ekzotik bir dünya gibi geliyordu. Tanınmamış şehirler ve insanlar sanıyordu ki hafızasını kuvetli bir içki gibi uyutacaklardır.

Anlaşır gibi oldular.

Aşk, Serenat.

Ve bir paydos gecesi uzun süren bir Büyükdere gezintisi Muallâyı Saksafoncuya biraz daha yaklaştırdı.

Bir akşam şişlide yine bol bol içildi, herkes zilzurna oldu. Muallânın içinde Toreador, aşkı ile güleşmeğe başladı. Anlayorsunuz, Muallâ bara gitmek istiyor; içli içli ihtiyarın yüzüne baktı.

İhtiyar :

— Bara gitsek bari diye yalvarır gibi söyledi.

Muallâ :

— Hay hay diye sevinerek yerinden kalktı, Muallâ özene bezene saksıda yetiştirdiği karanfiller arasından, kıpkırmızı, alev gibi bir tanesini kopardı eline aldı.

O akşam saksofoncu sanki değişmiş gibi idi. Saksafoncunun gözlerinde başka emeller vardı. Gözleri Muallânın gözleriyle karşılaştığı zaman Muallâ ürktü, onun gözlerinden başka bir sevginin izlerini; ıstıraplarını gördü.

Önce :

— Adam sende demek istedi. Fakat gözleri elindeki kıpkızıl karanfile ilişti. Karanfil ona neler hatırlatmadı. Karmen, boğalar toreadorlar bir filim gibi gözünün önünden geçti ve nihayet kendi hafızasına döndü.

İhtiyarın gözleri süzülüyordu. Bir ara saksafoncunun piyanist Nareşkaya hayran hayran baktığını gördü. Kısacası kışkırdı, yüzü, gözü birdenbire bulandı. Hiddetinden ne yapacağını bilmiyordu. O bu kıskançlık ateşile eriyecek bir hale geldiği zaman saksafoncu Nareşkaya doğru yaklaştı ve onunla birşeyler konuşmaya başladılar, Muallâ elindeki karanfili kimse yokmuş gibi saksafoncuya fırlattı.. Nareşka karanfili kaptı ve parçaladı, Muallâya doğru savırdı.

İhtiyar horluyordu...

Muallâ viski kadehini kapınca Nareşkanın kafasına attı. Kadeh yere düştü, gürültü ile parçalandı bar hafif tertip altüst oldu, adamlar işe karıştı. İhtiyarın rengi bembeyaz oldu. Muallâyı kolundan tuttu

— Haydi diyordu..

Muallâ masasının başında ağlamaya başladı . Skandal büyüktü. İhtiyar gitmeğe hazırlandı. Muallâ onun bu telâşını görünce hiddetli hiddetli bağırdı :

— Defol.. zaten hepinizden bıktım... Hesapları görüp ihtiyar, küs küs bardan ayrıldı...

Muallâ birkaç gün bara gelmedi, ihtiyar adam da artık Şişlideki eve uğramıyordu.

Muallâ bara gitmek, saksafoncuyu görmek için çıldırıyordu. fakat nasıl gidecekti ?

Önce yalnızlık, sonra geçen akşamki skandal bu-

nun önüne geçiyordu. Bir akşam halasının sofrasında bol bol içti. Madem ki bara gidemiyecekti hiç olmazsa böyle kendini avutabilirdi.

Sarhoşluk ilerledikçe Muallânın kafası işlemeğe bağladı. Karar verdi.

— Ne olursa olsun bara gideceğim diye... Halasından komşulardan birine söz verdiğini fakat unuttuğunu ileri sürerek izin aldı gece yarısına doğru sokağa fırladı. Tabii soluğu barda aldığını söylemeğe lüzum yok.

İçeri pek sümsük, sümsük girdi, kendini kovacaklarından, dışarı atacaklarından korkuyordu. Fakat bütün bu korkuya karşı, Toreador yapılı saksafoncunun bir gülümsemesi ihtimali onu bir masanın başına çiviledi. Hâlâ saksafoncuyu fethetmek isteyordu. Müzisyenlerin birbirlerine bakarak gülümsemelerini, hatta kendisini değerli müşteriler gibi saymamalarını hiçe saydı.

— Garson bir viski, dedi..

Gözleri saksafoncuyu arayordu, herkes ona yabancı idi. kimse ona benimseyerek bakmayordu. Herkesten uzak, herkesi okşayan gözlerden ıraktı. Garsonlar bile onu içi alayla dolu gözlerle süzüyorlardı. İleride köşede bir kalabalık vardı. Kalabalık eğlenceden çatalayacak hale gelmişti. Bu kalabalığın kahramanlarını siz pek iyi tanırırsınız. Yedicetlerle evlerinin içlerine, bedenlerinin çizgileri ile, sesleriyle sözleriyle sizin hiçbirinizin yabancıları değildir. Maribelle Şarl Buvaye bu akşam barışmaları şerefine ziyafet veriyorlardı. dostları onların bu eğlencelerine şampanya kadehlerini kaldırmakla karışıyorlar. Mari Belin Şarl Buvayeyi nasıl sevdiğini anlatan biri yanındakine şunları söylüyordu!

— Bak dostum şu köşeye bak, hani esmer bir

adam var hem boyuna viski içiyor, hem de somurtuyor. İşte o, müthiş amma müthiş bir zengindir. Mısırdaki pamuk tarlaları var. On binlerce hektar. İşte efendim bu, zengin adam evvelki gece burada Mari Belin şerefine bir ziyafet verdi. Mari Bele 30 bin isterlinlik bir bilezik hediye etti. Madam hediye nezaket gösterdi, kabul etti.

Mısırlı da Mari Belin iskarpinine şampanya doldurdu içti... Fakat ertesi gün madam Mısırlı ile yola çıkmadı. Şarl Buvaye ile barıştı... Aşk diye, sevda diye buna derler... Halbuki Mısırlı ona saraylar verecekti, kırk cariye hediye edecekti.

Şampanya kadehleri şampanya kadehlerini kovalıyor Mari Belle Şarl Buvayenin şerefine her kes gülüyor, eğleniyordu.

Saksafoncu da Mari Belin şenliğine katılıyordu ona da şampanya gönderiyorlardı. Önüne gelen şampanyanın yarısını piyanist Nareşkanın kadehine boşaltıyor, sonra kadehleri birbirine vurarak boşaltıyorlardı. Muallâ bunlara, Mısırlı Mari Belle Şarl Buvayeye hiddetle, kinle bakınıyordu.

Mısırlı Mari Beli, Muallâ saksafoncuyu uzun uzun süzdükten sonra Muallâ ile Mısırlının gözleri birbirile karşılaştı. Bu büyük eğlence yuvasında ikisi ne kadar birbirinin örneği idiler.

Acı, acı bakıştılar, ikisi de hızlı, hızlı içiyorlardı. İstirap onları birleştirdi. Bir küçük tesadüf Mısırlı ile Muallânın o akşam arkadaş olmasını kolaylaştırdı.

Sarhoşlar açık konuşurlar. Muallâ Mari Belle, Mısırlı, saksafoncu ile kendilerini becayiş ettiler.

Ertesi akşam iki dertli, İskenderiyeye giden

vapurun birinci mevki salonunda yanyana idiler. Bu seyahat, bir iç sıkıntısının ifadesi idi ve bir gecenin ıstırabından doğan sevgiye benzer birşeydi.

Muallâ prenses oldum diye halasına mektup bile yazdı. Fakat İskenderiye çıktığı zaman halasından gelen mektup, ne Mısırlı zengini ne de Muallâyı bulabildi.

Sizin anlayacağınız bay Mısırlı beyaz kadın ticaret işini gerçekten başarmıştı.

Muallâ İskenderiye pazarına yeni bir çeşni oldu. Sekiz yıldır Muallâdan haber yok.

*
* *

Bir gün Ankaranın küçük kabarelerinden birine gittim, dostum Cemal Nadirin dediği gibi Ankarada insanı uyku tutmıyor. Saat ilerlemişti. Oturduğum masanın gerisinde bir tahta kaplama vardı. Tahta kaplamanın ardından inceli kahlı sesler geliyordu.

Kabarenin sahibi sesleniyordu :

— Gündeliğinden keseceğim, bu kadar çabuk sarhoş olunmaz... İnsan on şişecik ile sarhoş olur mu? seninle sözümüz on beş şişe üzerine idi. Sen bu akşam on şişe içince filispit oldun.. Olmaz bu, ben bunu kabul edemem.

Bir ince kadın sesi cevap veriyor :

— Vallahi sarhoş değilim, billâhi sarhoş değilim.

Kalın ses :

— Bak şu haline ayakta duramıyorsun gözlerin kan çanağı gibi olmuş.

İnce ses :

— Sarhoş değilim, canım sıkılıyor. Babama yirmi beş lira gönderdim, cevap alamadım, Babam hasta idi acaba öldü mü?.. Onu düşünüyorum.

— Daha beş şişe şarap içeceksin...

— İçemezsem.

— İçeceksin... Biz bu şarapları satamadıktan sonra burada ne diye duralım... Git musluğa kus, yüzünü yıka, bir haltet beş şişeyi bu akşam haklamalı... Yoksa kovarım seni... Sokaklarda sürüm sürüm sürünürsün.

— İçerim içerim, amma içim almayor.

Ah babacığım, babam, sağ mı acep?...

— Haydi bir kavalie bul...

Ben on şişe şarabın bir küçük mideye nasıl yerleşebildiğini düşünüyordum, bu kadar yük sokakta bir eşeğin sırtına vurulsa belediye memurları hayvana acır yükleri boşaltırdı.

Yüksek sesle konuşuşunu dinlediğim kadın aşağı indi, saçları dimdik olmuş, gözleri, fincan fincan kızarmıştı birinin yanına oturdu, adamın yanında bir başkası daha vardı. O sarhoşlukta arkadaşının kertesine gelmemişti. Kadının gelişin hayırlı saymadı, sarhoşa:

— Haydi dedi, haydi artık gidelim... Bize bundan sonra enayi derler, boğuntuya gelmiyelim.

Kadın yalvarır gibi söyledi:

— Bir şişe şarap içmez misiniz...

Sarhoş kadına saldırdı.

— İçeriz... İçeriz

Arkadaşı sarhoşa seslendi:

“— Ulan bize eşek derler...”

Sarhoş eşek sözünü işitince Arkadaşına cevap verdi:

— Ben eğleneceğim, ben eşeğim... Bir acaip ses yükseldi:

A!... i... A...

A... i... A...

Etrafdan gülüşmeler...

Bir kalın ses !

«— Bir şişe şarap... Kadının yüzü güldü.

Kabara sahibi de şöylece hoşlandığını anlatır gibi kadına baktı. Parmaklarile işaret etti, şunu söylemek isteyordu :

— Daha dört şişe borçlusun.

Sarhoş; gelen şarap şişesini içmeğe vakit bulamadan sandalyasından aşağı indi, yuvarlandı.. Geldiler kaldırdılar şarap şişesi taze bir dul gibi ortada kaldı...

Sarhoşu sürükleye, sürükleye götürürken kadın sallana sallana söylendi.

— Allâh rızası için dört şişe şarap için, yoksa bu adam bu akşam beni kovacak...

Ses bana yabancı gelmedi. Fakat surat pek tanınır gibi değildi. Bir sürü çizgiler, göz kenarlarında kırışıklar Muallâyı çok değiştirmişti. Kendisile oturup konuşmaya vakit kalmadı, saat tam iki buçuktu kabarenin elektrikleri söndü.

SON